

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут	Навчально-науковий інститут Економіки і управління
Кафедра	Економіки і права
Освітній ступінь	Магістр
Спеціальність	051 «Економіка» (шифр і назва)
Освітньо-професійна програма	«Економіка підприємства» (назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. завідувач кафедри економіки і права
Юлія ЛЕВЧЕНКО
«09» жовтня 2023 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Матуз Вікторія Вікторівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: «Економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності підприємства»

керівник роботи: д.е.н., проф. Заїнчковський Анатолій Олександрович
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від «09» жовтня 2023 року № 817-КС

2. Строк подання здобувачем роботи 05.02.2024 року,

3. Вихідні дані до роботи: законодавчі та нормативні акти України, монографії, посібники, підручники, наукові статті відповідно до обраної теми, фінансова та статистична звітність за 2020-2022 роки ПрАТ «Харківський жировий комбінат», мережа Інтернет.

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Розділ 1. Теоретичні засади економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства. 1.1. Сутність та зміст прибуткової діяльності підприємства. 1.2. Формування економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства. 1.3. Методичні підходи до оцінювання ефективності економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства. Розділ 2. Аналіз фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Харківський жировий комбінат». 2.1. Загальна характеристика функціонування підприємства. 2.2. Аналіз активів підприємства. 2.3. Аналіз трудових ресурсів підприємства. Розділ 3. Оцінка та аналіз економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Харківський жировий комбінат». 3.1. Аналіз фінансових результатів та витрат підприємства. 3.2. Оцінка фінансового стану підприємства. 3.3. Оцінка економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності досліджуваного підприємства. Розділ 4. Покращення економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Харківський жировий комбінат». 4.1. Шляхи покращення економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства. 4.2. Впровадження у виробництво нового гранулятора як один зі шляхів покращення економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства. 4.3. Оптимізація асортиментних позицій як один зі шляхів покращення економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 09 жовтня 2024 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи (роботи)	Примітка
1	Розроблення та затвердження плану роботи керівником	15.10.2023 р.	виконано
2	Написання розділу 1	03.11.2023 р.	виконано
3	Робота над розділом 2	20.11.2023 р.	виконано
4	Підготовка розділу 3	05.12.2023 р.	виконано
5	Розроблення розділу 4	05.01.2024 р.	виконано
6	Остаточне оформлення роботи. Формування висновків і пропозицій, проекту доповіді, презентації. Погодження з керівником кваліфікаційної роботи	20.01.2024 р.	виконано
7	Проходження перевірки на плагіат	06.02.2024 р.	виконано
8	Попередній захист кваліфікаційної роботи	29.01.2024 р.	виконано
9	Подання завершеної роботи на розгляд завідувачу кафедри	01.02.2024 р.	виконано
10	Отримання зовнішньої рецензії, оформлення необхідних документів для захисту	01.02.2024 р.	виконано
11	Захист кваліфікаційної роботи	15.02.2024 р.	виконано

Здобувач _____
(підпис)

Вікторія МАТУЗ
(прізвище та ініціали)

Керівник проекту (роботи) _____ Анатолій ЗАЇНЧКОВСЬКИЙ
(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 051 «Економіка», Київ, НУХТ, 2024.

У першому розділі досліджено різні підходи до визначення прибутку, визначено сутність та структуру економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства, розглянуто чинники, які впливають на його формування, охарактеризовано методичні підходи до оцінювання економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства.

У другому розділі проведено аналіз фінансово-господарської діяльності та здійснено аналіз трудових ресурсів ПрАТ «Харківський жировий комбінат».

У третьому розділі проаналізовано фінансові результати та витрати на ПрАТ «Харківський жировий комбінат», оцінено фінансовий стан підприємства та проведено оцінку економічного механізму забезпечення його прибуткової діяльності.

Четвертий розділ присвячений розробці заходів щодо покращення існуючого економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Харківський жировий комбінат».

Ключові слова: прибуток, прибутковість, механізм, фінансові показники, фінансові результати, витрати, собівартість, економічні механізми, забезпечення прибутковості.

ABSTRACT

Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 051 «Economics», Kyiv, NUHT, 2024.

In the first chapter, various approaches to profit determination were investigated, the essence and structure of the economic mechanism of ensuring the profitable activity of the enterprise was determined, the factors influencing its formation were considered, and methodical approaches to the evaluation of the economic mechanism of ensuring the profitable activity of the enterprise were characterized.

In the second section, an analysis of financial and economic activity was carried out and an analysis of the labor resources of PJSC «Kharkiv Zhiroviy Kombinat» was carried out.

In the third section, the financial results and expenses of PJSC «Kharkiv Zhiroviy Kombinat» were analyzed, the financial condition of the enterprise was assessed, and the economic mechanism for ensuring its profitable activity was evaluated.

The fourth section is devoted to the development of measures to improve the existing economic mechanism for ensuring the profitable activity of PJSC «Kharkiv Oil Plant».

Key words: profit, profitability, mechanism, financial indicators, financial results, expenses, cost price, economic mechanisms, ensuring profitability.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИБУТКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	
1.1. Сутність та зміст прибуткової діяльності підприємства.....	8
1.2. Формування економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства.....	11
1.3. Методичні підходи до оцінювання ефективності економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства	18
Висновки до розділу 1	29
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «ХАРКІВСЬКИЙ ЖИРОВИЙ КОМБІНАТ»	
2.1. Загальна характеристика функціонування підприємства.....	31
2.2. Аналіз активів підприємства.....	34
2.3. Аналіз трудових ресурсів підприємства.....	47
Висновки до розділу 2	52
РОЗДІЛ 3. ОЦІНКА ТА АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИБУТКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «ХАРКІВСЬКИЙ ЖИРОВИЙ КОМБІНАТ»	
3.1. Аналіз фінансових результатів та витрат підприємства	53
3.2. Оцінка фінансового стану підприємства.....	62
3.3. Оцінка економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності досліджуваного підприємства	72
Висновки до розділу 3	81
РОЗДІЛ 4. ПОКРАЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИБУТКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «ХАРКІВСЬКИЙ ЖИРОВИЙ КОМБІНАТ»	
4.1. Шляхи покращення економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства.....	83
4.2. Впровадження у виробництво нового гранулятора як один зі шляхів покращення економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства.....	88
4.3. Оптимізація асортиментних позицій як один зі шляхів покращення економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства	96
Висновки до розділу 4	107
ВИСНОВКИ	111
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	116
ДОДАТКИ	122

ВСТУП

Актуальність теми. Вітчизняна економіка тривалий час перебуває у стані невизначеності та непередбачуваності. Компанії стикаються з новими проблемами та викликами, пов'язаними з пандемією COVID-19 та війною в Україні. В умовах нестабільної економіки України, поглиблення кризових явищ у суспільстві постає нагальна потреба в активізації господарської діяльності та пошуку інструментів, які б дозволили зняти соціальну напругу та забезпечити сталий розвиток реального сектору. Одним із таких інструментів є прибуток, який виступає основним джерелом приросту власних фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання. Необхідно шукати шляхи підвищення економічного механізму забезпечення прибутковості підприємств, який б забезпечували максимальне використання виробничого та маркетингового потенціалу суб'єктів господарювання, зростання їх конкурентоспроможності на українському та світовому ринках в умовах глобалізації економічних процеси.

Дослідженню теоретичних та практичних аспектів економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства присвячено значну кількість наукових праць таких учених, економістів та дослідників як: Антонюк Р.Р., Безпалько Н. Ю., Бершадська І. І., Воронкова Т. Є., Гайбура Ю. А., Кучер Л.Ю., Макалюк І. В., Партола А. С., Семенов Г. А., Ярошевич Н.Б., та інші.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних положень, методичних підходів і практичних пропозицій щодо аналізу та шляхів покращення економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства.

Згідно поставленої мети сформовано та вирішено наступні **завдання кваліфікаційної роботи:**

- вивчити теоретико-методологічні засади економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства;
- запропонувати економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності підприємства;
- навести основні фактори впливу на отримання прибутку підприємства та їх важелі;
- обґрунтувати методичні підходи до оцінювання ефективності економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства;
- привести загальну характеристику ПрАТ «Харківський жировий комбінат» ;
- проаналізувати активи досліджуваного підприємства, його трудові ресурси та фінансовий стан
- оцінити економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності підприємства;
- розглянути шляхи покращення економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства;
- запропонувати шляхи покращення економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності для досліджуваного підприємства.

Об’єктом дослідження є підприємство олійної промисловості – приватне акціонерне товариство «Харківський жировий комбінат».

Предметом дослідження є комплекс теоретичних, методичних і практичних положень щодо дослідження економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства.

Наукова новизна: у кваліфікаційній роботі обґрунтовано методичні підходи до оцінювання ефективності економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства, виявлено вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на діяльність та удосконалено сам механізм.

Методи дослідження: економіко-математичні, економіко-статистичні, експертні та інші методи наукового пізнання економічних процесів, серед яких

слід виділити методи аналізу та синтезу, порівняння, графічний метод, методи фінансового аналізу.

Інформаційна база: нормативно-правові документи, навчальні посібники, підручники, монографії, наукові та періодичні видання, фінансова звітність підприємства.

Структура і обсяг роботи. Дипломна робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Робота викладена на 116 сторінках, містить 39 таблиць, 29 рисунків, 18 формул. Робота також включає додатки, що містять: баланс, звіт про фінансові результати за 2020-2022 роки ПрАТ «Харківський жировий комбінат».

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИБУТКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та зміст прибуткової діяльності підприємства

Основною метою створення та функціонування будь-якого підприємства незалежно від форми його власності та розміру є отримання справедливої нагороди за здійснену діяльність, тобто достатнього розміру прибутку.

Прибуток є тією категорією, яка найповніше зображає фінансові можливості підприємства та його здатність до розширення виробничої діяльності підприємства. Зрозуміло, що чим більший прибуток, тим більше можливостей з'являється в підприємства для економічного розвитку та покращення й розширення своєї діяльності. Прибуток є джерелом підвищення рівня добробуту населення, він визначає рівень фінансової стабільності у державі [1, с. 44].

Прибуток підприємства в загальному розумінні являє собою частину вартості прибуткового продукту, створеного працею, і є складовою частиною доходу підприємства. Всі підприємства здають замовнику готові об'єкти або реалізують продукцію, відшкодовують витрати на виробництво, купують основні виробничі фонди і нормовані обігові засоби, та для нормальної діяльності вони мають отримувати, крім того, ще й певний прибуток [2, с. 152].

Таким чином, прибуток – це частина виручки, що залишається після відшкодування всіх витрат на виробничу і комерційну діяльність підприємства [3, с. 32].

Задовільний рівень ефективності потребує, з одного боку, перевищення кінцевих результатів над витратами на їх досягнення, а з іншого – зіставлення одержаних при цьому результатів з результатами аналогічних об'єктів. При цьому абсолютна сума прибутку, отримана підприємством, і є дуже важливим

показником діяльності, однак не може характеризувати рівень ефективності господарювання. Це пов'язано з тим, що абсолютний розмір прибутку характеризує лише одноразовий економічний ефект, тоді як міру цієї ефективності характеризує показник прибутковості [4, с. 27].

Досліджуючи сутність прибутковості, не можна не відмітити різноманітність поглядів щодо тлумачення поняття «прибутковість», що узагальнене в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Визначення поняття “прибутковості”

Автори, джерело	Визначення поняття «прибутковості»
Р.Р. Антонюк [5, с. 50].	Прибутковість – це стійке економічне явище, що проявляється як підтверджена здатність підприємства генерувати позитивний фінансовий результат від здійснення як основної, так і всієї господарської діяльності, що полягає в перевищенні доходу над здійсненими витратами в розмірі достатньому для ефективного подальшого функціонування.
М.Ф. Огічук [6, с. 35].	Прибутковість – вид ефективності, що характеризує результативність діяльності економічних систем (підприємств, територій, національної економіки).
С.В. Мочерний [7, с. 54]	Прибутковість суб'єкта треба розглядати з двох аспектів: по-перше, як прибутковість усього підприємства щодо всього авансованого капіталу, яка визначається нормою прибутку: відношенням річного прибутку до авансованого капіталу; по-друге, як прибутковість виготовлення окремої партії товарів, яка вимірюється відношенням прибутку до собівартості товарів.

Таким чином, під прибутковістю ми розуміємо показник, який характеризує ефективність діяльності підприємства з точки зору здатності його приносити прибуток та забезпечувати ефективне відтворення використаних ресурсів.

Прибутковість забезпечується прибутковою діяльністю підприємства, тому не можна ототожнювати ці поняття. Існує багато тверджень щодо визначення прибуткової діяльності підприємства, тому виділимо головні з них (табл. 1.2).

Визначення поняття “прибуткової діяльності підприємства”

Автори, джерело	Визначення поняття «прибуткової діяльності підприємства»
О.Г. Біла[8].	Прибуткова діяльність – результат виконання плану обороту від реалізації продукції (послуг), економії витрат, зведення до мінімуму непродуктивних витрат та отримання доходів від іншої операційної діяльності.
О.В. Хмелевський [9, с. 52]	Прибуткова діяльність – це стан підприємства, що вказує на його здатність здійснювати рентабельну діяльність, забезпечувати платоспроможність, генерувати прибуток, на основі чого забезпечувати стабільність зростання та майбутній інноваційно-інвестиційний розвиток.
О. М. Петрук [10, с. 102]	Прибуткова діяльність – в банківській сфері це означає діяльність банку, за якою в кінці кожного фінансового року спостерігається прибуток після виплати всіх видатків.
Я. О. Чайковський [11, с. 30]	Прибуткова діяльність – діяльність суб’єкта господарювання, при якій рентабельність отриманого прибутку перевищує депозитні банківські відсотки, тобто ефект від діяльності кращий за ефект від вкладання коштів в банк.

Сам механізм, як категорія, є засобом, що забезпечує поступальний розвиток об’єкта, на який спрямовано рушійну силу чинників зовнішнього середовища. Його структура та зміст зазнають змін у процесі розвитку суспільного виробництва, тобто кожній суспільно-економічній системі відповідає адекватний механізм [12, с. 82].

Зокрема, А. Кульман під економічний механізмом розуміє взаємозв’язок, що виникає між різними економічними явищами і процесами. Він пропонує розрізняти економічні механізми закритого та відкритого типу залежно від сфери їх дії [13, с. 89].

Г. Я. Ільницька описує економічний механізм як основну частину господарського механізму підприємства, що включає економічні методи, способи, форми та інструменти впливу на економічні відносини і процеси [14, с. 292].

А за словами Й. С. Завадського економічний механізм – це складовий елемент господарського механізму, що включає економічні стимули (державні економічні стимули виробництва й матеріальні стимули праці) та важелі (планування, госпрозрахунок, фінансування, умови реалізації продукції, виробничо-технічне обслуговування, умови господарювання, різні ліміти, собівартість продукції, рентабельність виробництва тощо) [15, с. 81].

Дія економічного механізму в умовах ринкової економіки розглядається як система взаємозв'язків економічних явищ, що виникають в результаті функціонування об'єктивних економічних законів ринку [16].

Характерною рисою економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства є спонукання виробників до високих результатів господарської діяльності через економічних інтерес його учасників, який є найбільш потужним і дієвим інструментом здійснення перетворень та становлення ефективного власника в різних секторах економіки [13, с. 142].

Такий механізм – це єдність об'єктивної та суб'єктивної сторін. Суть об'єктивної сторони полягає в дії об'єктивних економічних законів, а суб'єктивної – у взаємопов'язаній діяльності всіх елементів механізму, що побудована з урахуванням їх цілей, потреб та інтересів [17, с. 117].

Узагальнюючи всі вищенаведені поняття, можна пояснити, що **економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності підприємства** – це сукупність методів, важелів та інструментів, які діють на всіх рівнях управління підприємством і дають змогу у відповідності з об'єктивними законами розвитку суспільства забезпечувати успішну діяльність підприємства, досягаючи головної мети – отримання прибутку.

1.2. Формування економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства

Сучасні економічні механізми не є досконалими, але загального механізму також не існує. На нашу думку, модель економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства повинна формуватися на

принципах децентралізації, компактності, інтенсивності, скорочення проміжних ланок, взаємодії з державним регулюванням, гнучкості, відкритості, адекватності соціально-економічній ситуації [18, с. 342].

Принцип децентралізації передбачає поєднання у складних системах централізованого та децентралізованого управління за умови, що ступінь централізації має бути мінімальним, таким, що забезпечує досягнення поставленої цілі [19, с. 101].

Недоліком децентралізованого управління у великих системах є збільшення часу адаптації системи, який суттєво впливає на функціонування у швидкозмінних середовищах. Те, що в централізованих системах можна зробити за короткий час, у децентралізованій системі буде здійснюватися досить повільно [20, с. 86].

Принцип компактності полягає у тому, що підприємство розглядається як одна компактна система, незалежно від його розмірів та кількості видів економічної діяльності. Цей принцип дає змогу побачити головні переваги та недоліки у роботі підприємства та оцінити його діяльність загалом або порівняно з іншим суб'єктом господарювання [21, с. 32].

Принцип інтенсивності передбачає таку організацію управління, яка забезпечує максимальний обсяг інформації для аналізу прибуткової діяльності мінімальних термінах [20, с. 95].

Принцип скорочення проміжних ланок полягає в аналізі прибутковості підприємства, звертаючи увагу тільки на головні фактори впливу на певному етапі аналізу. При цьому необхідна детальна інформація про роботу підприємства [22, с. 24].

Принцип взаємодії з державним регулюванням означає виконання та дотримання підприємством законів та положень держави, де воно діє, включаючи своєчасну сплату податків, подачі звітності тощо. В свою чергу держава повинна забезпечити нормальне економічне середовище для ведення діяльності, сприяти розвитку всіх секторів економіки через певні методи та інструменти [23, с. 17].

Принцип гнучкості важливий тим, що дає змогу суб'єкту господарювання швидко змінювати напрямок свого плану при змінних умовах діяльності і мати певні резерви. Принцип обґрунтовує наявність механізму зміни планових величин, тобто їх можливе корегування для адаптації в змінних обставинах [24, с. 43].

Принцип відкритості передбачає відкритість управління для зовнішніх перевірок та характеризує доступність інформації про внутрішню діяльність підприємства [25, с. 232].

Принцип адекватності соціально-економічній ситуації вимагає, щоб методи і моделі прогнозування прибутку відповідали умовам того періоду, на який розробляється прогноз, та найбільш повно і точно імітували ситуацію [26, с. 83].

Економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності підприємства можна зобразити схематично (рис. 1.1).

Для нормального функціонування підприємства потрібен чіткий план дій, який допоможе досягти успіху та головної мети – прибутку.

Спочатку підприємство планує свої дії, тобто створює стратегію розвитку підприємства, ставить перед собою цілі, які потрібно досягти та проводить аналіз підприємницької діяльності на всіх етапах та у всіх підрозділах. Під час планування аналізуються декілька періодів, таким чином можна визначити недоліки у роботі. Головним чином планування проводиться для розуміння того, скільки потрібно залучити тих чи інших ресурсів. Під ресурсами мається на увазі сировина, фінансові ресурси, трудові, інформаційні, технічні та технологічні тощо [27, с. 61].

Наступним етапом діяльності підприємства є виробництво – процес використання потрібної кількості ресурсів разом з природними ресурсами і матеріалами для створення необхідних продуктів та надання послуг. Виробничі послуги праці, капіталу, землі та підприємницьких здібностей називаються факторами виробництва [28, с. 200].

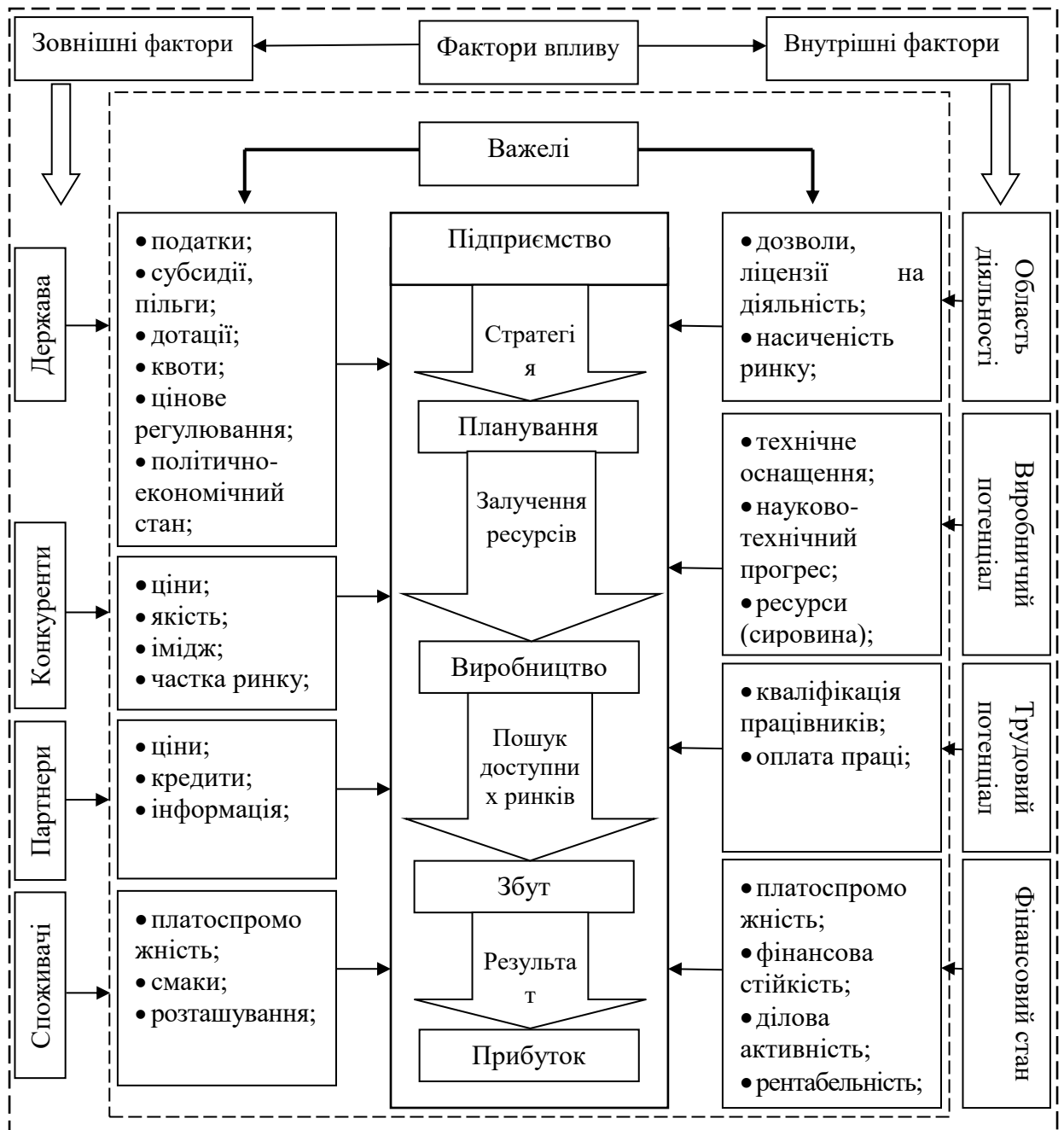

Рис. 1.1. Економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності підприємства (авторська розробка)

Щоб реалізувати все те, що виробило підприємство, потрібно застосувати різноманітні методи пошуку доступних ринків. Даний етап є чи не найголовнішим, оскільки від реалізації залежить розмір доходу, який хоче отримати підприємство. Різні види діяльності потребують особливих підходів до визначення ключових сегментів ринку, на який буде орієнтуватися підприємство [29, с. 73].

Після реалізації отримується результат. Головною метою – є отримання прибутку, тому схема економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності вказує на пряму послідовність отримання прибутку [30].

Але суб'єкти господарювання діють на ринку, де зовнішні та внутрішні фактори через свої важелі впливають на діяльність підприємств. До зовнішніх факторів відносяться: держава; конкуренти; партнери; споживачі. До внутрішніх відносяться: область діяльності підприємства; виробничий потенціал; трудовий потенціал; фінансовий стан [31, с. 213].

Всі суб'єкти господарювання ведуть свою діяльність в певній державі, яка в свою чергу так чи інакше впливає на їх діяльність через свої важелі.

Податки для держави – спосіб отримання грошових коштів для фінансового забезпечення діяльності держави й (або) муніципальних утворень. Для суб'єктів господарювання – обов'язкові платежі, які потрібно сплачувати у розмірах і термінах, передбачених законодавством [32, с. 117]. Але недосконала податкова впливає на діяльність багатьох підприємств, які просто не витримують такого тиску та припиняють свою діяльність.

Субсидії, пільги та дотації – фінансова або інша підтримка державними органами виробництва, переробки, продажу, транспортування, експорту, споживання товару, завдяки якій суб'єкт господарсько-правових відносин країни експорту одержує пільги (прибутки) [33, с. 136]. Таким чином для підприємств такий вплив може бути позитивним, але для отримання такої допомоги потрібно зібрати чимало документів та відповідати встановленим критеріям. Щодо дотацій – вони можуть як зменшуватися так і збільшуватися. Пільги можуть бути інвестиційні, податкові та інші, які мають позитивний вплив на діяльність підприємства, адже вони зменшують податковий тиск на діяльність підприємства, збільшують інтерес до інноваційної діяльності тощо [32, с. 119].

Квоти – це встановлення державними органами відповідно до чинного законодавства, міжнародного права та різних міжнародних актів, угод обмежень щодо виробництва товарів, міжрегіональних товарних або фінансових операцій, експортно-імпортних поставок. Застосовується як засіб регулювання обсягів виробництва окремих видів товарів, а також

регламентації зовнішньоекономічної діяльності. Квотування впливає на планування діяльності підприємства, оскільки врахування наданих державних квот допоможе спрогнозувати витрати, виробництво, реалізацію та результати діяльності [34].

Цінове регулювання держави стримує отримання бажаного прибутку, який закладається у ціну товару. Тому важливо правильно прогнозувати ціни на всі види асортиментних позицій підприємства для отримання доходів [35, с. 123].

Політико-економічний найвпливовіший важіль, який проявляється через економічні кризи, обмеженість ринків збуту продукції, політичний опір тощо. В свою чергу це призводить до коливання курсу валют, відмови від співпраці контрагентів, неможливості співпраці з певними ринками, закриття виробничих потужностей, неможливості розрахуватися з кредиторами тощо [36, с. 48].

Наступним фактором впливу є конкуренти, які через вигідніші ціни можуть знизити попит на продукцію підприємства-виробника.

Дивлячись на якому ринку працюють підприємства, якість продукції може зіграти важливу роль, адже існує такий сегмент споживачів, які цінують товар саме за якість і надаватимуть перевагу якіснішій продукції [37].

Маркетингові дії призводять до того, що споживачі обирають продукцію, опираючись лише на імідж виробника або на марку. Тому для нових підприємств важко знайти свою нішу на вже давно сформованому ринку, якщо на ньому вже діють давно перевірені виробники тощо. Для забезпечення отримання прибутку підприємства завжди потрібно знати, хто його конкурент та вміти його аналізувати, щоб зможти покращити своє становище та перейняти або втримати споживачів [38, с. 136].

Ще одним фактором впливу є партнери, які також працюють для головної мети – отримання прибутку [13, с. 52].

Ціна як важіль говорить про необхідність постійного моніторингу ринку партнерів для знаходження більш вигідних пропозицій. Оскільки ціни від партнерів прямо впливають на ціну, яку підприємство може запропонувати споживачам [23, с. 28].

Банківські установи також є партнерами підприємств, тому їх важелі є кредити та відсотки за них. Постійний аналіз такої інформації допоможе знизити поточні витрати підприємства [39, с. 35].

Інформація сама по собі являється цінним предметом. Діяльність підприємств є широкою в усіх напрямках економіки, тому правильно використана інформація може значно вплинути на діяльність підприємства. Наприклад, інформація про нові винаходи, або про вигідніші банківські умови кредитування, або про дослідження про стан ринку, конкурентів тощо [40, с. 150].

Все, що виробляє підприємство, повинно бути реалізоване. Тому споживач через платоспроможність, смакові вподобання та розташування так чи інакше має вплив на діяльність підприємства: на вид діяльності, встановлення ціни, розташування виробництва, впровадження інновацій (частіше у смаковому прояві та вигляді товару), дотримання всіх вимог по якості продукції тощо [38, с. 217].

Область діяльності підприємства, як перший внутрішній фактор впливу на отримання прибутку, є рушійною силою при початку роботи підприємства. Оскільки для правильного вибору роду діяльності потрібно проаналізувати, чи потрібні дозволи, ліцензії на ведення тої чи іншої діяльності, що для цього знадобиться або чи зможе ринок прийняти нового виробника [37]. Насиченість ринку повинна аналізуватися підприємством для розуміння того, чи зможе воно реалізувати свій товар чи послугу і в остаточному – отримати прибуток [41, с. 341].

В Україні існує класифікатор видів економічної діяльності, який допоможе правильно сформулювати свою область діяльності.

Наступним фактором є виробничий потенціал – сукупність вартісних і натурально-речовинних характеристик виробничої бази, що виражається в потенційних можливостях провадити продукцію певного складу, технічного рівня і якості в необхідному обсязі [42, с. 162]. Тобто основними важелями впливу є технічне оснащення підприємства, його науково-технічний прогрес (який проявляється як в технічному плані так і в якісному, смаковому, наглядному тощо), ресурси (сировина, інформація, техніка). Таким чином вони акумулюють засоби, які впливають на безпосереднє створення товару чи

послуги, їх якість, кількість, час отримання, що в свою чергу впливає на час реалізацію та отримання прибутку [43, с. 94].

Без трудових ресурсів поки що не може діяти жодне виробництво, тому трудовий потенціал має вагомий вплив на всіх етапах діяльності суб'єктів господарювання. Кваліфікація працівників та рівень заробітної плати, яку вони готові прийняти мають безпосередній вплив на якість товарів чи послуг, час їх створення, аналіз ризиків отримання доходів, планування роботи підприємства тощо [42, с. 180].

Фінансовий стан дає змогу на кожному етапі діяльності аналізувати свої фінансові можливості. Платоспроможність, фінансова стійкість та ділова активність покажуть, чи зможе виплачувати підприємство свої зобов'язання перед всіма контрагентами. Для підприємства така інформація дасть можливість правильно спланувати свою діяльність, особливо вхідні та вихідні грошові потоки. А рентабельність дасть оцінку ефективності роботи підприємства в цілому та окремих його активів [44, с. 129].

Таким чином всі фактори мають вагомий вплив на різних етапах діяльності підприємства, які потрібно враховувати для досягнення головної мети – отримання прибутку, що показує нам економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності підприємства.

1.3. Методичні підходи до оцінювання ефективності економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства

Під економічним механізмом забезпечення прибуткової діяльності підприємства слід розуміти процес прийняття та здійснення управлінських рішень, спрямованих на раціональне використання, оптимізацію та нарощування економічного потенціалу з метою досягнення поставлених цілей і забезпечення стійкого функціонування та розвитку підприємства [45, с. 61].

Обґрунтування методики оцінювання ефективності цього механізму має здійснюватися за такою структурою [46, с. 84] (рис. 1.2):

- пошук методів оцінювання;

- побудова алгоритму оцінювання;
- аналіз факторів впливу на діяльність підприємства та формування його прибутку;
- аналіз ефективності економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства та розробка практичних рекомендацій по його покращенню.

Рис. 1.2. Структура методики оцінки економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства

Усі розроблені методики залежно від інформації можна поділити на три групи [30]:

- 1) методики, що базуються на експертному оцінюванні;
- 2) методики, що базуються на статистичній інформації;
- 3) методики, що базуються на експертно-статистичних розрахунках.

Важливою структурною складовою механізму оцінювання є визначення його принципів. Під такими принципами слід розуміти систему загальних вимог чи обмежень щодо дослідження оцінки ефективності механізму державного регулювання розвитку ринку, де діє підприємство, до яких мають бути віднесені логічність, об'єктивність, своєчасність, пропорційність, доцільність, взаємопов'язаність, гуманістичність, визначеність [47, с. 31].

Для правильної оцінки всього економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності доцільно оцінювати кожен фактор впливу на діяльність підприємства окремо. Таким чином можна побачити явний негативний вплив із зовні або недоліки в середині підприємства [15, с. 214].

Державу, як головний зовнішній фактор впливу, потрібно оцінювати з розрахунку ринку, на якому діє підприємство [21, с. 69]. Тут застосовуються методики, що ґрунтуються на статистичних даних та затвердженій інформації. Для оцінки використовуються такі документи: Положення Конституції України, Податковий Кодекс, Кодекс законів про працю України, Митний Кодекс, Земельний Кодекс, Господарський Кодекс, Кодекс України Про надра, Лісовий Кодекс, Закон України “Про захист економічної конкуренції” від 11.01.2001 №2210-III та інші.

Експертна оцінка повинна стосуватися і державних програм підтримки, які покликані забезпечити необхідну концентрацію економічних, фінансових і виробничих ресурсів на пріоритетних напрямках розвитку держави, сконцентрувати ресурси для розв'язання певної проблеми, зусилля всіх зацікавлених організацій та визначити довгострокові цілі й розробити стратегію на довго тривалий період. Маючи такі дані, кваліфіковані аналітики зможуть правильно її використати для позитивного ефекту на діяльність підприємства [48].

Існують різні методи оцінки й аналізу конкурентного положення підприємства. У кожному окремому випадку необхідний диференційований підхід, аналіз специфіки галузі й цільового споживача [37].

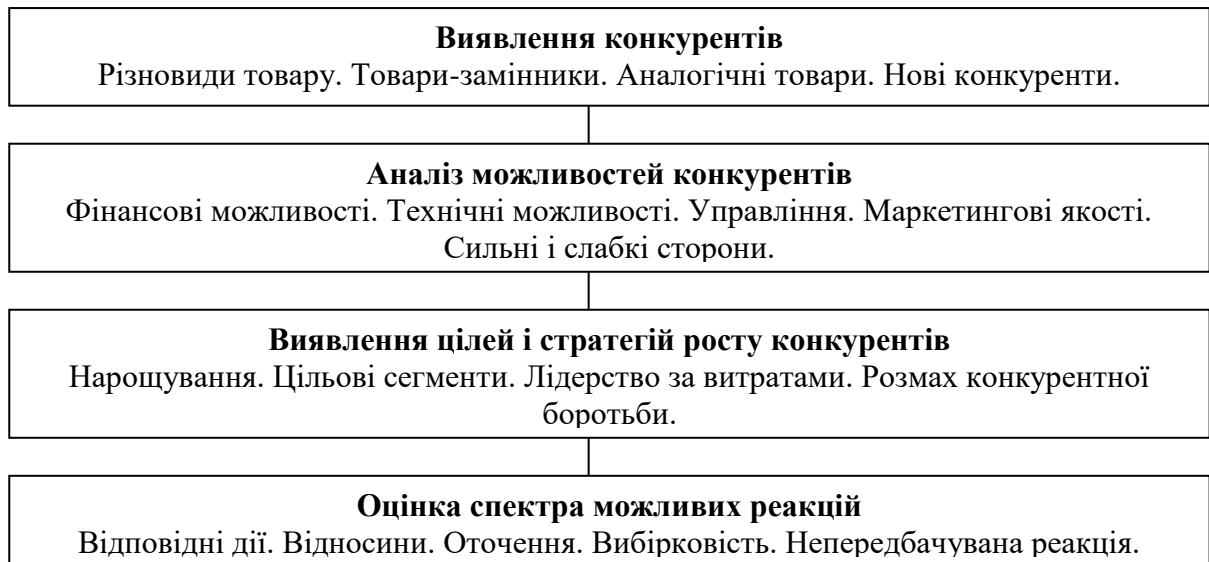

Рис. 1.3. Алгоритм оцінки конкурентів

Необхідно зауважити, що нині у вітчизняній практиці відсутня загальноприйнята методика визначення та оцінки конкурентів підприємства. Усі існуючі методи оцінки можна класифікувати за такими ознаками [37]:

- 1) за ступенем охоплення аспектів функціонування підприємства;
- 2) за формою вираження результату оцінки.

Залежно від ступеня охоплення аспектів функціонування підприємства методи оцінки поділяються на спеціальні і комплексні. Спеціальні методи – методи, що дозволяють оцінити конкурентоспроможність підприємства та конкурентів по окремих аспектах його діяльності – виробничому, інноваційному, маркетинговому, фінансовому тощо. Комплексні методи базуються на комплексному підході до оцінки конкурентів [21, с. 69].

За формою вираження результату оцінки виділяються наступні методи оцінки: матричні, графічні та індексні. Серед матричних найбільш поширеними є [49, с. 15]:

- матриця „Бостонської консалтингової групи” (БКГ);
- матриця І. Ансоффа;
- матриця McKinsey;
- матриця Shell;
- матриця конкурентних стратегій М. Портера.

Матричні методи оцінки конкурентоспроможності підприємства базуються на використанні матриці – таблиці впорядкованих за рядками та стовпцями елементів. У матриці БКГ, розглядаються лише два чинники: відносна частка ринку і темп росту ринку [50, с. 238].

На відміну від двофакторної матриці БКГ, матриця McKinsey є багатофакторною матрицею і більш детальним варіантом. Матриця складається уже не з чотирьох, а з дев'яти квадрантів і характеризує довгострокову привабливість галузі (ринку) та конкурентну позицію підприємства в ній [51, с. 192].

Графічний метод оцінки конкурентоспроможності базується на побудові так званої „Радіальної діаграми конкурентоспроможності” або „Багатокутника конкурентоспроможності” [50, с. 304].

Загальним недоліком матричних і графічних методів є те, що вони не забезпечують необхідного системного погляду на конкурентів, не враховують різну вагу факторів конкурентоспроможності підприємства [51, с. 212].

Більш комплексними при оцінці конкурентоспроможності підприємств є індексні методи, серед яких [52, с. 57]:

- метод, що використовує в якості головного підходу оцінку конкурентоспроможності продукції підприємства;
- метод, що базується на аналізі порівняльних переваг підприємств-конкурентів;
- метод, що ґрунтується на основі теорії ефективної конкуренції;
- інтегральний метод;
- метод самооцінки (Європейська модель ділової досконалості, англійська методика матриці удосконалення бізнесу (ВІМ)).

Реалізація індексних методів передбачає такі етапи [53, с. 167]:

- 1) вибір кількох підприємств-аналогів, щоб створити базу порівняння;
- 2) визначення найважливіших чинників, що впливають на рівень конкурентоспроможності підприємства;
- 3) привласнення кожному чиннику коефіцієнту впливу;

- 4) оцінка підприємства за кожним чинником;
- 5) розрахунок індексу конкурентоспроможності підприємства.

Найбільш використовуваним методом є методика розроблена С. М. Поповим. Алгоритм розрахунку показника конкурентоспроможності підприємства передбачає чотири етапи [50, с. 420]:

- 1) розрахунок одиничних показників конкурентоспроможності;
- 2) переведення одиничних оціночних показників у бали. Для цього застосовується 15-ти бальна шкала:

15 – надається показнику, який кращий за базовий;

10 – надається показнику, який рівний базовому;

5 – надається показнику, який гірший за базовий.

- 3) розрахунок критеріїв конкурентоспроможності за такими формулами:

$$ВД = 0,31В + 0,19Ф + 0,4РТ + 0,1ПП; \quad (1.1)$$

де ВД – значення критерію ефективності виробничої діяльності організації;

В – відносний показник витрат виробництва на одиницю продукції;

Ф – відносний показник віддачі ОЗ;

РТ – відносний показник рентабельності товару;

ПП – відносний показник продуктивності праці.

$$ФП = 0,29КА + 0,2КП + 0,36КЛ + 0,15КО; \quad (1.2)$$

де ФП – значення критерію фінансового положення організації;

КА – відносний показник автономії організації;

КП – відносний показник платоспроможності організації;

КЛ – відносний показник ліквідності організації;

КО – відносний показник обіговості обігових засобів.

$$ЕЗ = 0,37РП + 0,29КЗ + 0,21ВП + 0,13КР; \quad (1.3)$$

де ЕЗ – значення критерію ефективності організації збуту та просування товару;

РП – відносний показник рентабельності продаж:

КЗ – відносний показник затовареності готовою продукцією;

ВП – відносний показник загрузки виробничих потужностей;

КР – відносний показник ефективності реклами та засобів стимулювання збуту.

4) розрахунок конкурентоспроможності підприємства, враховуючи вагомості критеріїв, за формулою:

$$\text{ККП} = 0,15\text{ВД} + 0,29\text{ФП} + 0,23\text{ЕЗ} + 0,33\text{КТ} \quad (1.4)$$

де ККП – коефіцієнт конкурентоспроможності підприємства;

КТ – значення критерію конкурентоспроможності товару.

Чим ближче отриманий показник до цифри 15, тим вища конкурентоспроможність досліджуваного підприємства.

Для визначення конкурентоспроможності товару застосовуються комплексні методи [53, с. 172].

Базою для порівняння можуть виступати: галузеві показники, показники підприємства-лідера ринку чи ретроспективні показники оцінюваного підприємства.

Оцінка партнерів підприємства зводиться до аналізу їх діяльності та складання так званої “анкети партнера” [54, с. 92]. В залежності від строку партнерства, виду діяльності в анкеті зазначається вся та інформація, яка може бути корисною для підприємства (Додаток А).

Слід зазначити, що оцінювання споживачів, незалежно від того чи це кінцевий споживач чи оптові покупці (магазини), проводиться в такій послідовності [51, с. 314]:

1) сегментація ринку за різними ознаками: місцезнаходження, розмір ринку (магазин або звичайні люди), вік споживачів, стать споживачів;

2) аналіз платоспроможності;

3) аналіз споживчих вподобань.

Аналіз задоволеності споживачів продукції матиме особливе значення, оскільки це дозволить оцінити конкурентоздатність не тільки продукції, що випускається, а й підприємства в цілому. Інформація, яка використовуватиметься

буде інформація від споживачів (анкетування, опитування), статистичні дані (інформація Державної служби статистики) та інформація по підприємству за певний період часу (якщо така наявна). Таким чином, можна виділити такі методи оцінки задоволеності споживачів [51, с. 82]:

1) якісні методи – застосовуються для оцінки ставлення споживача до якісних характеристик товарів та послуг (опитування, анкетування);

2) кількісні методи – застосовуються для оцінки кількості клієнтської бази, дати здійснення покупки та кількості реалізованих товарів та послуг (створення таблиць з відповідною інформацією, на основі яких робляться висновки);

3) комплексні методи – сумісне використання якісних і кількісних методів аналізу. Вони дозволяють отримати найбільш повну уяву про дії споживачів в момент здійснення покупки, а після нього – про їх переваги і побажання. Найчастіше такі методи передбачають групування зібраної інформації та створення анкети або досьє на споживача, яка включає тільки основну інформацію, що цікавить підприємство.

Найчастіше вимірювання задоволеності споживача здійснюється шляхом складання показників задоволеності з урахуванням вагових коефіцієнтів за формулою 1.5 [54, с. 184]:

$$K_o = \sum_{i=1}^n K_i * M_i, \quad (1.5)$$

де K_o – комплексний показник оцінки задоволеності споживача, балів;

K_i – i -й показник оцінки задоволеності споживача, балів;

M_i – коефіцієнт вагомості i -го критерію задоволеності, часток одиниць;

n – кількість критеріїв оцінки, одиниць.

Таким чином, за результатами розрахунків можна зробити ряд висновків, які допоможуть підприємству затвердити правильний план дій.

Внутрішні фактори, які мають вплив на діяльність підприємства також мають свої методики оцінювання.

Основні методи оцінки виробничого потенціалу, згруповані у табл. 1.3.

Основні порівняльні характеристики методів розрахунку виробничого потенціалу підприємства

Назва методу	Сутність методу
Еквівалентний [31, с. 114]	Оцінка виробничого потенціалу здійснюється за величиною будь-якого з його елементів, в який за допомогою спеціальних коефіцієнтів переводяться інші його елементи. Він ґрунтується на взаємозамінності елементів
Функціональний [24, с. 85]	Передбачає, що величина виробничого потенціалу дорівнює обсягу вироблюваної продукції, а величини окремих його елементів визначаються через питомі ваги продукції, у виробництві якої ці елементи мають вирішальне значення
Кореляційний [31, с. 120]	Передбачає використання різних кореляційно-регресійних моделей при визначенні величини виробничого потенціалу
Вартісний [31, с. 125]	Передбачає визначення вартості кожного з елементів потенціалу, а потім і загальної вартості виробничого потенціалу як суми вартостей основних виробничих фондів, персоналу (кадрів), технології та інформації
Комбінований [24, с. 91]	Передбачає поєднання різних методів при визначенні величини виробничого потенціалу

Аналіз трудового потенціалу зводиться до визначення ряду показників, які відображають ефективність роботи персоналу та витрат, які понесе підприємство, мотивуючи його. Нижче наведені основні показники, за якими проводиться оцінка роботи працівників та приймаються рішення, пов'язані з ними [1, с. 217]:

1) Виробіток (В) – це кількість продукції, яка припадає на одного середньоспискового працівника за певний період (годину, зміну, місяць, квартал, рік):

$$V = OP/Ч, \quad (1.6)$$

де ОП – обсяг виробленої продукції за певний період часу;

Ч – середньоспискова чисельність працівників за певний період часу.

2) Трудомісткість (Т) – це показник, який характеризує затрати часу на одиницю продукції (тобто зворотна величина виробітку) [3, с. 307]:

$$T = Ч/ОП, \quad (1.7)$$

3) Коефіцієнт освіти ($K_{осв}$):

$$K_{осв} = A/60, \quad (1.8)$$

де A – тривалість роботи працівника за спеціальністю, визначеною у дипломі (за аналізований період), місяців;

60 – максимальна нормативна тривалість роботи за спеціальністю, визначеною у дипломі про вищу освіту, місяців.

4) Коефіцієнт посадового досвіду ($K_{досв}$):

$$K_{досв} = D_{роб}/60, \quad (1.9)$$

де $D_{роб}$ – досвід роботи на певній посаді, місяців;

60 – нормативна тривалість роботи на певній посаді, місяців.

5) Коефіцієнт підвищення кваліфікації ($K_{пкв}$):

$$K_{пкв} = Н/ПН, \quad (1.10)$$

де $Н$ – фактична тривалість навчання з підвищення кваліфікації за період роботи за спеціальністю, місяців;

$ПН$ – нормативна тривалість навчання з підвищення кваліфікації (виходячи з припущення щодо необхідності щорічного навчання тривалістю 0,5 місяця), місяців.

6) Показник ефективності щодо вагомості витрат на оплату праці в сукупних ресурсах підприємства харчової промисловості ($E_{ввопр}$), %:

$$E_{ввопр} = Фоп/ВР * 100\%, \quad (1.11)$$

де $Фоп$ – фонд оплати праці персоналу, тис. грн.;

$ВР$ – виручка від реалізації продукції (робіт, послуг), тис. грн..

7) Показник ефективності, що відображає заборгованість із заробітної плати працівникам ($E_{ззп}$), % [18, с. 410]:

$$E_{ззп} = Чззп/Чсероб * 100\%, \quad (1.12)$$

де $Чззп$ – чисельність працівників, яким не виплачено заробітну плату, осіб;

$Чсероб$ – середньооблікова чисельність працівників, осіб;

8) Показник, що відображає вагомість сукупних виплат (преміальних, заохочувальних, компенсаційних) у структурі витрат на оплату праці персоналу (Есвоп), %:

$$\text{Есвоп} = (\text{Впр} + \text{Вз} + \text{Вк}) / \text{Фпр} * 100\%, \quad (1.13)$$

де Впр, Вз, Вк – відповідно величина премій або винагород, заохочувальних виплат та компенсаційних виплат, тис. грн.;

Фпр – преміальний фонд, що формується з прибутку, тис. грн..

9) Показник ефективності публічного визнання працівників (Епв), %:

$$\text{Епв} = (\text{Чпз} / \text{Чсероб}) * 100\%, \quad (1.14)$$

де Чпз – кількість працівників, які були представлені до почесних звань, державних винагород, осіб.

10) Показник ефективності щодо визнання професійних заслуг (Епз), %:

$$\text{Епз} = (\text{Чпп} / \text{Чсероб}) * 100\%, \quad (1.15)$$

Чпп – чисельність працівників, які просунулись по службі в результаті визнання їх професійних заслуг, осіб.

11) Показник ефективності соціального забезпечення працівників (Есз), %:

$$\text{Есз} = (\text{Вмо} + \text{Взж} + \text{Всз}) / \text{Фсз} * 100\%, \quad (1.16)$$

де Вмо – кошти, які витрачені підприємством на медичне обслуговування працівників, тис. грн.;

Взж – кошти, витрачені підприємством на забезпечення працівників житлом, тис. грн.;

Всз – кошти, витрачені підприємством на соціальне забезпечення, тис. грн.;

Фсз – фонд, який виділяється на соціальне забезпечення працівників, тис. грн.

Оцінку фінансового стану можна об'єктивно здійснити не через один, навіть найважливіший, показник, а тільки за допомогою комплексу, системи показників, що детально й усебічно характеризують господарське становище підприємства. Фінансовий стан підприємства можна аналізувати за такими групами показників [55, с. 26] (Додаток Б):

- показники майнового стану;
- показники ділової активності;
- показники рентабельності;

- показники фінансової стійкості;
- показники ліквідності (платоспроможності);
- позиція підприємства на ринку цінних паперів.

У доброму фінансовому стані зацікавлене передовсім саме підприємство. Однак добрий фінансовий стан будь-якого підприємства формується в процесі його взаємовідносин із постачальниками, покупцями, акціонерами, кредиторами та іншими юридичними і фізичними особами. З іншого боку, безпосередньо від підприємства залежить міра його економічної привабливості для всіх цих юридичних осіб, що завжди мають можливість вибору між багатьма підприємствами, спроможними задовольнити той самий економічний інтерес [56, с. 151].

Відтак необхідно систематично, детально і в динаміці аналізувати фінанси підприємства, оскільки від поліпшення фінансового стану підприємства залежить його економічна перспектива [48].

А для досягнення головної мети – отримання прибутку, потрібно аналізувати всі фактори, які так чи інакше впливатимуть на механізм його отримання.

Висновки до розділу 1

Дослідивши теоретичні основи економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства, ми дійшли наступних висновків.

Прибуток є тією категорією, яка найповніше зображає фінансові можливості підприємства та його здатність до розширення виробничої діяльності підприємства.

Прибутковість забезпечується прибутковою діяльністю підприємства, тому не можна ототожнювати ці поняття.

Під економічним механізмом забезпечення прибуткової діяльності підприємствами розуміємо сукупність методів, важелів та інструментів, які діють на всіх рівнях управління підприємством і дають змогу у відповідності

з об'єктивними законами розвитку суспільства забезпечувати успішну діяльність підприємства, досягаючи головної мети – отримання прибутку.

На нашу думку, модель економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства повинна формуватися на принципах децентралізації, компактності, інтенсивності, скорочення проміжних ланок, взаємодії з державним регулюванням, гнучкості, відкритості, адекватності соціально-економічній ситуації.

Нами було зображено схематично економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності підприємства, який показав, що просту пряму послідовність отримання прибутку для будь-якого суб'єкта господарювання.

Внутрішні дії підприємства повинні чітко бути сплановані та мати план реалізації, щоб досягти головної мети.

Всі суб'єкти господарювання діють на ринку, де зовнішні та внутрішні фактори через свої важелі впливають на діяльність підприємств. До зовнішніх факторів відносяться: держава; конкуренти; партнери; споживачі. До внутрішніх відносяться: область діяльності підприємства; виробничий потенціал; трудовий потенціал; фінансовий стан.

Кожен фактор має свій прямий або опосередкований вплив на діяльність підприємств, тому доцільно періодично їх аналізувати. Для більш правильної оцінки факторів впливу існують різні методики, які залежно від інформації можна поділити на три групи:

- 1) методики, що базуються на експертному оцінюванні;
- 2) методики, що базуються на статистичній інформації;
- 3) методики, що базуються на експертно-статистичних розрахунках.

Незалежно від вибору методики оцінки, аналіз факторів повинен проводитися систематично, порівнюючи з попередніми періодами та окремо один від одного.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «ХАРКІВСЬКИЙ ЖИРОВИЙ КОМБІНАТ»

2.1. Загальна характеристика функціонування підприємства

«Харківський жиркомбінат» – одне з найбільших підприємств олійно-жирової промисловості України, його історія починається з 1932 р., коли почав діяти маргариновий завод. Одним із перших у країні він освоїв виробництво майонезу.

Зараз комбінат спеціалізується на переробці рослинної олії та виробництві столових маргаринів, кулінарних жирів, майонезів.

ПрАТ «Харківський жировий комбінат» – це мультикультурний завод, що переробляє насіння соняшнику, ріпаку, льону та сої.

Завод розташований за адресою: проспект Ново-Баварський, 120, Харків, Харківська область.

Основні види економічної діяльності підприємства наведені в таблиці 2.1 [58].

Таблиця 2.1

Основні види економічної діяльності ПрАТ «Харківський жировий комбінат»

Код КВЕД	Назва виду економічної діяльності
10.41	Виробництво олії та тваринних жирів (основний);
46.21	Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин;
46.33	Оптова торгівля молочними продуктами, яйцями, харчовими оліями та жирами;
47.19	Інші види роздрібної торгівлі в неспеціалізованих магазинах;
47.99	Інші види роздрібної торгівлі поза магазинами;
49.41	Вантажний автомобільний транспорт;
52.10	Складське господарство;
52.29	Інша допоміжна діяльність у сфері транспорту;
35.30	Постачання пари, гарячої води та кондиціонованого повітря.

Підприємство має безцехову структуру управління виробництвом. Основними дільницями є [57]:

- олійно-пресова;
- оліфоварна;
- допоміжні виробництва (ПСГ, сировинна дільниця, СГП та інші).

Основна продукція, що виробляється ПрАТ «Харківський жировий комбінат» [59]:

- олія рослинна: соняшникова, льонова, ріпакова, соєва, оливкова;
- оліфи: натуральна льонова вищого гатунку;
- олія та оліфа в дрібній розфасовці;
- макуха: соняшникова, льонова, ріпакова, соєва;
- лушпиння соняшникове пресоване гранульоване;
- паливні брикети з лушпиння соняшника.

Цех рафінування виготовляє харчову та технічну олію всіх видів. Цех дезодорації робить дезодоровану соняшкову, ріпакову і лляну олію. Завод розливає натуральну соняшкову олію в пляшки місткістю 0,75 л, 1л, 3 л і 5л під торговою маркою «Щедро», або в пляшки місткістю 0,75 л, 1л, 3 л і 5л дезодоровано-рафіновану соняшкову олію [59].

Політика компанії базується на корпоративній відповідальності. Це включає стійкість у розвитку, турботу про працівників, охорону довкілля, біобезпеку, контроль якості і сучасні технології [61].

В основі діяльності – розуміння того, що вона повинна відповідати інтересам і потребам суспільства. Відповідаючи за якість роботи, дотримуючись корпоративних норм, економно та ефективно використовуючи ресурси, а також зберігаючи чистоту довкілля, підприємство несе відповідальність за тих, хто формує і забезпечує успіх компанії.

На території заводу розташований елеватор для зберігання насіння зернових олійних культур ємністю 35 тис. тонн, який укомплектований двома сучасними продуктивними сушарками. На території підприємства існує сертифікована лабораторія для всіх видів аналізів. Комбінат має власні

залізничні і автомобільні електронні ваги. Підприємство має власне бакове господарство ємністю 7000 тонн. Устаткована лінія облушчування лушпиння, з якого виробляються палети та брикети. Котельня обладнана двома сучасними та потужними котлами, один з яких переобладнаний на спалювання лушпиння, в результаті його роботи завод забезпечений паром і не споживає газ [57].

Органами управління є: загальні збори акціонерів, наглядова рада і правління товариства.

Голові Правління підпорядковані всі підрозділи заводу, що зображено на організаційній структурі підприємства (рис 2.1).

Рис. 2.1. Організаційна структура ПрАТ «Харківський жировий комбінат»

Управління компанією розподілено між головними департаментами:

- 1) Директор;
- 2) Бухгалтерія;
- 3) Головний бухгалтер;
- 4) Планово-економічний відділ;
- 5) Відділ збуту;
- 6) Відділ кадрів;
- 7) Комерційний відділ;

8) Головний інженер.

Кожний підрозділ виконує ряд важливих функцій, які забезпечують повноцінну роботу підприємства. Володіючи глибинними професійними знаннями, працівники департаментів відповідально та добросовісно ставляться до своїх обов'язків, виконуючи завдання керівництва якісно та вчасно.

Для нормального функціонування підприємства потрібні робітники, яким потрібно виплачувати гідну заробітну плату. Жиркомбінат щороку наймає сезонних робітників, таким чином воно виплачує заробітну плату, яка становить вище середньої по Україні, і водночас економить гроші, коли такі працівники не потрібні.

Якщо оцінювати, наскільки істотно впливають на ПрАТ «Харківський жировий комбінат» демографічні зміни в Україні, то можна сказати, що це один з важливих чинників, що дозволяє оцінювати приблизні об'єми продажів. Це відбувається тому, що обсяги закупівель посередників напряму залежать від попиту конкретних споживачів, а отже і від платоспроможності населення. Підприємство виробляє як продовольчу так і технічну продукцію, тому частіше споживачами є невеликі господарства та окремі підприємці, які купують оптовими партіями для подальшого продажу.

2.2. Аналіз активів підприємства

Для кращого розуміння всієї господарської діяльності досліджуваного підприємства доцільно проаналізувати активи підприємства, тобто все чим воно володіє і в що вкладалися грошові кошти.

Активи бувають двох типів:

– необоротні активи – це сукупність майнових цінностей підприємства, що багаторазово беруть участь у процесі операційного циклу та переносять частинами свою вартість на вартість виготовленої продукції [1, с. 21];

– оборотні активи - грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу [1, с. 35].

Інформація про активи підприємства наведена в табл. 2.2

Таблиця 2.2

Динаміка активів ПАТ «Харківський жировий комбінат» за 2020-2022 рр.

Види активів	Роки						Відхилення			
	2020		2021		2022		абсолютне, тис. грн.		відносне, %	
	тис. грн.	пит. вага, %	тис. грн.	пит. вага, %	тис. грн.	пит. вага, %	2021 до 2020	2022 до 2021	2021 до 2020	2022 до 2021
1. Необоротні активи	38997	60,6	61821	56,3	118620	52,0	22824	56799	58,5	91,9
Нематеріальні активи	46	0,1	40	0,03	34	0,01	-6	-6	-13,0	-15,0
Незавершені капітальні інвестиції	4447	6,9	19326	17,6	51599	22,6	14879	32273	334,6	167,0
Основні засоби	34504	53,6	42455	38,7	66987	29,4	7951	24532	23,0	57,8
2. Оборотні активи	25391	39,4	47909	43,7	109569	48,0	22518	61660	88,7	128,7
Всього	64388	100	109730	100	228189	100	45342	118459	70,4	108,0

Джерело: складено та розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

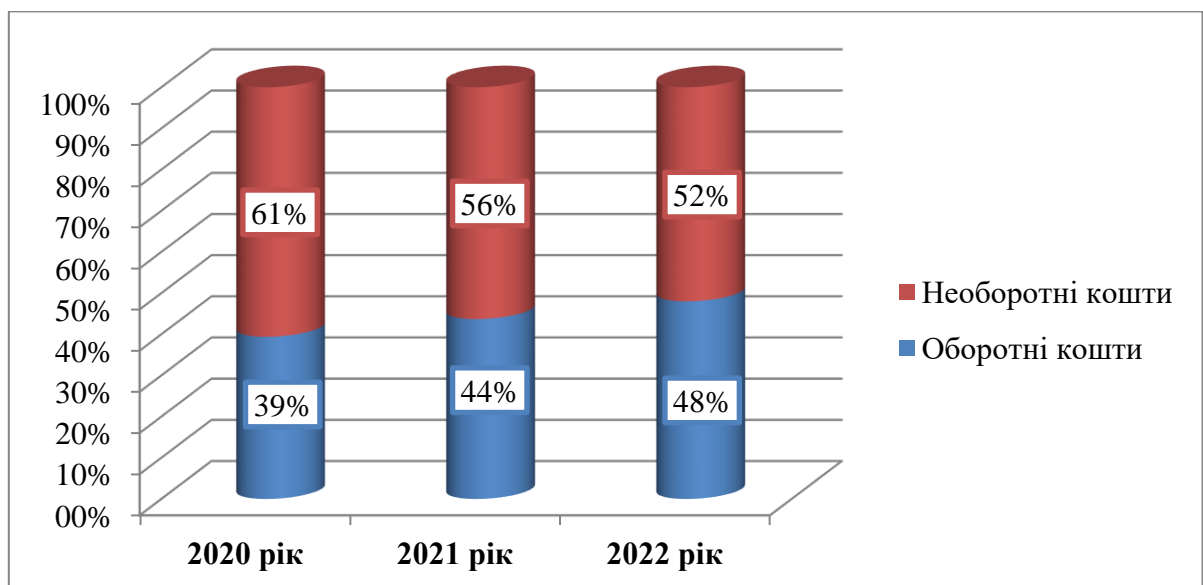

Рис. 2.2. Динаміка зміни структури активів ПрАТ «Харківський жировий комбінат»

Джерело: складено та розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Загалом активи підприємства в 2021 році порівняно з 2020 роком збільшилися на 45342 тис. грн. або на 70,4%, а в 2022 році порівняно з 2021 – на 118459 тис. грн. або на 108,0%, тобто більш ніж в два рази.

З них більшу частину становлять необоротні активи, а саме відповідно в 2020-2022 рр. – 60,6%, 56,3% та 52,0%.

Розподіляючи необоротні активи, можна сказати, що в 2020 році найбільша частка складала основних засобів і становила 53,6%. На другому місці у структурі займали оборотні кошти, які становили 39,4%.

В 2021 і 2022 рр. найбільшу частку займали оборотні кошти, відповідно 43,7% і 48,0%.

Незавершені капітальні інвестиції на підприємстві протягом досліджуваного періоду збільшувалися. В 2021 році порівняно з 2020 роком – на 14879 тис. грн. або на 334,6%, а в 2022 році порівняно з 2021 – на 32273 тис. грн. або на 167,0%. Така тенденція можлива із-за покупки нового обладнання, транспорту тощо, але яке не уведено в експлуатацію.

Нематеріальні активи підприємства відповідно в 2020-2022 рр. становили 0,1%, 0,03% та 0,01%. Їх вартість зменшувалася в 2021 році порівняно з 2020 роком на 6 тис. грн. або на 13%, в 2022 році порівняно з 2021 – також на 6 тис. грн. або на 15%.

Розглянемо детальніше основні засоби підприємства, тобто довгострокові матеріальні активи, які виконують роль засобу праці (табл. 2.3, 2.4).

Таблиця 2.3

Динаміка складу основних засобів ПрАТ «Харківський жировий комбінат» за 2020-2022 рр., тис. грн.

Найменування основних засобів	Роки			Абсолютне відхилення, тис. грн.		Відносне відхилення, %	
	2020	2021	2022	2021 до 2020	2022 до 2021	2021 до 2020	2022 до 2021
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>
1. Виробничого призначення	34504	42455	66987	7951	24532	23,0	57,8
будівлі та споруди	9875	9557	19864	-318	10307	-3,2	107,8
машини та обладнання	8275	17349	32306	9074	14957	109,7	86,2

продовження таблиці 2.3

1	2	3	4	5	6	7	8
транспортні засоби	431	333	247	-98	-86	-22,7	-25,8
земельні ділянки	0	0	0	0	0		
інші	15923	15216	14570	-707	-646	-4,4	-4,2
2. Невиробничого призначення	0	0	0	0	0	0	0
Всього	34504	42455	66987	7951	24532	23,0	57,8

Джерело: складено та розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Таблиця 2.4

Структура основних засобів ПрАТ «Харківський жировий комбінат» за 2020-2022 рр.

Найменування основних засобів	Роки					
	2020		2021		2022	
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %
1. Виробничого призначення	34504	100	42455	100,0	66987	100,0
будівлі та споруди	9875	28,6	9557	22,5	19864	29,7
машини та обладнання	8275	24,0	17349	40,9	32306	48,2
транспортні засоби	431	1,2	333	0,8	247	0,4
земельні ділянки	0	0,0	0	0,0	0	0,0
інші	15923	46,1	15216	35,8	14570	21,8
2. Невиробничого призначення	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Всього	34504	100,0	42455	100,0	66987	100,0

Джерело: складено та розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

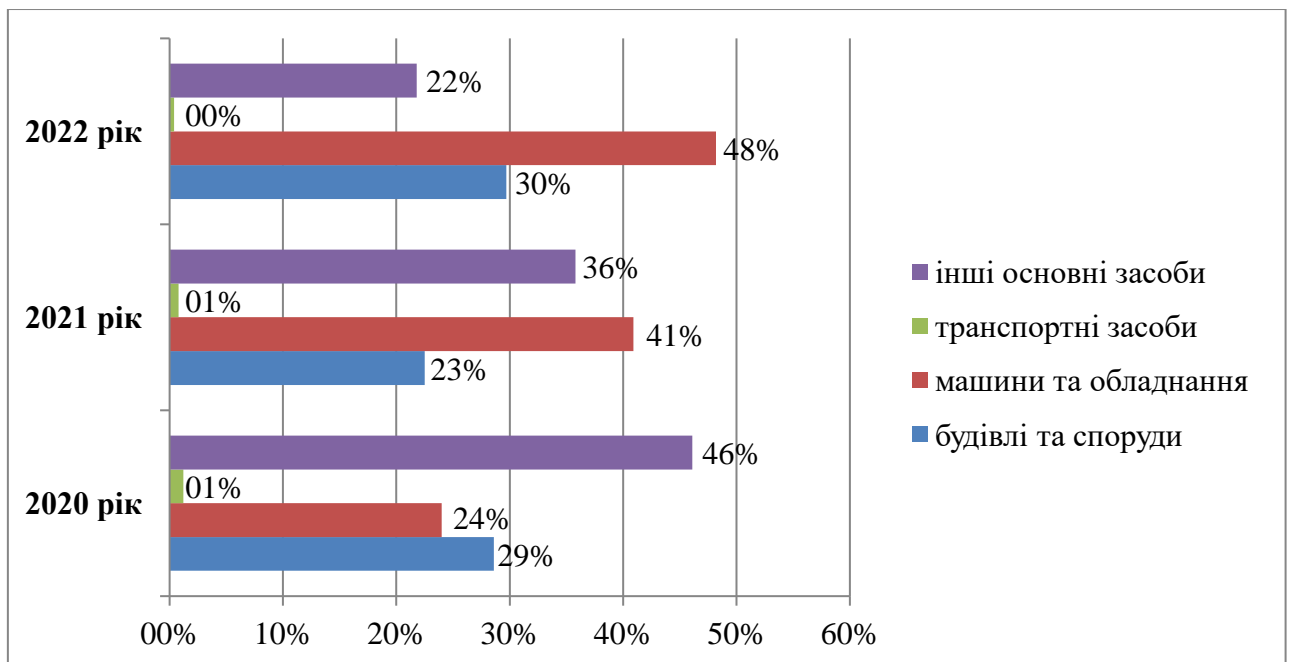

Рис. 2.3. Структура основних засобів ПрАТ «Харківський жировий комбінат»

Джерело: складено та розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

На підприємстві присутні тільки основні засоби виробничого призначення. Найбільшу частку з них займають в 2020 році інші основні засоби, до яких можуть належати будівельні вагончики тощо, в 2021-2022 рр. – машини та обладнання. Їх вартість в 2021 році порівняно з 2020 роком збільшилась на 9074 тис. грн. або на 109,7%, а в 2022 році порівняно з 2021 – на 14957 тис. грн. або на 86,2%.

Будівлі та споруди у структурі основних засобів становили відповідно в 2020-2022 рр. 28,6%, 22,5% та 29,7%. Їх вартість в 2021 році порівняно з 2020 роком зменшилась на 318 тис. грн. або на 3,2%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком їх вартість збільшилась на 10307 тис. грн. або на 107,8%. Така тенденція можлива із-за поновлення роботи цеху, яке було на балансі як незавершені капітальні інвестиції тощо.

Інші основні засоби займають в 2020-2022 рр. відповідно 46,1%, 35,8% та 21,8%, а їх вартість в 2021 році порівняно з 2020 роком зменшилась на 707 тис. грн. або на 4,4%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком – на 646 тис. грн. або на 4,2%.

Транспортні засоби займають найменшу частку в структурі виробничих основних засобів і складають в 2020-2022 рр. відповідно 1,2%, 0,8% та 0,4%. Їх вартість в 2021 році порівняно з 2020 роком зменшилась на 98 тис. грн. або на 22,7%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком – на 86 тис. грн. або на 25,8%. Така тенденція можлива із-за того, що підприємство орендує транспортні засоби або користуються послугами служб доставок, або споживачі самостійно забирають продукцію з жиркомбінату.

Економічна ефективність функціонування основних засобів є складовою частиною результату використання всіх виробничих ресурсів підприємства. Визначаючи економічну ефективність використання основних засобів, використовують систему натуральних і вартісних показників, а також співвідношення темпів зростання випуску продукції і темпів зростання обсягів основних засобів, фондоозброєності праці та її продуктивності та ін.

Розрахуємо основні показники ефективності використання основних засобів (табл. 2.5)

Таблиця 2.5

Показники ефективності використання основних засобів

Показники	Роки			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
	2020	2021	2022	2021 до 2020	2022 до 2021	2021 до 2020	2022 до 2021
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	193691	389246	423451	195555	34205	101,0	8,8
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	34504	42455	66987	7951	24532	23,0	57,8
Чисельність працівників (ПВП), ос.	129	138	211	9	73	7,0	52,9
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	-9342	261	5495	9603	5234	-102,8	2005,4
Віддача основних засобів, грн./грн.	5,92	10,12	6,32	4,2	-3,8	70,9	-37,5
Місткість основних засобів, грн./грн.	0,17	0,10	0,16	-0,07	0,1	-41,2	60,0
Озброєність праці основними засобами, тис. грн./ос.	267,5	307,6	317,5	40,1	9,9	15,0	3,2
Рентабельність основних засобів, %	-28,6	0,7	8,2	29,3	7,5	-	-
Коефіцієнт зносу, %	76,0	53,0	41,0	-23,0	-12,0	-	-
Коефіцієнт придатності, %	24,0	47,0	59,0	23,0	12,0	-	-

Джерело: складено та розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

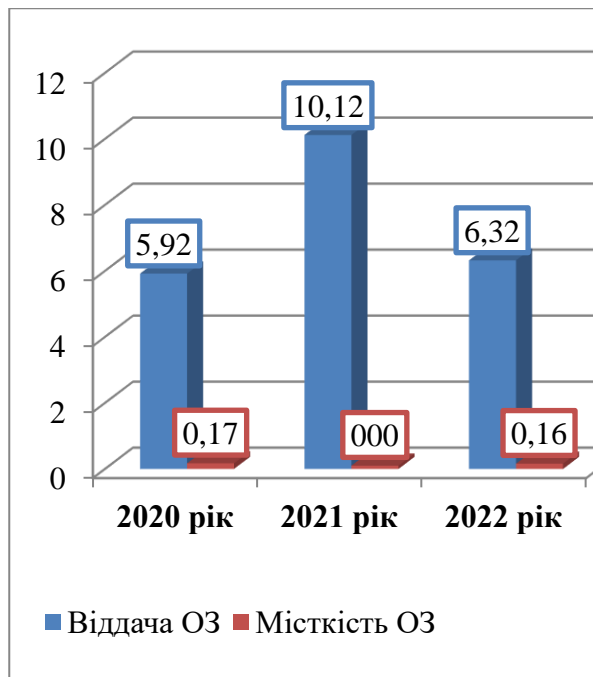

Рис. 2.4. Показники віддачі та місткості ОЗ в динаміці за 2020-2022 роки

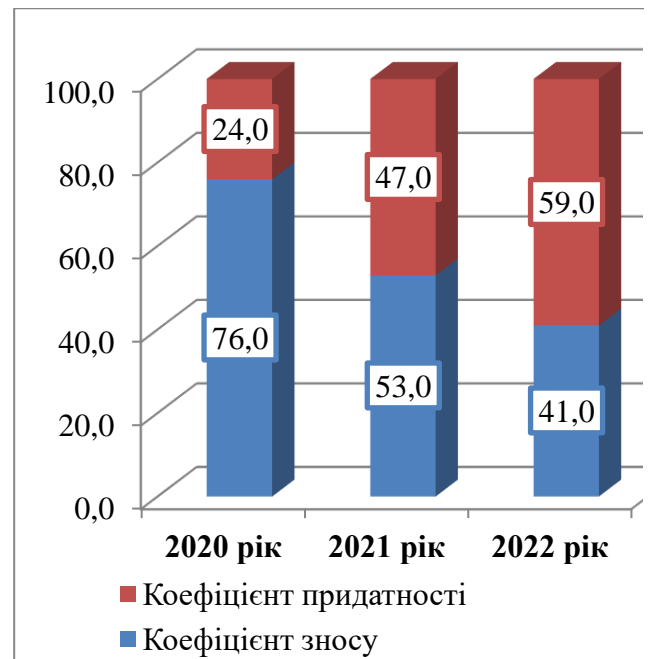

Рис. 2.5. Коефіцієнти зносу та придатності в динаміці за 2020-2022 роки

Віддача основних засобів виражає ефективність використання засобів праці, тобто показує, скільки виробляється готової продукції на одиницю основних виробничих фондів [38, с. 76]. Так у 2020 році цей показник дорівнював 5,92 грн./грн., в 2021 році збільшився на 4,2 грн./грн. або на 70,9% і становив 10,12 грн./грн. а в 2022 році цей показник зменшився на 3,8 грн./грн. або на 37,5% і становив 6,32 грн./грн. Такі коливання можливі із-за коливання доходу та середньорічної вартості основних засобів, які оновлювалися на протязі досліджуваного періоду.

Місткість основних засобів характеризує вартість основних засобів, необхідну для випуску продукції на суму в 1 грн. [41, с. 203]. Цей показник у 2020 році становив 0,17 грн./грн., в 2021 році порівняно з 2020 роком зменшився на 0,07 грн./грн. або на 41,2%, а у 2022 році порівняно з 2021 роком збільшився на 0,1 грн./грн. або на 60,0%. Показник знаходиться в межах норми, тому це позитивно для підприємства.

Озброєність праці основними засобами показує вартість основних виробничих фондів, що припадає на одного промислово-виробничого працівника [42, с. 190]. В 2021 році порівняно з 2020 роком показник збільшився на 40,1 тис. грн./ос. або на 15,0%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком – на 9,9 тис. грн./ос. або на 3,2%. Збільшення показника є позитивним явищем і свідчить про ефективну діяльність працівників.

Рентабельність основних засобів в 2020 році мала негативне значення, оскільки підприємство мало фінансовий результат – збиток. В 2021 та 2022 рр.. даний показник мав позитивне значення відповідно 0,7% та 8,2%. Збільшення показника має позитивний вплив і це означає, що 1 грн. вкладена в основні засоби приносить прибуток.

Ступінь зносу основних засобів в 2020 р. порівняно з 2021 роком зменшився на 23,0% і становив 53,0%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком зменшився на 12,0% і становив 41,0%. Цей показник не критичний, він щороку зменшується, що свідчить про оновлення основних засобів.

Обернений показник – коефіцієнт придатності відповідно збільшувався протягом досліджуваного періоду. В 2021 році порівняно з 2020 роком на 23,0%. а в 2022 році порівняно з 2021 роком на 12,0%. Збільшення показника є позитивною тенденцією, що свідчить про оновлення основних засобів.

На підприємстві застосовується прямолінійний метод амортизації основних засобів.

Оборотні кошти підприємства становлять кошти, авансовані в предмети праці, разом із залишками грошей на банківському рахунку.

Розглянемо динаміку зміни оборотних коштів за допомогою таблиць 2.6, 2.7.

Таблиця 2.6

Динаміка складу оборотних коштів ПрАТ «Харківський жировий комбінат» за 2020-2022 рр., тис. грн.

Найменування оборотних коштів	Роки			Абсолютне відхилення, тис. грн.		Відносне відхилення, %	
	2020	2021	2022	2021 до 2020	2022 до 2021	2021 до 2020	2022 до 2021
Запаси	6143	15587	29639	9444	14052	153,7	90,2
Виробничі запаси	2336	3020	18379	684	15359	29,3	508,6
Незавершене виробництво	7	28	74	21	46	300,0	164,3
Готова продукція	3750	12175	11097	8425	-1078	224,7	-8,9
Товари	50	364	89	314	-275	628,0	-75,5
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	5977	12041	20809	6064	8768	101,5	72,8
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	2218	5103	17902	2885	12799	130,1	250,8
за бюджетом	5339	11225	28324	5886	17099	110,2	152,3
у тому числі з податку на прибуток	1142	0	468	-1142	468	-100,0	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1153	948	4437	-205	3489	-17,8	368,0
Грошові кошти та їх еквіваленти	3777	1	669	-3776	668	-100,0	66800
Готівка	1	1	1	0	0	0,0	0,0
Рахунки в банках	3776	0	668	-3776	668	-100,0	-
Витрати майбутніх періодів	567	81	134	-486	53	-85,7	65,4
Інші оборотні активи	217	2923	7655	2706	4732	1247,0	161,9
Усього	25391	47909	109569	22518	61660	88,7	128,7

Джерело: складено та розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Оборотні кошти в 2021 році порівняно з 2020 роком збільшилися на 22518 тис. грн. або на 88,7%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком на 61660 тис. грн. або на 128,7%. Це позитивна динаміка, вона може свідчити про розширення виробництва тощо.

Запаси підприємства в 2021 році порівняно з 2020 роком збільшилися на 9444 тис. грн. або на 153,7%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком – на 14052 тис. грн. або на 90,2%. Така тенденція може свідчити про збільшення виробництва.

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги в 2021 році порівняно з 2020 роком збільшилась на 6064 тис. грн. або на 101,5%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком – на 8768 тис. грн. або на 72,8%.

Дебіторська заборгованість за виданими авансами в 2021 році порівняно з 2020 роком збільшилась на 2885 тис. грн. або на 130,1%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком – на 12799 тис. грн. або на 250,8%.

Збільшення дебіторської заборгованості має негативний вплив на діяльність підприємства, оскільки ніхто не може гарантувати повернення дебіторської заборгованості в повному обсязі.

Таблиця 2.7

Структура оборотних коштів ПрАТ «Харківський жировий комбінат»

Найменування основних засобів	Роки					
	2020		2021		2022	
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %
Запаси	6143	24,2	15587	32,5	29639	27,1
Виробничі запаси	2336	9,2	3020	6,3	18379	16,8
Незавершене виробництво	7	0,03	28	0,1	74	0,1
Готова продукція	3750	14,8	12175	25,4	11097	10,1
Товари	50	0,2	364	0,8	89	0,1
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	5977	23,5	12041	25,1	20809	19,0
Дебіторська заборгованість за розрахунками:						
за виданими авансами	2218	8,7	5103	10,7	17902	16,3
за бюджетом	5339	21,0	11225	23,4	28324	25,9
у тому числі з податку на прибуток	1142	4,5	0	0,0	468	0,4
Інша поточна дебіторська заборгованість	1153	4,5	948	2,0	4437	4,0
Грошові кошти та їх еквіваленти	3777	14,9	1	0,002	669	0,6
Готівка	1	0,002	1	0,002	1	0,001
Рахунки в банках	3776	14,9	0	0,0	668	0,6
Витрати майбутніх періодів	567	2,2	81	0,2	134	0,1
Інші оборотні активи	217	0,9	2923	6,1	7655	7,0
Усього	25391	100,0	47909	100,0	109569	100,0

Джерело: складено та розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

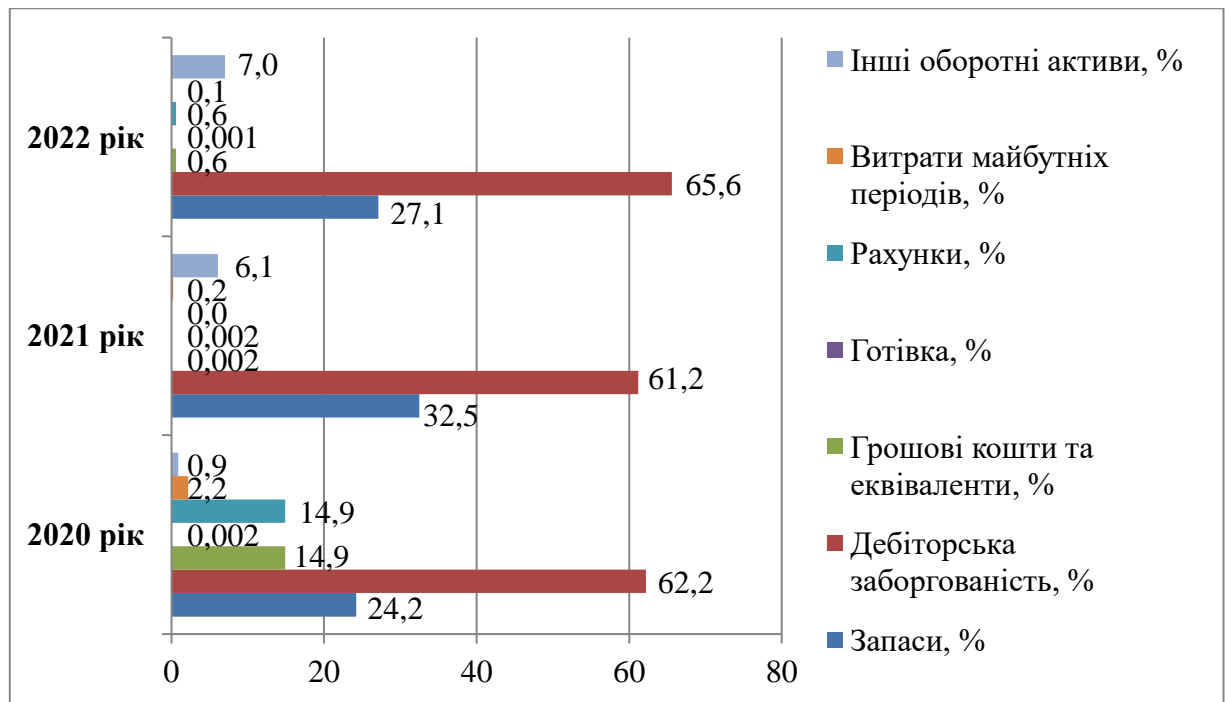

Рис. 2.6. Динаміка зміни структури оборотних коштів підприємства

Джерело: складено та розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Найбільша частка у загальній структурі оборотних коштів в напруженні досліджуваного періоду припадала на запаси відповідно в 2020-2022 рр. 24,2%, 32,5% та 27,1%. Оскільки продукція, яку виробляє жиркомбінат не швидко псується, підприємство може тримати запаси такої кількості і це нормально.

Далі у структурі оборотних активів в 2020 році дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, які становили 23,5%, в 2021 році – готова продукція, які становили 25,4% (можливо така продукція була виготовлена, але не відвантажена, тому на кінець звітного періоду вона обліковувалася), в 2022 році – дебіторська заборгованість за розрахунками за бюджетом, яка становила 25,9%.

Третіми у структурі оборотних коштів в 2020 році є дебіторська заборгованість за розрахунками за бюджетом, яка становила 21,0%, в 2021 і 2022 році – дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, яка відповідно становила 25,1% та 19,0%.

Найменша частка в 2020 році припадає на незавершене виробництво (0,03%), в 2021 і 2022 рр. – на готівку відповідно 0,002% та 0,001%.

Для підприємства є негативною тенденцією те, що велика частка оборотних коштів припадає на дебіторську заборгованість. Для виробника це великий ризик, адже фактично підприємство не може використовувати ці гроші, тому рекомендується зменшувати дебіторську заборгованість.

Проаналізуємо показники ефективності використання оборотних активів підприємства на ПрАТ «Харківський жировий комбінат» (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

**Показники ефективності використання оборотних коштів
підприємства**

Показники	Роки			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
	2020	2021	2022	2021 до 2020	2022 до 2021	2021 до 2020	2022 до 2021
Середньорічна вартість оборотних коштів, тис. грн.	25641	36650	78739	11009	42089	42,9	114,8
Коефіцієнт обертання оборотних коштів, обертів	7,6	10,6	5,4	3	-5,2	39,5	-49,1
Рентабельність оборотних коштів, %	-36,3	0,8	7,0	37,1	6,2	-	-
Тривалість одного обороту оборотних коштів, днів	48	34,4	67,6	-13,6	33,2	-28,3	96,5
Коефіцієнт закріплення оборотних коштів	0,13	0,09	0,19	-0,04	0,1	-30,8	111,1

Джерело: складено та розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Значення коефіцієнта обертання в 2021 році порівняно з 2020 роком збільшилось на 3 оберти або на 39,5%, в 2022 році порівняно з 2021 роком зменшилось на 5,2 обертів або на 49,1%. Збільшення показника є позитивною динамікою, але до зменшення могло призвести непропорційне різке збільшення вартості оборотних коштів та виручки.

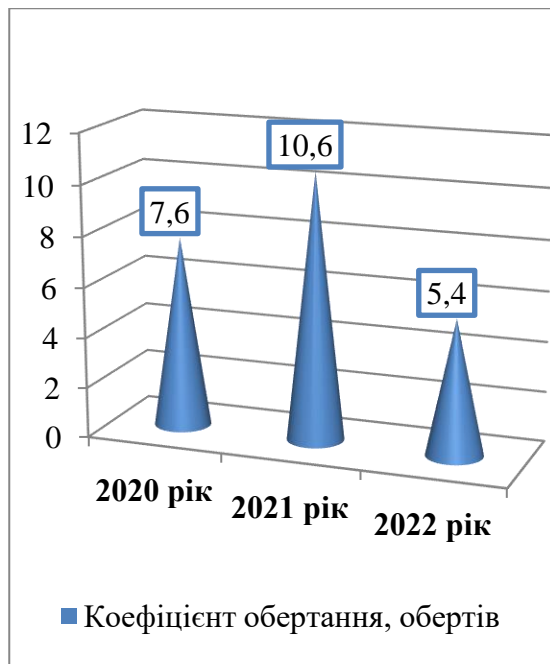

Рис. 2.7. Коефіцієнт обертання оборотних коштів за 2020-2022 роки

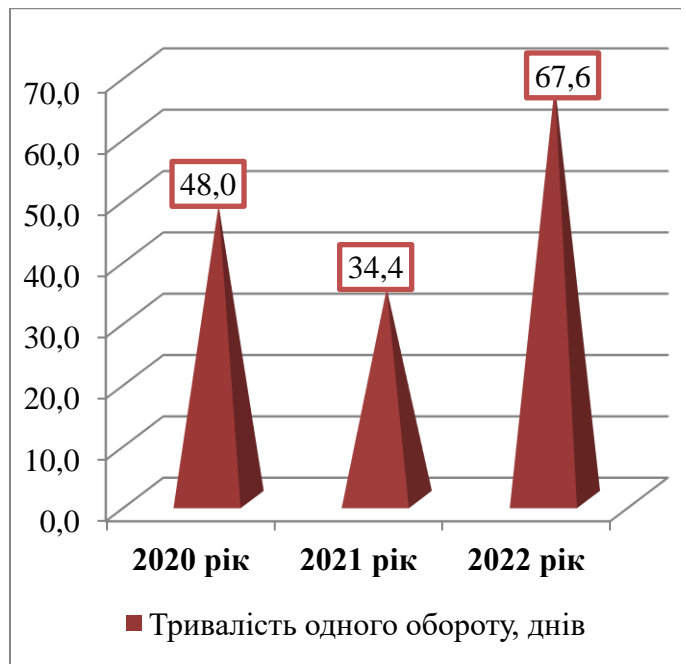

Рис. 2.8. Тривалість одного обороту оборотних коштів за 2020-2022 роки

Джерело: складено та розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Оскільки в 2020 році спостерігався збиток, то рентабельність оборотних коштів мала від'ємне значення. В 2021 і 2022 роках рентабельність становила відповідно 0,8% та 7,0%. Збільшення рентабельності є позитивною динамікою.

Тривалість одного обороту в 2021 році порівняно з 2020 роком зменшилась на 13,6 днів, а в 2022 році порівняно з 2021 роком збільшилась на 33,2 дні, що є негативно, адже оборотні кошти повільніше повертаються на підприємство, тому воно не може їх частіше використовувати для подальшої діяльності. Таким чином це може призвести до уповільнення виробничого процесу.

Коефіцієнт закріплення оборотних коштів в 2021 році порівняно з 2020 роком зменшився на 0,04, а в 2022 році порівняно з 2021 роком збільшився на 0,1. Збільшення є негативним явищем, адже це означає, що для отримання доходу в розмірі 1 грн. потрібно залучити більше коштів, вкладених в оборотні кошти.

Нематеріальні активи ПрАТ «Харківський жировий комбінат» знаходяться на балансі у підприємства. Вартість нематеріальних активів в 2020-2022 рр. становила відповідно 46 тис. грн., 40 тис. грн., 34 тис. грн.. Це вважається невеликою сумою. Вони включають право користування природними ресурсами і такі ліцензії:

- Проведення господарської діяльності з виробництва теплової енергії, крім виробництва теплової енергії за нерегульованим тарифом;
- Проведення господарської діяльності з постачання теплової енергії, крім постачання теплової енергії за нерегульованим тарифом;
- Надання послуг з перевезення вантажів автомобільним транспортом загального користування.

2.3. Аналіз трудових ресурсів підприємства

Фундамент для співпраці – відповідність професійних і особистих компетенцій працівника вимогам посади, яку він обіймає або на яку претендує [10, с. 102].

Відділ кадрів шукає справжніх фахівців та визначає рівень їх відповідності тій чи іншій посаді. Для підприємства важливо не просто знайти спеціаліста з потрібним досвідом роботи, а зуміти визначити, чи має він необхідні ключові компетенції, чи має він здібності для їх розвитку, і, головне, яка в нього мотивація.

Насамперед, підприємство повинно поставити перед собою задачі, які повинні вирішуватися. Відділ кадрів ретельно шукає висококваліфікованих працівників, при цьому надаючи можливість навчати і молодих спеціалістів. Жиркомбінат впроваджує політику навчання наявних кадрів та студентів, які направляються на практику з усієї України. Кадрова програма направлена на підвищення кваліфікації працівників, та забезпечення її відповідності операційним потребам. Рівень кваліфікації забезпечується через семінари та навчання.

Щодо часового режиму. На підприємстві діє гнучкий час роботи, тому кожен працівник може самостійно вирішити, як зручніше йому буде.

Обід також не встановлюється в один і той самий час. Існує двогодинний проміжок часу з 12.00 до 14.00, коли кожен працівник самостійно може вирішити, який час буде відведений на обід.

Від ефективності використання трудових ресурсів у процесі виробництва багато в чому залежать показники обсягу виробництва продукції, її собівартість, якість. Тому аналіз використання трудових ресурсів є важливим розділом системи комплексного економічного аналізу діяльності підприємства.

За допомогою аналізу чисельності і складу працівників підприємства визначається забезпеченість його трудовими ресурсами.

За допомогою аналізу чисельності і складу працівників підприємства визначається забезпеченість його трудовими ресурсами. Інформацію про трудові ресурси підприємства та ефективність їх роботи доцільно розглядати за допомогою табл. 2.9, яка демонструє показники, які розглядалися в п. 1.3 Розділу 1.

Таблиця 2.9

Показники ефективності трудових ресурсів підприємства

Показник	Роки			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
	2020	2021	2022	2021 до 2020	2022 до 2021	2021 до 2020	2022 до 2021
Середньооблікова чисельність персоналу, ос.	161	183	254	22	71	13,7	38,8
Чисельність промислово-виробничого персоналу, ос.	129	138	211	9	73	7,0	52,9
Кількість робочих днів в році, дні	250	251	248	1,0	-3	0,4	-1,2
Кількість звільненого персоналу, ос.	9	18	13	9	-5	100	-27,8
Кількість прийнятого персоналу, ос.	17	40	84	23	44	135,3	110
Продуктивність праці, тис. грн./ос.	1203,05	2127,03	1667,13	924,0	-459,9	76,8	-21,6
Трудомісткість, люд. дні./тис. грн..	0,21	0,12	0,15	-0,1	0,03	-42,9	25,0
Коефіцієнт обороту зі звільнення	0,06	0,10	0,05	0,04	-0,05	66,6	-50,0

продовж. табл.2.9

Коефіцієнт обороту з прийняття	0,11	0,22	0,33	0,11	0,11	100,0	50,0
Загальний коефіцієнт обороту	0,17	0,32	0,38	0,15	0,06	88,2	18,8
Коефіцієнт освіти	0,12	0,34	0,24	0,22	-0,1	183,3	-29,4
Коефіцієнт посадового досвіду	0,76	0,68	0,91	-0,08	0,23	-10,5	33,8
Коефіцієнт підвищення кваліфікації	0,22	0,28	0,27	0,06	-0,01	27,3	-3,6
Показник ефективності щодо вагомості витрат на оплату праці в сукупних ресурсах підприємства	0,04	0,03	0,04	-0,01	0,01	-25,0	33,3
Показник ефективності публічного визнання працівників	0,01	0,01	0,01	0	0	0,0	0,0

Джерело: складено та розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

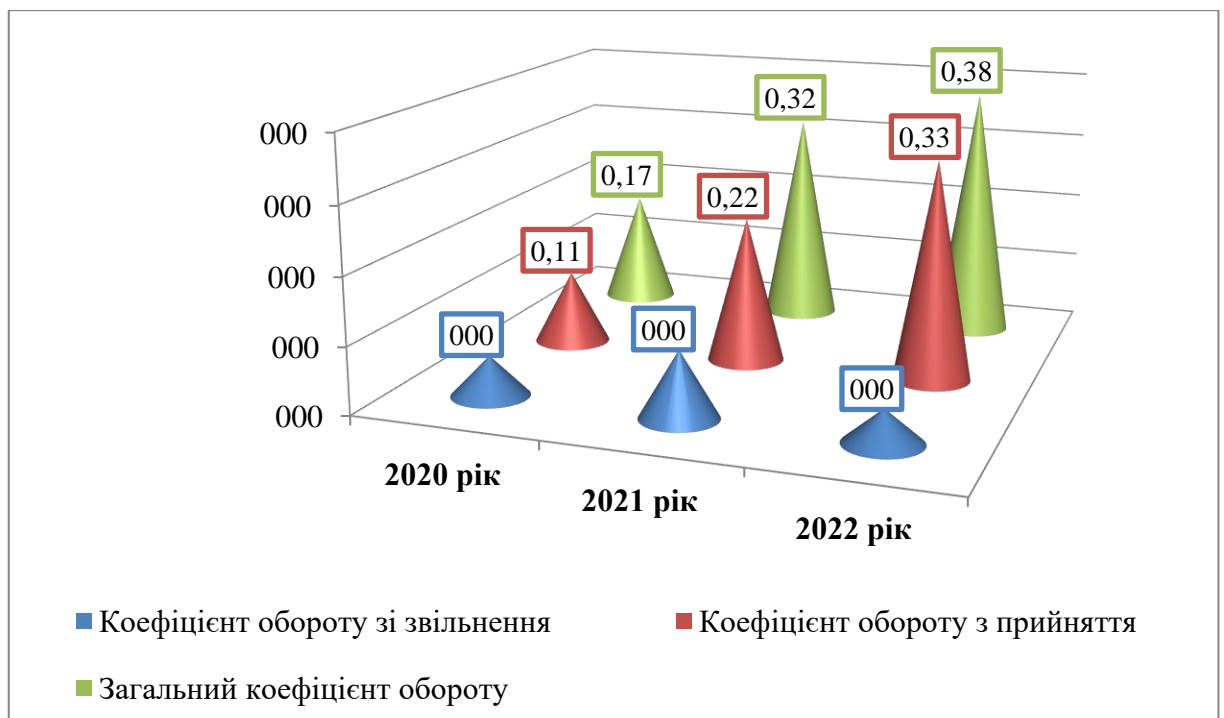

Рис. 2.10. Коефіцієнти обороту персоналу в динаміці за 2020-2022 роки

Джерело: складено та розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Середньооблікова чисельність персоналу в 2021 році порівняно з 2020 роком збільшилась на 22 особи або на 13,7%. В 2022 році порівняно з 2021 – на 71 осіб або на 38,8%. Таке збільшення можливе із-за розширення виробництва, збільшення обсягів поставок тощо.

Чисельність промислово-виробничого персоналу в 2021 році порівняно з 2020 роком збільшилась на 9 осіб або на 7,0%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком на 73 осіб або на 52,9%, що може бути пов'язано із збільшенням обсягів виробництва або його розширенням тощо.

Кількість звільненого персоналу в 2021 році порівняно з 2020 роком збільшилась на 9 осіб або на 100%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком зменшилась на 5 осіб або на 27,8%. Зменшення показника можна вважати позитивною динамікою.

Кількість прийнятого персоналу збільшилась в 2021 році порівняно з 2020 роком на 23 осіб або на 135,3%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком – на 44 осіб або на 110,0%. Розширення штату може говорити про розширення обсягів виробництва та збуту.

Продуктивність праці – це показник, який, з одного боку, характеризує ефективність використання персоналу підприємства, а, з іншого боку, показує здатність працівника випустити певну кількість продукції за одиницю часу [26]. В 2021 році порівняно з 2020 роком даний показник збільшився на 924,0тис. грн./ос. або на 76,8%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком зменшився на 459,9тис.грн./ос. або на 21,6%. Можливо, зменшення відбулось із-за непропорційного збільшення доходу та кількості працівників.

Коефіцієнт обороту зі звільнення вказує на частку звільненого персоналу за період. В 2021 році порівняно з 2020 роком показник збільшився на 0,04, а в 2022 році порівняно з 2021 роком зменшився на 0,05. Це означає, що відповідно в 2020-2022 роках частка звільнених працівників становила 0,06, 0,10 та 0,05.

Коефіцієнт обороту з прийняття в 2021 році порівняно з 2020 роком зменшився на 0,11 або на 100,0%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком збільшився на 0,11 або на 50,0%. Це означає, що частка прийнятих на роботу працівників становила в 2020-2022 роках відповідно 0,11, 0,22 та 0,33.

Загальний коефіцієнт обороту в 2021 році порівняно з 2020 роком збільшився на 0,15 або на 88,2%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком – на 0,06 або на 18,8%. Тенденція до збільшення показує, що або підприємство не може втримати працівників, або наймає некваліфікований або розширює обсяги виробництва та збуту, в зв'язку чим виникла потреба у персоналі.

Коефіцієнт освіти в 2021 році порівняно з 2020 роком збільшився на 0,22 або на 183,3%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком зменшився на 0,1 або на

29,4%. Збільшення є позитивною тенденцією, адже свідчить про те, що більша кількість працівників має досвід роботи за своєю спеціальністю, а до зменшення, можливо, призвело збільшення загальної чисельності персоналу, у яких досвід роботи за спеціальністю невеликий.

Коефіцієнт посадового досвіду в 2021 році порівняно з 2020 роком зменшився на 0,08 або на 10,5%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком збільшився на 0,23 або на 33,8%. Збільшення показника є позитивним явищем, адже свідчить про те, що працівник заслуговує на займану посаду та добросовісно виконує свої обов'язки.

Коефіцієнт підвищення кваліфікації в 2020-2022 роках відповідно становив 0,22, 0,28 та 0,27. Це означає, що підприємство має невелику тривалість навчання з підвищення кваліфікації за період роботи за спеціальністю, що може негативно відобразитися на роботі працівників. Підприємство не розвиває своїх працівників, а просто змінює.

Показник ефективності щодо вагомості витрат на оплату праці в сукупних ресурсах підприємства в 2021 році порівняно з 2020 роком зменшився на 0,01 або на 25%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком збільшився на 0,01 або на 33,3%. Оскільки фонд оплати праці та виручка від реалізації товарів збільшувалися на протязі досліджуваного періоду, можна сказати, що на тенденцію зміни досліджуваного показника вплинули нерівномірність зміни показників його розрахунку.

Показник ефективності публічного визнання працівників на протязі досліджуваного періоду становить 0,01. Це означає, що 1% із загальної кількості працівників щорічно були представлені до почесних звань, державних винагород тощо. Такі працівники на підприємстві наявні, тому це вже позитивна тенденція.

Таким чином, можна сказати, що трудові ресурси підприємства працюють ефективно, але потрібно долучити увагу до кадрової політики, щоб зменшити оборот працівників та покращити їх роботу.

Висновки до розділу 2

Проаналізувавши діяльність ПрАТ «Харківський жировий комбінат» ми дійшли висновку, що дане підприємство зосереджує свою діяльність не тільки в Україні, а й закордоном. Воно є мультикультурним заводом, що переробляє насіння соняшнику, ріпаку, льону та сої. Підприємство має чимало нагород, які говорять про якість виробленої продукції.

На сьогодні жиркомбінат є лідером виробництва олійної продукції локально, тобто у своєму районі, яке надає ряд послуг, пов'язаних із зберіганням та переробкою соняшнику та шроту.

Прямолінійна організаційна структура допомагає прийняти правильні рішення та чітко розподіляти всі функції між працівниками.

В 2021 році порівняно з 2020 роком активи ПрАТ «Харківський жировий комбінат» збільшили на 45342 тис. грн. або на 70,4%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком – на 118459 тис. грн. або на 108,0%. В частці активів необоротні кошти займають більшу частину, але для такого підприємства це нормально.

Збільшення активів свідчить про нарощування виробництва, збільшення реалізації та покращення фінансових результатів.

Ступінь зносу основних засобів в період 2020-2022 роки зменшився на 35%, що свідчить про періодичне їх оновлення.

Показники ефективності напротязі досліджуваного періоду мають коливальний характер, що свідчить про різний ступінь впливу зовнішніх та внутрішніх факторів впливу на економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності підприємства.

Проаналізувавши трудові ресурси, ми дійшли до таких висновків: підприємство не затримує працівників, а наймає нових, мало уваги приділяє кадровій політиці, але намагається зробити, щоб робота на підприємстві була зручною.

Показники ефективності трудових ресурсів також мають коливальний характер, але, можливо, це більше залежить від коливального характеру кількості працівників та чистої виручки від реалізації, які використовуються при розрахунку.

РОЗДІЛ 3
ОЦІНКА ТА АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИБУТКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ЖИРОВИЙ КОМБІНАТ»

3.1. Аналіз фінансових результатів та витрат підприємства

Для кращого аналізу фінансових результатів, потрібно розглянути фінансові ресурси ПрАТ “Харківський жировий комбінат”. Це грошові кошти, що перебувають у розпорядженні підприємства на постійній або тимчасовій основі. Ресурси, залучені на постійній основі – це власні фінансові ресурси (власний капітал). Ним розпоряджається підприємство протягом усього періоду функціонування. Власний капітал призначений для забезпечення зростання підприємства, збереження його економічної стабільності, а також поглинання можливих збитків у результаті підприємницьких ризиків.

Оскільки підприємство відповідає за своїми зобов'язаннями лише власними коштами, розмір власного капіталу значною мірою визначає можливості підприємства щодо залучення коштів на визначений строк за певну плату, тобто впливає на можливості забезпечити зростання підприємства за рахунок залучених коштів. В таблиці 3.1 та 3.2 розглянемо кошти підприємства та їх структуру.

Таблиця 3.1

Фінансові ресурси підприємства, тис. грн.

Найменування показника	Роки			Абсолютне відхилення, тис. грн..		Відносне відхилення, %	
	2020	2021	2022	2021 до 2020	2022 до 2021	2021 до 2020	2022 до 2021
I. Власний капітал							
Зареєстрований капітал	2150	2150	2150	0	0	0,0	0,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1331	-6735	-1240	-8066	5495	-606,0	-81,6
Усього за розділом I	3481	-4585	910	-8066	5495	-231,7	-119,8

продовж. табл. 3.1

II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення							
Відстрочені податкові зобов'язання	2270	2270	2270	0	0	0,0	0,0
Довгострокові кредити банків	0	0	88940	0	88940	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	55301	79118	80538	23817	1420	43,1	1,8
Усього за розділом II	57571	81388	171748	23817	90360	41,4	111,0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення							
Короткострокові кредити банків	0	200	4790	200	4590	-	2295,0
Поточна кредиторська заборгованість: за товари, роботи, послуги	457	18334	14682	17877	-3652	3911,8	-19,9
за розрахунками з бюджетом	44	2124	348	2080	-1776	4727,3	-83,6
за у тому числі з податку на прибуток	0	1972	0	1972	-1972	-	-100,0
за розрахунками зі страхування	58	144	291	86	147	148,3	102,1
за розрахунками з оплати праці	487	620	11441	133	10821	27,3	1745,3
за одержаними авансами	202	1442	424	1240	-1018	613,9	-70,6
Поточні забезпечення	24	895	1383	871	488	3629,2	54,5
Інші поточні зобов'язання	2064	9168	32472	7104	23304	344,2	254,2
Усього за розділом III	3336	32927	55531	29591	22604	887,0	68,6
Разом	64388	109730	228189	45342	118459	70,4	108,0

Джерело: складено та розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Таблиця 3.2

Структура фінансових ресурсів ПрАТ «Харківський жировий комбінат» за 2020-2022 рр.

Найменування показника	Роки					
	2020		2021		2022	
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %
I. Власний капітал						
Зареєстрований капітал	2150	3,3	2150	2,0	2150	0,9
Нерозподілений прибуток	1331	2,1	-6735	-6,1	-1240	-0,5
Усього за розділом I	3481	5,4	-4585	-4,2	910	0,4
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення						
Відстрочені податкові зобов'язання	2270	3,5	2270	2,1	2270	1,0
Довгострокові кредити банків	0	0,0	0	0,0	88940	39,0
Інші довгострокові зобов'язання	55301	85,9	79118	72,1	80538	35,3
Усього за розділом II	57571	89,4	81388	74,2	171748	75,3
III. Поточні зобов'язання і забезпечення						

Продовж. табл. 3.2

Короткострокові кредити банків	0	0,0	200	0,2	4790	2,1
Поточна кредиторська заборгованість:						
за товари, роботи, послуги	457	0,7	18334	16,7	14682	6,4
за розрахунками з бюджетом	44	0,1	2124	1,9	348	0,2
за у тому числі з податку на прибуток	0	0,0	1972	1,8	0	0,0
за розрахунками зі страхування	58	0,1	144	0,1	291	0,1
за розрахунками з оплати праці	487	0,8	620	0,6	11441	5,0
за одержаними авансами	202	0,3	1442	1,3	424	0,2
Поточні забезпечення	24	0,0	895	0,8	1383	0,6
Інші поточні зобов'язання	2064	3,2	9168	8,4	32472	14,2
Усього за розділом III	3336	5,2	32927	30,0	55531	24,3
Разом	64388	100,0	109730	100,0	228189	100,0

Джерело: складено та розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

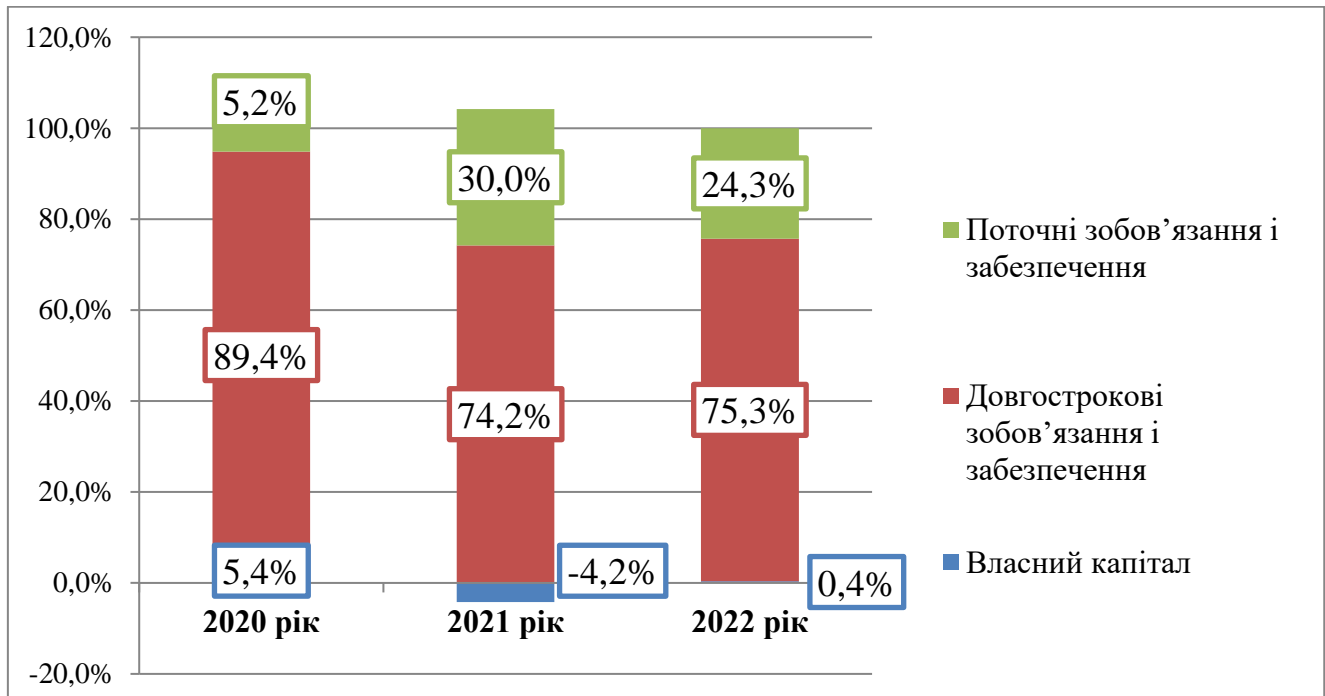

Рис. 3.1. Структура фінансових ресурсів підприємства

Джерело: складено та розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

За даними таблиць можна зробити такі висновки:

– власний капітал в 2021 році порівняно з 2020 роком зменшився на 8066 тис. грн. і становив від'ємне значення, оскільки спостерігався збиток та був присутній нерозподілений збиток, а в 2022 році порівняно з 2021 роком даний показник збільшився на 5495 тис. грн. і становив додатне значення, що є позитивним явищем;

– довгострокові зобов'язання і забезпечення збільшилися в 2021 році порівняно з 2020 роком на 23817 тис. грн. або на 41,4%, а в 2022 році порівняно з 2021 – на 90360 тис. грн. або на 111,0%;

– поточні зобов'язання і забезпечення збільшилися в 2021 році порівняно з 2020 роком на 29591 тис. грн. або на 887,0%, а в 2022 році порівняно з 2021 – на 90360 тис. грн. або на 111,0%;

– найбільшу частку у фінансових ресурсах на протязі досліджуваного періоду займають довгострокові зобов'язання і забезпечення в 2020-2022 рр. відповідно 89,4%, 74,2% та 75,3%;

– на другому місці у структурі – поточні зобов'язання і забезпечення в 2020-2022 роках відповідно становили 5,2 %, 30,0% та 24,3%;

– найменше у структурі займає власний капітал, який в період 2020-2022 роках відповідно становив 5,4%, -4,2% та 0,4%, що є низьким показником;

– за даними таблиці можна сказати, що підприємство фінансується за рахунок запозичених коштів. З одної сторони організація не витрачає власні кошти, але дивлячись на звітність підприємство повинно задуматись, де брати гроші на погашення своїх зобов'язань та стабілізацію ситуації.

Проаналізуємо фінансові результати та витрати підприємства, їх структуру. Таким чином можна оцінити діяльність підприємства за доходно-витратною частиною.

Таблиця 3.3

Фінансові результати підприємства за 2020-2022, тис. грн.

Показник	Роки			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
	2020	2021	2022	2021 до 2020	2022 до 2021	2021 до 2020	2022 до 2021
Чистий дохід від реалізації продукції	193691	389246	423451	195555	34205	101,0	8,8
Собівартість реалізованої продукції	168653	364564	386588	195911	22024	116,2	6,0
Валовий: прибуток	25038	24682	36863	-356	12181	-1,4	49,4

Продовж. табл. 3.3

Інші операційні доходи	22170	18541	68182	-3629	49641	-16,4	267,7
Адміністративні витрати	5059	4941	7249	-118	2308	-2,3	46,7
Витрати на збут	5796	11567	16297	5771	4730	99,6	40,9
Інші операційні витрати	41504	22437	67902	-19067	45465	-45,9	202,6
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	0	4278	13597	4278	9319	-	217,8
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	5151	0	0	-5151	0	-100,0	-
Фінансові витрати	537	613	5912	76	5299	14,2	864,4
Інші витрати	2710	350	1	-2360	-349	-87,1	-99,7
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	0	3315	7684	3315	4369	-	131,8
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	8255	0	0	-8255	0	-100,0	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	1087	3054	2189	1967	-865	181,0	-28,3
Чистий фінансовий результат: прибуток	0	261	5495	261	5234	-	2005,3
Чистий фінансовий результат: збиток	9342	0	0	-9342	0	100	-

Джерело: складено та розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Отже, чистий дохід від реалізації продукції зростає з кожним роком. В 2021 році показник збільшився на 195555 тис. грн. або на 101,0% порівняно з 2020 роком, а в 2022 році – на 34205 тис. грн. або на 8,8% порівняно з 2021 роком.

Собівартість реалізованої продукції також зросла. Це відбулось за рахунок збільшення кількості реалізованої продукції, збільшення цін на виробництво, тобто на енергоносії (паливо, електроенергія, водопостачання), на утримання запасів, збільшення заробітної плати працівникам тощо. В 2021 році порівняно з 2020 роком показник збільшився на 195911 тис. грн. або на 116,2%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком – на 22024 тис. грн. або на 6,0%.

В результаті отримується валовий прибуток, значення якого в 2021 році порівняно з 2020 роком зменшилось на 356 тис. грн. або на 1,4%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком збільшилось на 12181 тис. грн. або на 49,4%.

До інших операційних доходів можуть включатися дохід від реалізації іноземної валюти, курсова різниця, дохід від списання активів. В 2021 році порівняно з 2020 роком показник зменшився на 3629 тис. грн. або на 16,4%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком збільшився на 49641 тис. грн. або на 267,7%.

Адміністративні витрати в 2021 році порівняно з 2020 роком зменшилися на 118 тис. грн. або на 2,3%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком збільшилися на 2308 тис. грн. або на 46,7%.

Витрати на збут в 2021 році порівняно з 2020 роком збільшилися на 5771 тис. грн. або на 99,6%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком – на 4730 тис. грн. або на 40,9%. До такого збільшення могло призвести збільшення обсягів виробництва, а тому й реалізації продукції, збільшення цін на паливно-мастильні матеріали, рекламні компанії тощо.

Інші операційні витрати в 2021 році порівняно з 2020 роком зменшилися на 19067 тис. грн. або на 45,9%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком збільшилися на 45465 тис. грн. або на 202,6%.

За рахунок дуже великих витрат фінансовий результат від операційної діяльності в 2020 році збиток, який становив 5151 тис. грн. В 2021 році спостерігався прибуток, який становив 4278 тис. грн., а в 217 році він збільшився на 9319 тис. грн. або на 217,8%.

Фінансові витрати, які включають податок на репатріацію, відсотки по кредитах, відсотки по фінансовому лізингу, страхові витрати, комісії інвестиційних банків, комісії за конвертацію валюти, юридичні та нотаріальні послуги, довідки, реєстрація застави, виписки з реєстрів тощо в 2021 році порівняно з 2020 роком збільшилися на 76 тис. грн. або на 14,2%, а в 217 році порівняно з 2021 роком – на 5299 тис. грн. або на 864,4%. Таке різке збільшення можливе із-за того, що підприємство взяло багато кредитів, за які потрібно виплачувати відсотки.

Інші витрати, які включають курсову різницю, послуги сторонніх організацій, списання знецінених необоротних коштів, списання в рамках інвентаризації, благодійність в 2021 році зменшилися на 2360 тис. грн. або на 87,1%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком – на 349 тис. грн. або на 99,7%.

Фінансові результати після оподаткування в 2020 році – збиток. В 2021 і 2022 роках прибуток, який відповідно становив 261 тис. грн. та 5495 тис. грн.,

що свідчить про прибуткову діяльність та ефективну роботу підприємства, оскільки прибуток зріс більш ніж в 20 разів.

За таких обставин підприємству потрібно правильно розподіляти витрати та звернути на них увагу.

Таблиця 3.4

Структура фінансових результатів ПрАТ «Харківський жировий комбінат» за 2020-2022 рр.

Найменування показника	Роки					
	2020		2021		2022	
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %
Чистий дохід від реалізації продукції	193691	100,0	389246	100,0	423451	100,0
Собівартість реалізованої продукції	168653	87,1	364564	93,7	386588	91,3
Валовий: прибуток	25038	12,9	24682	6,3	36863	8,7
Інші операційні доходи	22170	11,4	18541	4,8	68182	16,1
Адміністративні витрати	5059	2,6	4941	1,3	7249	1,7
Витрати на збут	5796	3,0	11567	3,0	16297	3,8
Інші операційні витрати	41504	21,4	22437	5,8	67902	16,0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	0	0,0	4278	1,1	13597	3,2
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	5151	2,7	0	0,0	0	0,0
Фінансові витрати	537	0,3	613	0,2	5912	1,4
Інші витрати	2710	1,4	350	0,1	1	0,0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	0	0,0	3315	0,9	7684	1,8
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	8255	4,3	0	0,0	0	0,0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	1087	0,6	3054	0,8	2189	0,5
Чистий фінансовий результат: прибуток	0	0	261	0,07	5495	1,3
Чистий фінансовий результат: збиток	9342	4,8	0	0	0	0,0

Джерело: складено та розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Як бачимо, найбільша у структурі доходу – собівартість, яка в 2020-2022 рр. відповідно займала 87,1%, 93,7% та 91,3%.

Другими у структурі займають інші операційні витрати, до яких можуть належати втрати від знецінення запасів, визнані штрафи, пеня, неустойка тощо. Цей показник в 2020-2022 роки становив 21,4%, 5,8% та 16,0% відповідно, що є досить високим показником.

На третьому місці у структурі займають витрати на збут, які становили відповідно 2020-2022 роках 3,0%, 3,0% та 3,8%.

Чистий фінансовий результат в 2020 році – збиток становив 4,8% від доходу, що є досить високим значенням, в 2021 та 2022 рр. спостерігався чистий прибуток, який відповідно становив 0,07% та 1,3%. Збільшення є позитивним для підприємства, адже це свідчить про покращення його роботи, про те, що підприємство усунуло свої помилки та провело ефективну роботу на даному етапі.

Таблиця 3.5

**Елементи операційних витрат ПрАТ «Харківський жировий комбінат»
за 2020-2022 рр.**

Найменування показника	Роки			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
	2020	2021	2022	2021 до 2020	2022 до 2021	2021 до 2020	2022 до 2021
Матеріальні затрати	133895	277469	272172	143574	-5297	107,2	-1,9
Витрати на оплату праці	7980	10835	17063	2855	6228	35,8	57,5
Відрахування на соціальні заходи	2919	2237	3439	-682	1202	-23,4	53,7
Амортизація	2085	2174	3115	89	941	4,3	43,3
Інші операційні витрати	50299	31774	40294	-18525	8520	-36,8	26,8
Разом	197178	324489	336083	127311	11594	64,6	3,6

Джерело: складено та розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Матеріальні затрати в 2020 році порівняно з 2021 роком збільшилися на 143574 тис. грн. або на 107,2%, а в 2021 році порівняно з 2022 роком зменшилися на 5297 тис. грн.. або на 1,9%.

Витрати на оплату праці в 2020 році порівняно з 2021 роком збільшилися на 2855 тис. грн. або на 35,8%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком – на 6228 тис. грн. або на 57,5%. Можна припустити, що підприємство більше виплачує своїм працівникам за рахунок збільшення їх чисельності.

Відрахування на соціальні заходи в 2020 році порівняно з 2021 роком зменшились на 682 тис. грн. або на 23,4%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком збільшився на 1202 тис. грн. або на 53,7%.

Витрати на амортизацію збільшилися на 89 тис. грн. або на 4,3% в 2021 році порівняно з 2020 роком, а в 2022 році порівняно з 2021 роком – на 941 тис. грн. або на 43,3%.

Інші операційні витрати в 2021 році порівняно з 2021 роком зменшились на 18525 тис. грн. або на 36,8%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком збільшилися на 8520 тис. грн. або на 26,8%.

Разом операційні витрати в 2021 році порівняно з 2020 роком збільшилися на 127311 тис. грн. або на 64,6%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком – на 11594 тис. грн. 3,6%. Підвищення може викликано багатьма причинами. Наприклад, нарощування виробництва, збільшення кількості чисельності персоналу, закупівля нових основних засобів, курсова різниця тощо.

Таблиця 3.6

Структура елементів операційних витрат за 2020-2022 рр.

Найменування показника	Роки					
	2020		2021		2022	
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %
Матеріальні затрати	133895	67,9	277469	85,5	272172	81,0
Витрати на оплату праці	7980	4,0	10835	3,3	17063	5,1
Відрахування на соціальні	2919	1,5	2237	0,7	3439	1,0
Амортизація	2085	1,1	2174	0,7	3115	0,9
Інші операційні витрати	50299	25,5	31774	9,8	40294	12,0
Разом	197178	100,0	324489	100,0	336083	100,0

Джерело: складено та розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

У структурі операційних витрат найбільшу частку займали матеріальні витрати відповідно в 2020-2022 роках 67,9%, 85,5% та 81,0%.

На другому місці – інші операційні витрати, які займали в 2020-2022 роках відповідно 25,5%, 9,8% та 12,0%.

Третіми у структурі є витрати на оплату праці, які відповідно в 2020-2022 роках становили 4,0%, 3,3% та 5,1%.

Для такого виробничого підприємства така структура є оптимальною і вважається нормальною.

3.2. Оцінка фінансового стану підприємства

Для оцінки ефективності діяльності підприємства потрібно розглянути основні показники фінансового стану підприємства. Таким чином можна проаналізувати головні результати, тобто задля чого власне підприємство і працює – прибуток чи збиток, на скільки підприємство фінансово стійке і ліквідне тощо.

Нижче представлені показники фінансового стану ПрАТ «Харківський жировий комбінат», які розраховувались на основі даних річної фінансової звітності за період 2020-2022 рр., яка подана у додатках В, Г.

Група показників фінансової стійкості вказує на рівень фінансових ризиків для підприємства та рівень його залежності від позикового капіталу. Висока фінансова стійкість вказує на здатність оперативно реагувати на зовнішні та внутрішні стреси без зниження фінансового та виробничого потенціалу суб'єкта господарювання. У таблиці 3.7 наведені головні показники фінансової стійкості ПрАТ «Харківський жировий комбінат».

Таблиця 3.7

Показники фінансової стійкості підприємства

Показник	Роки			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
	2020	2021	2022	2021 до 2020	2022 до 2021	2021 до 2020	2022 до 2021
1	2	3	4	5	6	7	8
Власні обігові кошти (робочий, функціонуючий капітал), тис. грн.	22055	14982	54038	-7073	39056	-32,1	260,7
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,87	0,31	0,49	-0,56	0,18	-64,4	58,1
Маневреність робочого капіталу	0,28	1,04	0,55	0,76	-0,49	271,4	-47,1
Маневреність власних обігових коштів	0,17	0,00007	0,02	-0,17	0,02	-100,0	28471,4
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	3,59	0,96	1,82	-2,63	0,86	-73,3	89,6

Продовж. табл. 3.7

1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт покриття запасів	3,70	2,24	2,49	-1,46	0,25	-39,5	11,2
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,054	-0,041	0,004	-0,10	0,05	-175,9	-109,8
Коефіцієнт фінансової залежності	18,50	-23,6	250,65	-42,1	274,25	-227,6	1162,1
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,34	0,14	0,24	-0,2	0,1	-58,8	71,4
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,95	1,04	1,00	0,09	-0,04	9,5	-3,8
Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування)	0,36	0,13	0,24	-0,23	0,11	-63,9	84,6
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,95	0,70	0,76	-0,25	0,06	-26,3	8,6

Джерело: складено та розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Сума власних обігових коштів в 2021 році порівняно з 2020 роком зменшилась на 7073 тис. грн. або на 32,1%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком збільшилась на 39056 тис. грн. або на 260,7%. Збільшення є позитивним явищем і означає, що оборотні активи підприємства фінансуються здебільшого за рахунок власного капіталу і довгострокових зобов'язань.

Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами за весь досліджуваний період знаходиться в межах норми ($>0,1$). В 2021 році порівняно з 2020 роком показник зменшився на 0,56, а в 2022 році порівняно з 2021 роком збільшився на 0,18, але таке коливання не вплинуло на нормативне значення.

Маневреність робочого капіталу показує частку запасів, тобто матеріальних, виробничих активів у власних обігових коштах. Цей показник збільшився в 2021 році на 0,76 порівняно з 2020 роком і зменшився в 2022 році на 0,49 порівняно з 2021 роком. Зменшення є позитивним явищем, адже збільшення запасів призводить до уповільнення оборотності обігових коштів, а в умовах інфляції – до залучення дорогих кредитів, що зменшує платоспроможність підприємства.

Значення показника маневреності власних обігових коштів зменшилось в 2021 році порівняно з 2020 роком на 0,17, в 2022 році порівняно з 2021 роком

показник збільшився на 0,02. Зменшення є негативним явищем, оскільки зменшується свобода фінансового маневру. Це могло статись із-за стрімкого збільшення обігових коштів підприємства. Хоча показник має мале значення, збільшення є позитивно, адже збільшується частка абсолютно ліквідних активів у власних обігових коштах.

Значення коефіцієнту забезпечення власними обіговими коштами запасів зменшилось в 2021 році порівняно з 2020 роком на 2,63 або на 73,3%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком збільшилось на 0,86 або на 89,6%, що є позитивно.

Коефіцієнт покриття запасів показує, на скільки запаси забезпечені нормативними джерелами фінансування запасів. В 2021 році порівняно з 2020 роком показник зменшився на 1,46 або на 39,5%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком збільшився на 0,25 або на 11,2%, що також є позитивно.

Коефіцієнт автономії характеризує можливість підприємства виконати зовнішні зобов'язання за рахунок власних активів, тобто його незалежність від позикових джерел. За період 2020-2022 рр. показник становив відповідно 0,054, -0,041 та 0,004, що не входить у нормативне значення ($>0,5$). Показник коливається напротязі досліджуваного періоду. Від'ємне значення свідчить про непрокритий збиток. Збільшення показника є позитивним явищем, але його значення занадто мале, щоб говорити про позитивну динаміку у фінансовій незалежності підприємства.

Коефіцієнт фінансової залежності в 2021 році порівняно з 2020 роком зменшився на 42,1 і становив від'ємне значення, що свідчить про неспроможність підприємства виконати свої зобов'язання, а в 2022 році порівняно з 2021 роком показник збільшився на 274,25. Зростання цього показника в динаміці означає збільшення частки позичених коштів у фінансуванні підприємства.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу протягом досліджуваного періоду знаходиться у межах норми ($> 0,1$). Позитивне значення свідчить про достатність власних фінансових ресурсів для фінансування необоротних

активів і частини оборотних. В 2021 році порівняно з 2020 роком показник зменшився на 0,2 або на 58,8%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком збільшився на 0,1 або на 71,4%, але зменшення було несуттєве, тому не вплинуло на подальшу діяльність підприємства.

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу характеризує ступінь участі позикового капіталу у формуванні активів, тобто скільки припадає позикового капіталу на одиницю сукупних джерел. В 2021 році порівняно з 2020 роком показник збільшився на 0,09, а в 2022 році порівняно з 2021 роком зменшився на 0,04. Зменшення є позитивною динамікою.

Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування) показує забезпеченість заборгованості власними коштами, тобто перевищення власних коштів над позиковими. В 2020-2022 роках показник відповідно становив 0,36, 0,13 та 0,24, що свідчить про нестабільність у фінансовій стійкості підприємства, але збільшення показника є позитивним явищем, хоча таке збільшення і невелике.

Коефіцієнт фінансової стійкості показує частку стабільних джерел фінансування у їх загальному обсязі. В 2020-2022 роках показник відповідно становив 0,95, 0,70 та 0,76. Значення показника менше за нормативне (0,85-0,90), але воно майже становить нормативне значення, що свідчить про покращення ситуації.

Стабільність фінансового стану підприємства в умовах ринкової економіки обумовлена значною мірою його діловою активністю, що залежить від його ділової репутації, ступеня виконання плану за основними показниками господарської діяльності, рівня ефективності використання ресурсів і стабільності економічного зростання.

Ділова активність підприємства у фінансовому аспекті проявляється, насамперед, у швидкості обороту його коштів. Аналіз ділової активності полягає в дослідженні рівнів і динаміки різноманітних коефіцієнтів оборотності [12].

Показники ділової активності підприємства

Показник	Роки			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
	2020	2021	2022	2021 до 2020	2022 до 2021	2021 до 2020	2022 до 2021
Коефіцієнт оборотності активів, обороти	3,1	4,5	2,5	1,4	-2	45,2	-44,4
Коефіцієнт оборотності обігових коштів, обороти	7,6	10,6	5,4	3	-5,2	39,5	-49,1
Період одного обороту обігових коштів, днів	48	34,4	67,6	-13,6	33,2	-28,3	96,5
Коефіцієнт оборотності запасів, обороти	24,0	33,6	17,1	9,6	-16,5	40,0	-49,1
Період одного обороту запасів, днів	15	11	21	-4	10	-26,7	90,9
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, обороти	12,3	17,2	12,4	4,9	-4,8	39,8	-27,9
Період погашення дебіторської заборгованості, днів	29	21	29	-8	8	-27,6	38,1
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, обороти	41,8	20,1	8,7	-21,7	-11,4	-51,9	-56,7
Період погашення кредиторської заборгованості, днів	7	18	41	11	23	157,1	127,8
Коефіцієнт оборотності власного капіталу, обороти	22,6	-705,2	-230,5	-727,8	474,7	-3220,4	-67,3

Джерело: складено та розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Коефіцієнт оборотності активів показує, скільки обертів здійснили активи підприємства за рік [13]. В 2021 році порівняно з 2020 роком показник збільшився на 1,4 оберти або на 45,2%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком зменшився на 2 оберти або на 44,4%.

Коефіцієнт оборотності обігових коштів показує кількість оборотів обігових коштів за період або скільки виручки припадає на одиницю обігових коштів [14, с. 108]. В 2021 році порівняно з 2020 роком показник збільшився на 3 оберти або на 39,5%, в 2022 році порівняно з 2021 роком зменшився на 5,2 оберти або на 49,1% і становив 5,4. Збільшення є позитивною динамікою, і означає, що оборотні кошти роблять більше обертів і швидше повертаються в обіг, але зменшення є негативним для підприємства явищем, оскільки це сповільнює повернення грошей в обіг.

Період одного обороту обігових коштів в 2021 році порівняно з 2020 роком зменшився на 13,6 днів, а в 2022 році порівняно з 2021 роком збільшився на 33,2 дні або на 96,5%. Тобто показник протягом досліджуваного періоду збільшився, що свідчить про уповільнення обертання коштів, яке пов'язано із зменшенням швидкості оборотних коштів.

Коефіцієнт оборотності запасів свідчить про кількість оборотів, що здійснили запаси за рік та дозволяє виявити резерви зростання виробництва продукції [15]. В 2021 році порівняно з 2020 роком показник збільшився на 9,6 оберти або на 40,0%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком зменшився на 16,5 обертів або на 49,1%. За досліджуваний період показник зменшився, що є негативно і може бути спричинено збільшенням кількості запасів та їх нераціонального використання.

Період одного обороту запасів в 2021 році порівняно з 2020 роком зменшився на 4 дні, а в 2022 році порівняно з 2021 роком збільшився на 10 дні, що є негативною тенденцією.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості демонструє кількість оборотів дебіторської заборгованості, тобто скільки разів дебітори погасили свої зобов'язання перед компанією [16, с. 84]. В 2020-2022 роках показник відповідно становив 12,3, 17,2 та 12,4. Збільшення показника є позитивно, адже дебіторська заборгованість швидше повертається і не потрібно залучати кошти в кредит, а зменшення може призвести до залучення кредитів.

Період погашення дебіторської заборгованості в 2020-2022 роках відповідно становив 29 днів, 21 днів та 29 днів.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості вказує на кількість оборотів, які здійснила кредиторська заборгованість протягом року [17, с. 87]. В 2021 році показник зменшився на 21,7 оберти або на 51,9% порівняно з 2020 роком, а в 2022 році – на 11,4 оберти або на 56,7% порівняно з 2021 роком. Зменшення є негативною тенденцією, адже свідчить про зменшення швидкості погашення кредиторської заборгованості, що

демонструє показник періоду погашення кредиторської заборгованості. В 2020-2022 роках він відповідно становив 7 днів, 18 днів та 41 днів.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу вказує на те, скільки товарів та послуг було продано на кожну гривню залучених від власників коштів [18, с. 327]. Оскільки в 2021 і 2022 рр. сума власного капіталу була від'ємною, даний показник також мав від'ємне значення, що не може дати правильну оцінку.

Показники ліквідності вказують на збалансованість поточних зобов'язань та оборотних активів підприємства та свідчать про рівень ризику наявності розривів у платіжному календарі [19, с. 240]. Значення цих коефіцієнтів, що знаходиться в межах нормативних значень, свідчать про збалансованість структури капіталу, здатність суб'єкта господарювання відповідати за своїми короткостроковими зобов'язаннями, тобто вчасно погашати наявні борги та правильно організувати готівкові та безготівкові розрахунки підприємства. У таблиці 3.9 наведені головні показники ліквідності ПрАТ «Харківський жировий комбінат».

Таблиця 3.9

Показники ліквідності (платоспроможності) підприємства

Показник	Роки			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
	2020	2021	2022	2021 до 2020	2022 до 2021	2021 до 2020	2022 до 2021
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	7,6	1,5	2,0	-6,1	0,5	-80,3	33,3
Коефіцієнт швидкої ліквідності	5,6	1,0	1,4	-4,6	0,4	-82,1	40,0
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1,1	0,00003	0,01	-1,1	0,01	-100,0	33233,3
Співвідношення короткотермінової дебіторської та кредиторської заборгованості	4,4	0,9	0,4	-3,5	-0,5	-79,5	-55,6

Джерело: складено та розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) показує обсяг оборотних активів, що припадає на одиницю короткострокових зобов'язань [17, с. 92]. В 2021 році порівняно з 2020 роком цей показник зменшився на 6,1 або на 80,3%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком збільшився на 0,5 або на 33,3%. Показник

знаходиться в межах норми (> 1) і незначне зменшення в 2021 році не вплинуло на діяльність підприємства.

Коефіцієнт швидкої ліквідності показує обсяг середньо- та високоліквідних оборотних активів, що припадає на одиницю короткострокових зобов'язання. В 2020-2022 роках показник становив відповідно 5,6, 1,0 та 1,4, що вище за нормативне значення (> 1). Збільшення є позитивною динамікою.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності в 2020-2022 роках показник становив відповідно 1,1, 0,00003 та 0,01, що не гарантує підприємству негайно ліквідувати короткострокову заборгованість, адже нормативне значення 0,2-0,35.

Співвідношення короткотермінової дебіторської та кредиторської заборгованості характеризує здатність розрахуватися з кредиторами за рахунок дебіторів протягом одного року [20, с. 34]. В 2020-2022 роках показник становив відповідно 4,4, 0,9 та 0,4. Показник має тенденцію до зменшення, що може означати те, що підприємство має або велику суму кредиторської заборгованості або те, що сума дебіторської заборгованості невелика, що також має і позитивні сторони і негативні. Адже не завжди всю дебіторську заборгованість підприємство може повернути.

Показники рентабельності відображають ефективність роботи підприємства, що націлене на отримання прибутку у короткостроковій перспективі і які вказують на якість управлінських рішень, що стосуються фінансової, операційної та інвестиційної діяльності підприємства [14, с.117]. У такому визначенні підкреслено, у яких випадках рентабельність є дійсно критерієм економічної ефективності діяльності підприємства, а також враховано, що різні показники рентабельності можуть свідчити про ефективність різних ділянок роботи менеджменту.

Таблиця 3.10

Показники рентабельності, %

Показник	Роки			Абсолютне відхилення, %	
	2020	2021	2022	2021 до 2020	2022 до 2021
Рентабельність операційної діяльності	-2,6	1,3	4,1	3,9	2,8
Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності до оподаткування	-12,8	3,0	3,4	15,8	0,4
Рентабельність власного капіталу	-109,1	-47,2	-72,3	61,9	-25,1
Рентабельність реалізованої продукції	-5,5	0,07	1,4	5,57	1,33
Рентабельність продажу за чистим прибутком	-4,7	0,07	1,3	4,77	1,23
Рентабельність виробництва	-15,5	0,3	3,8	15,8	3,5
Рентабельність підприємства	-16,0	0,35	4,1	16,35	3,75
Коефіцієнт реінвестування	-1,1	-30,1	100	-29	130,1

Джерело: складено та розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Оскільки підприємство в 2020 році мало фінансовий результат – збиток, недоцільно його аналізувати, оскільки всі показники ефективності від’ємні.

Рентабельність операційної діяльності характеризує окупність витрат в операційній діяльності. В 2021 році показник збільшився на 3,9% порівняно з 2020 роком, а в 2022 році – на 2,8% порівняно з 2021 роком, та показники становили додатні значення, що свідчить про певну ефективну діяльність.

Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності до оподаткування показує, скільки прибутку від звичайної діяльності припадає на одиницю коштів, інвестованих в активи, тобто збільшення показника в 2021 році порівняно з 2020 роком на 15,8% і в 2022 році порівняно з 2021 роком на 0,4% це дуже добре.

Рентабельність власного капіталу показує, скільки припадає чистого прибутку на одиницю власного капіталу. Оскільки середньорічна сума власного капіталу протягом досліджуваного періоду становила від’ємні значення, можна сказати, що підприємство не отримало позитивного ефекту від власного капіталу, оскільки направляло його на покриття збитків.

Рентабельність реалізованої продукції показує, скільки чистого прибутку від реалізації припадало на одиницю виручки. В 2020-2022 роках

показник становив відповідно -5,5%, 0,07% та 1,4%. Збільшення є позитивним явищем, що свідчить про ефективну реалізацію продукції.

Рентабельність продажу характеризує ефективність виробничої і комерційної діяльності підприємства. В 2021 році показник збільшився на 4,77% порівняно з 2020 роком і становив 0,07%, а в 2022 році збільшився на 1,23% порівняно з 2021 роком і становив 1,3%.

Рентабельність виробництва в 2021 році порівняно з 2020 роком збільшилась на 15,8%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком – на 3,5%. Збільшення є позитивною динамікою, що свідчить про ефективну роботу виробництва.

Рентабельність підприємства характеризує ефективність діяльності підприємства загалом і дає можливість оцінити рішення про інвестування коштів в майбутньому. В 2021 році показник збільшився на 16,35% порівняно з 2020 роком і становив 0,35%, а в 2022 році збільшився на 3,75% порівняно з 2021 роком і становив 4,1%. Про подальше інвестування говорити зарано, оскільки порівнюючи даний показник із середньою депозитною ставкою, можна сказати, що інвестувати у підприємство недоцільно.

Коефіцієнт реінвестування дозволяє оцінити поточну політику розподілу прибутку компанії. Високе значення говорить про те, що значна частина прибутку реінвестована у підприємство. Це веде до інтенсифікації виробничої та збутової діяльності, заміщення найбільш дорогих джерел фінансування, оновлення обладнання і т.д.. В 2020 і 2021 роках показник становив від'ємне значення, що не дає можливості сказати, чи всі кошти були реінвестовані для усунення збитку, а в 2022 році показник становив 100%, це означає, що весь прибуток був реінвестований для покращення фінансового стану.

Як бачимо, показники підприємства мають коливальний характер. Воно намагається покращувати свою ситуацію, але для цього потрібен час. Підприємство дуже залежить від зовнішнього фінансування та в разі потреби

не в змозі погасити всі свої зобов'язання швидко. Але з 2021 року підприємство нарощує виробництво та веде більш ефективну діяльність.

3.3. Оцінка економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності досліджуваного підприємства

Оцінку економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Харківський жировий комбінат» потрібно почати з оцінки кожного фактору, який впливає на його діяльність.

На сьогоднішній день в Україні складається хитке і нестабільне положення, що стосується всіх сфер діяльності. Ця обставина не обійшла і галузь, в якій працює досліджуване підприємство. Справа в тому, що підприємство використовує досить нове обладнання, яке закуповувалося під час стрибків курсу валют, що могло привести до стрімкого підвищення витрат та амортизаційних відрахувань. Вся продукція підприємства виготовляється з рослинної сировини, тому вагомий вплив має урожайність, яку важко спрогнозувати. За останні роки цей показник коливався, але незначно. Це призводило і до коливання цін.

Одним з несприятливих моментів є той, що, завдяки існуючому законодавству, виявляється істотний податковий тиск на підприємство, а виплати в цій сфері негативно впливають на платоспроможність підприємства [5].

Слід зазначити, що деяку продукцію підприємство реалізує під власними торговими марками. Це захищає продукцію організації від підробок і гарантує її високу якість споживачу.

Політична обстановка в Україні не може не впливати на положення справ підприємства. При чому вона робить як непрямий, так і безпосередній вплив. Непрямий вплив полягає в тому, що через погіршення економічної ситуації в країні погіршився стан споживача – знизилася його купівельна спроможність. Пряме виражається в нестабільності, що з'явилася в останній

час, і невизначеності. Нестабільність обмінного курсу національної валюти викликає втрати при продажу товару, особливо з іноземними контрагентами.

Також негативно вплинуло припинення поставок продукції у Донецьку, Луганську області і у АР Крим. Підприємство не в змозі купувати сировину, яка там вирощувалася раніше та продавати виготовлену продукцію у ці регіони.

Спеціалісти стверджують, що за час дії експортного мита підприємство змогло накопичити фінансові ресурси, які дозволяють з оптимізмом дивитись у майбутнє [6, с. 15].

Оскільки ПрАТ «Харківський жировий комбінат» вважається середнім за розмірами підприємством, то основними конкурентами є ті компанії, які діють на тому ж ринку та в тій області. Отже, головними конкурентами є ТОВ «Сяйво» та ТОВ «Агросоя», які ведуть свою діяльність в основному в Чернігівській області України. Аналіз конкурентоспроможності проведемо за методикою Попова.

Таблиця 3.11

Одиничні показники конкурентоспроможності ПрАТ «Харківський жировий комбінат», ТОВ «Сяйво» та ТОВ «Агросоя» за 2022 рік

Назва показника	Значення показника		
	ПрАТ «Харківський жировий комбінат»	ТОВ «Сяйво»	ТОВ «Агросоя»
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
Ефективність виробничої діяльності			
Витрати на одиницю продукції	0,92	0,92	0,88
Віддача основних засобів	7,74	8,13	7,16
Рентабельність товару	1,4	0,6	1,0
Продуктивність праці	1667,13	1457,2	1426,1
Фінансове положення			
Коефіцієнт автономії	0,004	0,34	0,76
Коефіцієнт платоспроможності	2,0	0,51	3,18
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,01	0,13	0,06
Коефіцієнт оборотності	5,4	3,04	5,90
Ефективність збуту та просування продукції			
Рентабельність продажу	1,3	0,4	1,1
Коефіцієнт затовареністю готовою продукцією	0,001	0,002	0,002

Продовж. табл. 3.11

1	2	3	4
Коефіцієнт завантаження виробничої потужності	0,86	0,61	0,73
Коефіцієнт ефективності реклами та засобів стимулювання збуту	0,40	0,24	0,32
Конкурентоспроможність товару (за методом Фішбейна)			
Олія соняшникова	20	24	17
Макуха	20	4	14

Джерело: складено та розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Переводимо одиничні оціночні показники у бали.

Таблиця 3.12

Бальні показники конкурентоспроможності підприємства

Показник	Бали ПрАТ «Харківський жировий комбінат» відносно ТОВ «Сяйво»	Бали ПрАТ «Харківський жировий комбінат» відносно ТОВ «Агросою»
Витрати на одиницю продукції	10	15
Віддача основних засобів	5	15
Рентабельність товару	15	15
Продуктивність праці	15	15
Коефіцієнт автономії	5	5
Коефіцієнт платоспроможності	15	5
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	5	5
Коефіцієнт оборотності	15	5
Рентабельність продажу	15	15
Коефіцієнт затовареністю готовою продукцією	15	15
Коефіцієнт завантаження виробничої потужності	15	15
Коефіцієнт ефективності реклами та засобів стимулювання збуту	5	5
Конкурентоспроможність олії соняшникової	5	15
Конкурентоспроможність макухи	15	15

Джерело: складено та розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Розраховуючи критерії конкурентоспроможності, результати заносимо в таблицю 3.13.

**Результати розрахунку показника конкурентоспроможності ПрАТ
«Харківський жировий комбінат» відносно ТОВ «Сяйво» та ТОВ
«Агросоя»**

Показник	Значення показника ПрАТ «Харківський жировий комбінат» відносно ТОВ «Сяйво»	Значення показника ПрАТ «Харківський жировий комбінат» відносно ТОВ «Агросоя»
Ефективність виробничої діяльності	11,55	15
Фінансове положення	8,5	5
Ефективність збуту та просування продукції	13,7	13,7
Конкурентоспроможність підприємства (враховуючи конкурентоспроможність олії рафінованої)	9,0	11,8
Конкурентоспроможність підприємства (враховуючи конкурентоспроможність макухи)	12,3	11,8

За даними таблиць можна сказати, що конкурентоспроможність олії соняшnikової вища у ПрАТ «Харківський жировий комбінат» порівняно з ТОВ «Агросоя», а порівняно з ТОВ «Сяйво» – менша. Щодо макухи, то її конкурентоспроможність вища у ПрАТ «Харківський жировий комбінат» порівняно з обома конкурентами.

Таким чином, можна сказати, що на конкурентоспроможність підприємства вагомий вплив несе конкурентоспроможність продукції. За даними таблиці можна зробити такі висновки: конкурентоспроможність ПрАТ «Харківський жировий комбінат» вища за середнє, але якщо враховувати конкурентоспроможність макухи, то конкурентоспроможність підприємства значно вища. Це може означати, що досліджуване підприємство займає гарні позиції на ринку, веде успішну господарську діяльність, але можна рекомендувати періодично досліджувати конкурентоспроможність головних конкурентів, щоб не втратити позиції. Даний аналіз проведений лише порівняно з головними конкурентами, тобто підприємствами, які подібні за

розмірами, виробляють ту ж саму продукцію та ведуть діяльність на одних і тих самих ринках.

Основними партнерами ПрАТ «Харківський жировий комбінат» можна назвати:

- банк, в якому обслуговується підприємство – ПАТ «ОТП Банк»;
- постачальники сировини (насіння соняшника, кукурудзи тощо) – фермерства та господарства, які знаходяться поблизу, маленькі підприємства, які вирощують сировину;
- підприємства-контрагенти, які поставляють тару, проводять певні дослідження та логістичні компанії – ТОВ «Стандарт», ТОВ «Торговий Дім «Профі», ТОВ «Аллон».

Жиркомбінат не витрачає багато сил та часу на дослідження своїх контрагентів тому, що всі форс-мажори прописуються в договорах, які заключаються.

Для аналізу споживачів, потрібно їх поділити на сегменти.

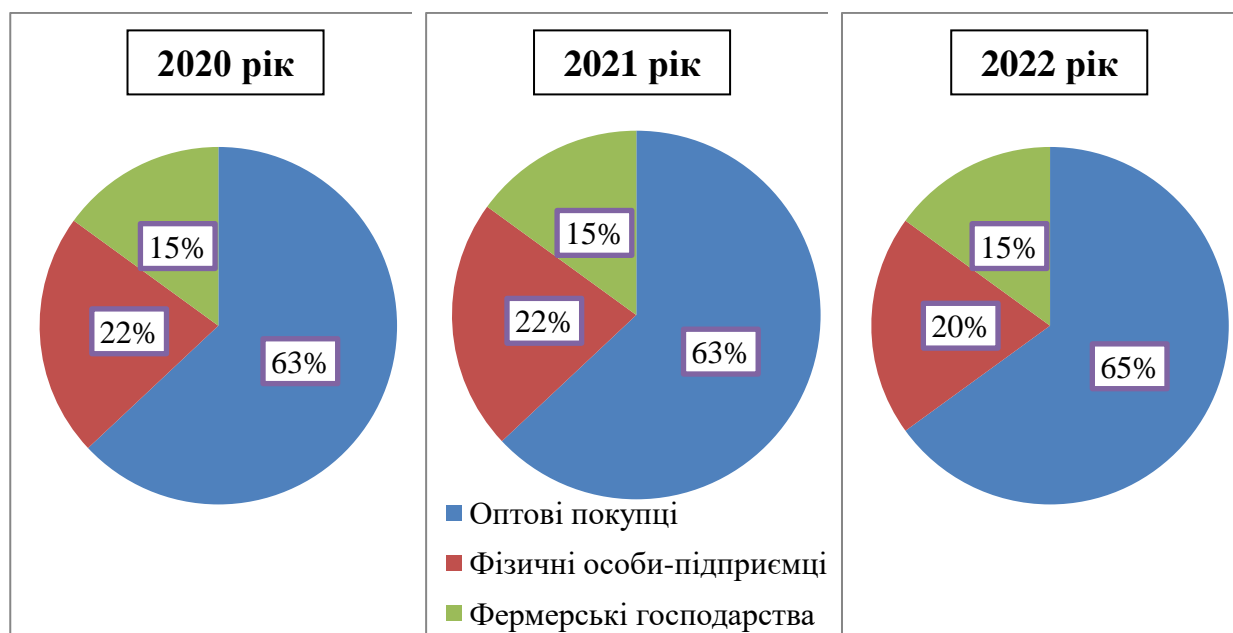

Рис. 3.4. Сегментація споживачів ПрАТ «Харківський жировий комбінат»

Джерело: складено та розроблено автором на основі фінансової звітності підприємства

Яке бачимо, напротязі досліджуваного періоду підприємство реалізовувало свою продукцію оптовим покупцям. До них відносяться: магазини, супермаркети (як в Україні так і закордоном), оптові бази, державні замовлення, заводи по виготовленню маргарину тощо. На другому місці – фізичні особи-підприємці, які також не є кінцевими споживачами, а тому купують продукцію для власного прибутку. На третьому – фермерські господарства, яким жиркомбінат реалізовує макуху, шрот, лушпиння.

Як показав аналіз жиркомбінату, дебіторська заборгованість займає більш ніж 50% від оборотних коштів, що є негативним для підприємства, адже не можна спрогнозувати, чи зможе виплатити дебітор кошти. Тому планово-економічний відділ проводить періодичний аналіз споживачів, групуючи інформацію про них у певні анкети (Додаток Д).

Звичайне населення також купує у жиркомбінату продукцію, але цей показник менше 1%, тому його не враховуємо у дослідження.

Проведемо аналіз внутрішніх факторів впливу на діяльність ПрАТ «Харківський жировий комбінат».

Область діяльності підприємства має у складі 11 видів економічної діяльності, які потребують 3 види ліцензій (були представлені в п. 2.1). Діяльність починалася з виробництва олії. Даний вид діяльності є вигідним для українського виробника, адже сприятливі погодні умови та велика кількість сировини дали змогу досліджуваному підприємству закріпити свої позиції.

В економічному механізмі забезпечення прибуткової діяльності область діяльності, як фактор впливу, має безпосередній вплив на стратегію (стратегічне управління) та результат діяльності, оскільки вибір господарської діяльності має на меті отримання позитивного фінансового результату та потребує подальших дій для облаштування такої діяльності.

Для аналізу виробничого потенціалу застосуємо комбінований метод, тобто узагальнимо всі результати про основні засоби підприємства та його ресурси. У структурі активів переважають основні засоби, що для такого

підприємства є нормальним. Коефіцієнт зносу напротязі досліджуваного періоду зменшився на 35 % і в 2022 році становив 41%, що свідчить про періодичне оновлення основних засобів. На виробництві утворюється досить велика кількість пари, яку підприємство змогло використати замість газу, тому можна вважати, що жиркомбінат впроваджує новітні технології та за рахунок цього намагається скоротити витрати. Оскільки підприємство не має власного банку земель, воно змушене купувати сировину для виготовлення своєї продукції. Але сучасне обладнання та вигідне розташування дають змогу робити діяльність майже безвідходною.

Аналіз трудових ресурсів в п. 2.3 показав, що при зростанні кількості промислово-виробничого персоналу продуктивність праці мала коливальний характер, показники обороту персоналу зростали, освіченість працівників знаходиться на середньому рівні.

Можна зробити висновок, що трудовий потенціал має вагомий вплив на формування фінансових результатів. Із-за великого обороту персоналу ПрАТ «Харківський жировий комбінат» не може стабільно працювати. Як показали дослідження, кожному новому працівнику потрібно від одного до чотирьох тижнів для адаптації до роботи, таких працівників потрібно вводити у курс справи або навчати. Для цього залучаються інші працівники. Тому можна вважати, що підприємство за цей період втратило свою інтенсивність у роботі.

Із-за низької освіченості працівники не змогли вчасно виявити проблеми, які були на підприємстві, не мали достатньо знань для їх вирішення.

Оцінка фінансово стану ПрАТ «Харківський жировий комбінат» показала, що для такого виробничого підприємства співвідношення витратної частини і доходної є нормальним.

Підприємство фінансується за рахунок запозичених коштів, що свідчить про ризикову діяльність та періодичне фінансове планування. Оскільки підприємство є акціонерним, то вразі банкрутства, воно нестиме відповідальність лише тим майном, яке відповідає вкладеним акціям.

Показники фінансової стійкості показали, що у підприємства є проблеми із резервними коштами, що воно не зможе погасити свої зобов'язання за рахунок власного капіталу, оскільки він мав від'ємне значення.

За досліджуваний період показники ділової активності коливаються, але мають тенденцію до погіршення. Зменшення коефіцієнтів свідчить про зменшення швидкості обертання капіталу підприємства, він повільніше повертається в обіг і підприємство не може його частіше використовувати, що приводить до збільшення кредитів. Періоди обертання також мають негативну тенденцію, оскільки вони збільшуються, тому керівництво повинно розглянути та змінити фінансову політику для покращення свого становища.

Аналіз показників ліквідності показав, що підприємство не здатне негайно погасити короткотермінову заборгованість, але загалом коефіцієнти знаходяться в межах норми, що свідчить про збалансованість структури капіталу.

Аналіз показників рентабельності показав, що з 2021 року підприємство почало покращувати свою діяльність, що демонструють нам показники ефективності, тобто рентабельності.

Проаналізувавши всі фактори впливу на діяльність досліджуваного підприємства, можна сформулювати економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Харківський жировий комбінат» (рис. 3.5).

Таким чином, держава має вплив на стратегію підприємства і на планування через своє правове поле. Підприємство при плануванні своєї діяльності або інших стратегічних планів першочергово дізнається про правове та економічне поле. Для залучення всіх видів ресурсів підприємство використовує всі можливості, в тому числі і державні. Під час пошуку доступних ринків та збутової політики підприємства держава може надати митні пільги, дотації або державні замовлення. Вплив держави на результат проявляється через оподаткування на всіх етапах виробничої діяльності.

Жиркомбінат є платником податків на загальних умовах і сплачує 18% від прибутку.

Конкуренти мають вплив на збутову діяльність жиркомбінату та пошук доступних ринків.

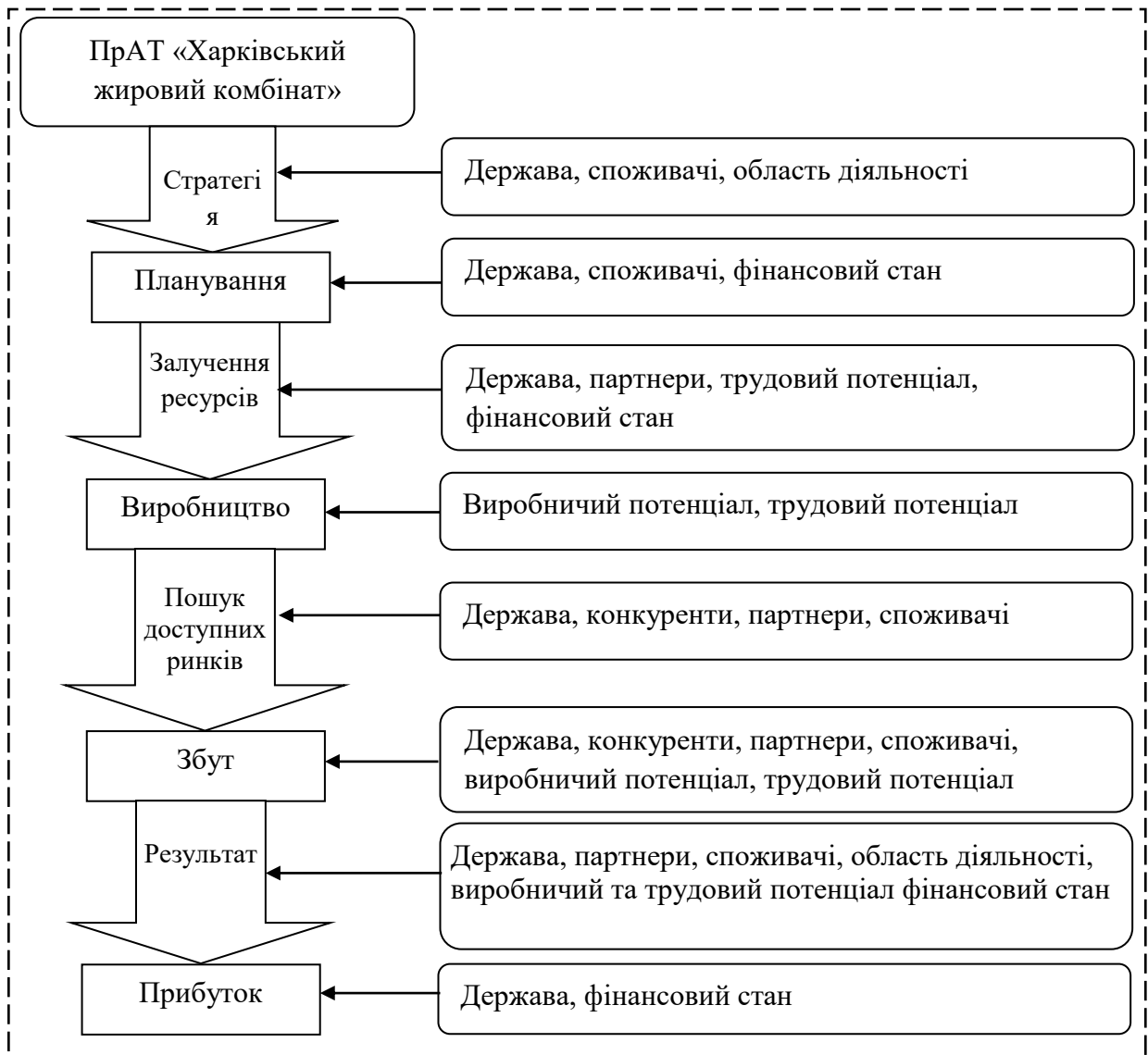

Рис. 3.5. Економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності ПрАТ «Харківський жировий комбінат»

Партнери через свої ціни, відсотки, інформаційні потоки тощо здійснюють вплив на залучення ресурсів, пошук доступних ринків, збут та результат діяльності ПрАТ «Харківський жировий комбінат».

Для початку діяльності суб'єкт господарювання повинен знати, кому збувати продукцію, в якій кількості, тому споживачі впливають на

першочергові цілі підприємства при створенні довгострокових планів своїми вподобаннями, платоспроможністю, кількістю тощо.

Виробничий потенціал впливає на виробництво, збут та результат через ефективність використання основних фондів, їх оновлення, амортизацію. Чим кращі показники ефективності та більш правильно оптимізовані витрати, пов'язані з виробничим потенціалом, тим кращі фінансові результати діяльності підприємства.

Трудовий потенціал в особі працівників має вплив на всіх етапах діяльності підприємства, адже від кваліфікації та досвіду залежить вся подальша діяльність підприємства.

Фінансовий стан впливає на всі фінансові операції підприємства, тому має вплив на залучення ресурсів, результат та прибуток.

Висновки до розділу 3

Проаналізувавши фінансовий стан ПрАТ «Харківський жировий комбінат» можна сказати, що підприємство фінансується за рахунок запозичених коштів, що свідчить про ризикову діяльність та періодичне фінансове планування.

Показники фінансової стійкості показали, що у підприємства є проблеми із резервними коштами, що воно не зможе погасити свої зобов'язання за рахунок власного капіталу, оскільки він мав від'ємне значення.

За досліджуваній період показники ділової активності коливаються, але мають тенденцію до погіршення. Зменшення коефіцієнтів свідчить про зменшення швидкості обертання капіталу підприємства, він повільніше повертається в обіг і підприємство не може його частіше використовувати, що приводить до збільшення кредитів. Періоди обертання також мають негативну тенденцію, оскільки вони збільшуються, тому керівництво повинно розглянути та змінити фінансову політику для покращення свого становища.

Аналіз показників ліквідності показав, що підприємство не здатне негайно погасити короткотермінову заборгованість, але загалом коефіцієнти

знаходяться в межах норми, що свідчить про збалансованість структури капіталу.

Аналіз показників рентабельності показав, що з 2021 року підприємство почало покращувати свою діяльність, що демонструють нам показники ефективності, тобто рентабельності.

Економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності підприємства показав, що найбільший вплив на діяльність має держава, потім споживачі, партнери, конкуренти, трудовий потенціал, виробничий потенціал, фінансовий стан. Таким чином, зовнішні фактори мають вагомий вплив на діяльність підприємства, ніж внутрішні. Для ПрАТ «Харківський жировий комбінат» такий вплив може понести негативні наслідки, тому для підприємства потрібно періодично проводити аналіз зовнішнього середовища.

РОЗДІЛ 4

ПОКРАЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИБУТКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «ХАРКІВСЬКИЙ ЖИРОВИЙ КОМБІНАТ»

4.1. Шляхи покращення економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства

У складних економічних умовах, коли ринкові перетворення в Україні не набули позитивного соціального змісту та супроводжуються спадом обсягів виробництва, зростаючим безробіттям, зубожінням значної частини населення, актуальність проблем, пов'язаних із пошуком способів недержавного регулювання соціально-економічних процесів, суттєво зростає.

Для кожного підприємства ефективна діяльність залежить від кожного етапу роботи підприємства, мета яких є отримання прибутку, тобто забезпечення прибуткової діяльності.

Важливою передумовою зростання ефективності економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності є достатній рівень розвитку самого підприємства і активна діяльність різноманітних інституцій ринкової, виробничої і соціальної інфраструктури. Але якщо суб'єкт господарювання не може впливати на зовнішнє середовище, йому залишається вдосконалювати внутрішню систему своєї діяльності.

Для практичного розв'язання завдань управління ефективністю важливого значення набуває класифікація резервів підвищення ефективності та детальний аналіз їх значення для підприємства.

Під резервами покращення економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності розуміють заходи спрямовані на забезпечення прибуткової діяльності підприємства, збільшення прибутку, покращення ефективності роботи підприємства при оптимальних затратах або найбільш вигідніших капіталовкладеннях [38, с. 420].

Шляхи покращення економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства є взаємозалежними. Їх можна узагальнити застосовувати як разом так і окремо. Вони узагальнюються у підгрупи (рис. 4.1).

Перша група включає напрями, які повинні застосовуватися на етапі стратегічного планування та планування на всіх етапах діяльності підприємства. Удосконалення організаційної та виробничої систем управління, форм і методів організації діяльності, її планування і мотивації передбачає виявлення сильних та слабких сторін підприємства, виокремлення головних проблем та створення алгоритму їх вирішення. Також сюди можна віднести вдосконалення господарського механізму – керування, планування та економічного стимулювання в усіх ланках та в усіх підрозділах підприємства [41, с. 472].

Оптимізація витрат на виробництво продукції передбачає фінансову планування, яке повинно знайти резерви зменшення витрат або правильний їх перерозподіл. Така оптимізація в результаті принесе скорочення одних видів витрат, можливо, збільшення інших, але покращення ефективності діяльності підприємства [25, с. 397].

Періодичний аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства дозволить виявити загрози, які можна в короткі строки вирішити або запобігти. Такий аналіз дасть змогу швидше пристосуватися до змін, які можуть виникнути в країні тощо.

Напрями удосконалення виробничого потенціалу дозволить підвищити ефективність використання вартісних і натурально-речовинних характеристик виробничої бази суб'єкта господарювання.

Рис. 4.1. Шляхи покращення економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства

Прискорення впровадження результатів НТП у практику діяльності підприємства пов'язане з впровадженням досягнень науки та техніки, зростанням технічного рівня виробництва, підвищенням якості продукції, вдосконаленням галузевої структури, вдосконаленням організації виробництва на основі підвищення рівня його концентрації, спеціалізації, кооперування, комбінування і територіальної організації [34].

Періодичне оновлення основних засобів, технологічні нововведення, особливо сучасні форми автоматизації та інформаційних технологій, справляють найістотніший вплив на рівень і динаміку виробничої програми підприємства. За принципом ланцюгової реакції вони спричиняють суттєві (нерідко докорінні) зміни в технічному рівні та продуктивності технологічного устаткування, методах і формах організації трудових процесів, підготовці та кваліфікації кадрів тощо.

Зниження фондомісткості та матеріаломісткості виробництва передбачає підвищення ефективності використання основних засобів, основними напрямками якого є [31, с. 128]:

- удосконалення структури основних засобів підприємства;
- технічне переозброєння підприємства;
- механізація й автоматизація виробництва;
- оптимізація структури виробничого обладнання (ліквідація проблемних місць);
- удосконалення технологічних процесів;
- ліквідація проблемних етапів у виробничому процесі;
- скорочення тривалості виробничого циклу;
- комплексне використання і покращання якості сировини;
- застосування прогресивних форм організації виробництва і праці;
- забезпечення максимального завантаження виробничої потужності підприємства;
- підвищення професійно-кваліфікаційного рівня персоналу, який обслуговує об'єкти основних засобів.

Проблема економії й зменшення споживання сировини, матеріалів, енергії повинна бути під постійним контролем відповідних фахівців підприємств із матеріалоємним і енергоємним виробництвом. Завдання ресурсозбереження на таких підприємствах може позитивно вирішуватися шляхом упровадження маловідходної й безвідходної технології, збільшення виходу корисної продукції чи енергії з одиниці використаного матеріалу, використання дешевих і низькосортних видів сировини, підвищення якості матеріалів за допомогою первинної обробки [37].

Напрями удосконалення трудового потенціалу спрямовані на створення умов для покращення роботи працівників. Створення нових та реконструкції вже існуючих робочих місць дозволить працівникам почувати себе потрібними, дасть можливість проявити себе у роботі новим працівникам. Також це має позитивний вплив на ринку праці. Надання можливостей міжнародного працевлаштування або обмін досвідом застосовується найчастіше для молодих спеціалістів [7, с. 427]. Організація семінарів для молодих спеціалістів, навчання персоналу або їх перекваліфікація та матеріальне та нематеріальне заохочення передбачає покращення роботи працівників через їх прагнення до навчання. Якщо людина має можливість, вона повинна її використати. Загалом такі можливості мотивують працівників краще працювати, вдосконалювати себе та свої навички, поважати свою роботу та старанно працювати [3, с. 305].

Шляхами вдосконалення фінансового стану підприємства через виявлення прихованих резервів є: здача в оренду основних засобів, які не повною мірою використовуються у робочому процесі; використання зворотного лізингу [14, с. 294].

Зменшення рівня умовно-змінних витрат можливе за рахунок [26]:

- скорочення розміру відрядних розцінок, рівня преміальних виплат, інших видів виплат персоналу, що залежить від обсягу діяльності;
- зниження рівня втрат товарів у процесі зберігання, передпродажної підготовки, реалізації;

- раціоналізації використання фасувального обладнання, пакувальних матеріалів;
- удосконалення управління товарними запасами;
- вибору оптимальних умов залучення зовнішніх автотранспортних засобів для перевезення товарів за критерієм мінімізації відрядних ставок оплати;
- раціоналізації внутрішніх перевезень;
- скорочення часу розвантажувально-навантажувальних робіт тощо.

Доцільно використовувати резерви зростання рівня доходу від реалізації товарів, а саме [29, с. 235]:

- скорочення кількості посередників під час закупівлі товару;
- використання системи цінових знижок у процесі закупівлі товарів;
- здійснення зовнішньоекономічної діяльності із закупівлі товарів за сприятливого для цього клімату;
- закупівлю товарів на сезонних розпродажах, створення сезонних товарних запасів;
- розвиток власного виробництва.

4.2. Впровадження у виробництво нового гранулятора як один зі шляхів покращення економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства

Гранулятор – обладнання, призначене для виробництва комбінованих гранульованих кормів (гранул з кормових сумішей, трав'яного борошна) для птахів, риб, великої рогатої худоби тощо [65].

Отримання гранул методом сухого пресування для отримання паливних гранул з деревної тирси, соломи, відходів від просіву зернових і малічних культур та інших сипучих продуктів [65].

Серед всіх грануляторів, які є на ринку, пропонуємо Гранулятор 600 українського виробника ТОВ “Лаврин”.

Основні характеристики Гранулятора 600

Назва	Характеристика
Гранулятор 600	
Розміри (Д x Ш x В):	2300x1700x2700 мм
Матриця:	320 мм
Продуктивність:	400-600 кг/год.
Потужність:	22 кВт
Вага:	870 кг
Гарантія	12 місяців
Ціна	180 000 грн.

За допомогою такого обладнання підприємство зможе замінити старі гранулятори та підвищити продуктивність виробництва гранульованих кормів та палива. Оскільки в ПрАТ «Харківський жировий комбінат» гранульовані корми купують як фермерські господарства так і населення, і щорічно реалізація зростає, то такий захід має право на обґрунтування. Тим більш, що продуктивність старого гранулятора не вистачає для задоволення попиту. Для досліджуваного підприємства доцільно закупити 1 гранулятор.

Всі показники розраховуватимуться при незмінному економічному середовищу, де діє підприємство (стала кількість працівників, незмінні витрати, приблизно однакова кількість реалізації продукції тощо).

Для установаження обладнання та його транспортування закладаємо витрати у розмірі 10 тис. грн..

Оскільки підприємство фінансується банківськими установами, то на проект потрібно взяти кредит у розмірі 190 тис. грн.. Умови кредитування ПАТ «ОТП Банк»:

- строк кредитування – 5 років;

- річна ставка – 36%.

Гранулятор 600 є об'єктом основних засобів, а тому його вартість підлягатиме амортизації. При цьому строк корисного використання гранулятора становить 10 років. Тому можна розрахувати амортизаційні відрахування за прямолінійним способом (А):

$$A = V_A/t = 190\,000/10 = 19\,000 \text{ грн.} \quad (4.1)$$

де, V_A – вартість, що амортизується;

t – термін експлуатації об'єкта основних засобів.

Далі розрахуємо порядок погашення кредиту:

Таблиця 4.2

Порядок погашення кредиту в ПАТ “ОТП Банк”

Роки погашення	Тіло кредиту, тис. грн.	Відсотки по кредиту, тис. грн.	Разом, тис. грн.
1-ий рік (2024)	38	43,2	67,2
2-ий рік (2025)	38	34,6	58,6
3-ій рік (2026)	38	25,9	49,9
4-ий рік (2027)	38	17,3	41,3
5-ий рік (2028)	38	8,6	32,6
Разом	190	129,6	249,6

Розрахуємо щорічну продуктивність гранулятора при його роботі 6 год. на день та середній продуктивності 500 кг/год.

Таблиця 4.3

Щорічна продуктивність Гранулятора 600

Роки	Кількість робочих днів, дні	Продуктивність, тонн
1-ий рік (2024)	252	750
2-ий рік (2025)	250	750
3-ій рік (2026)	251	753
4-ий рік (2027)	250	756
5-ий рік (2028)	251	753
Разом	1254	3 762

Припустимо, що підприємство реалізує всю вироблену гранульовану продукцію за ціною 2,8 тис. грн. за 1 тону. Оскільки продуктивність

гранулятора біла середньою та при щорічному зростанні попиту на даний вид продукції, розрахуємо фінансові результати від впровадження проекту.

Таблиця 4.4

Фінансові результати від впровадження проекту, тис. грн.

Показник	Рік реалізації проекту				
	2024	2025	2026	2027	2028
Дохід від реалізації продукції	2100,0	2100,0	2108,4	2116,8	2108,4
Собівартість продукції	1890,0	1890,0	1897,6	1905,1	1897,6
Прибуток до оподаткування	210,0	210,0	210,8	211,7	210,8
Податок на прибуток	37,8	37,8	38,0	38,1	38,0
Чистий прибуток проекту	172,2	172,2	172,9	173,6	172,9

Оскільки грошові кошти мають властивість знецінюватися, здійснимо розрахунок показника чистої теперішньої вартості проекту (NPV – netpresentvalue) – інтегрального індикатора ефективності інвестицій, що визначається як:

$$NPV = \sum_{i=1}^n (CF_i - I_i) * \alpha_i \quad (4.2)$$

де CF_i – грошовий потік на i -ту дату оцінки;

I_i – інвестиційні витрати проекту на i -у дату

α_i – коефіцієнт дисконтування для i -тої дати.

Грошовий потік складатиметься з чистого прибутку на амортизації, тому саме сума цих величин дисконтуватиметься.

Коефіцієнт дисконтування візьмемо із статистичних даних Національного Банку України. Як показує документ, у січні 2024 року ставка дисконту складає 15%. В цілому за 2024 рік можна використовувати ставку для дисконтування на рівні 17%.

Таблиця 4.5

Розрахунок дисконтованого грошового потоку

Роки	Показник NPV, тис. грн.
1-ий рік (2024)	157,4
2-ий рік (2025)	134,6
3-ій рік (2026)	115,4
4-ий рік (2027)	99,0
5-ий рік (2028)	84,3
Разом	590,8

Віднявши початкові інвестиції від грошового потоку отримуємо чистий грошовий потік у розмірі 470,8 тис. грн. за п'ять років.

Період окупності проекту становитиме 0,8 року, тобто 9,6 місяців. За даний проект ПрАТ «Харківський жировий комбінат» в перший рік його дії отримає додаткового чистого прибутку 157,4 тис. грн.

Визначимо вплив запропонованого заходу на основні показники діяльності підприємства.

Вплив проекту на основні показники діяльності підприємства станом на перший рік впровадження проекту визначається шляхом попереднього перерахунку абсолютних показників.

Таблиця 4.6

Зміна структури доходу від впровадження запропонованого заходу, тис. грн.

Показники	Роки		Абсолютне відхилення, тис. грн.	Відносне відхилення, %
	2022	Прогноз		
Чистий дохід від реалізації продукції	423451	425551	2100	0,5
Собівартість реалізованої продукції	386588	388378	1890	0,5
Валовий прибуток	36863	37173	310	0,8
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	7684	7952	261	3,4
Чистий фінансовий результат: прибуток	5495	5686	191	3,5

Також зобразимо зміну фінансових результатів на рис. 4.2.

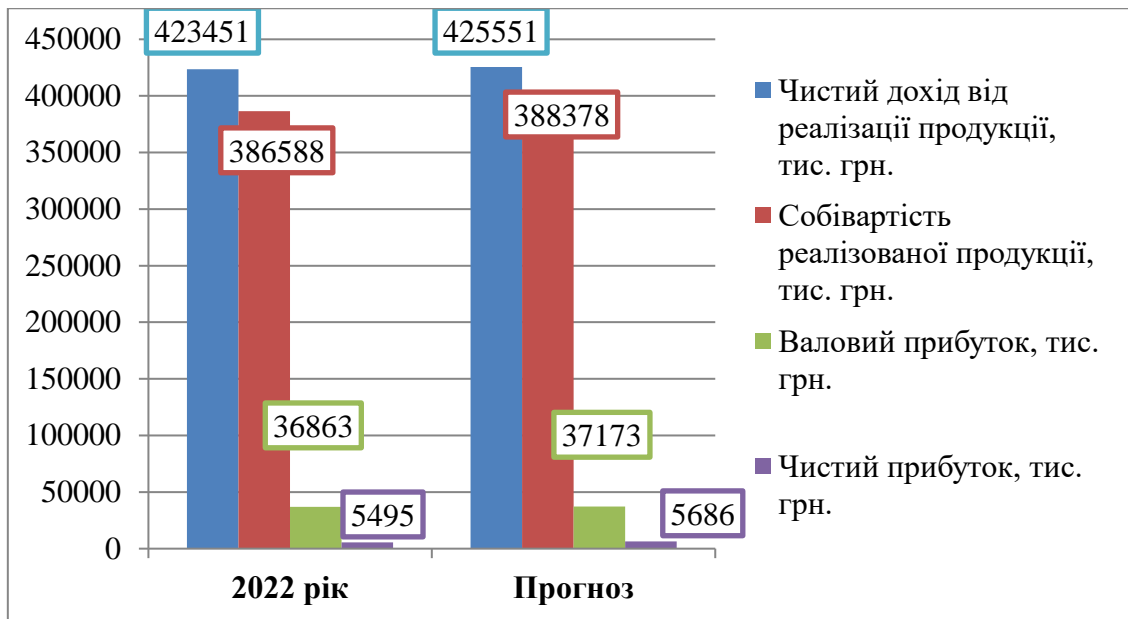

Рис. 4.2. Динаміка зміни фінансового результату від впровадження заходу

Таким чином чистий дохід від реалізації продукції може збільшитись на 2100 тис. грн або на 0,5%.

Собівартість реалізованої продукції зросте на 1890 тис. грн. або на 0,5%, що пов'язано зі збільшення обсягу виробництва продукції.

Чистий прибуток підприємства зросте на 191 тис. грн. або на 3,5%, що свідчить про доцільність проведення запропонованого заходу.

Проаналізуємо вплив запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники ПрАТ «Харківський жировий комбінат».

Таблиця 4.7

Зміна основних техніко-економічних показників ПрАТ «Харківський жировий комбінат»

Показники	Роки		Абсолютне відхилення, тис. грн.	Відносне відхилення, %
	2022	Прогноз		
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	423451	425551	2100	0,5
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	386588	388378	1790	0,5
Валовий прибуток, тис. грн.	36863	37173	310	0,8
Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн.	7684	7944,8	260,8	3,4
Чистий фінансовий результат: прибуток, тис. грн.	5495	5686	191	3,5

Продовж. табл.4.7

Середньооблікова чисельність персоналу, ос.	254	254	0	0
Чисельність промислово-виробничого персоналу, ос.	211	211	0	0
Продуктивність праці, тис. грн.	1667,13	1675,40	8,27	0,5
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	66987	67047	60	0,1
Віддача основних засобів, грн./грн.	6,32	6,35	0,03	0,5
Місткість основних засобів, грн./грн.	0,16	0,16	0	0
Фондорентабельність, %	8,2	8,5	0,3	-
Рентабельність виробництва, %	3,8	3,9	0,1	-
Рентабельність продукції, %	1,4	1,6	0,2	-
Рентабельність продажу за чистим прибутком, %	1,3	1,4	0,1	-

Для кращого сприйняття зміни показників розглянемо їх на малюнку.

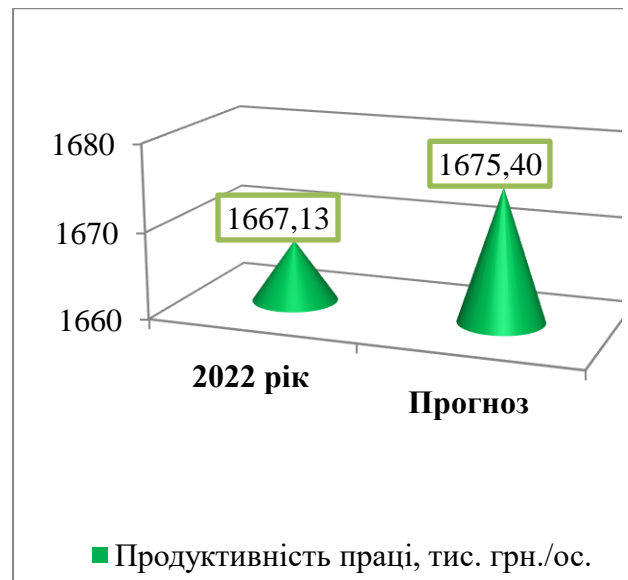
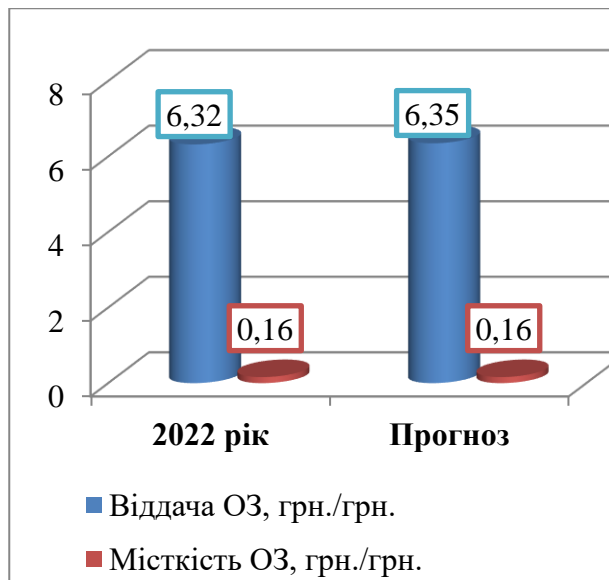

Рис. 4.3. Зміна показників ефективності використання основних засобів

Рис. 4.4. Зміна продуктивності праці

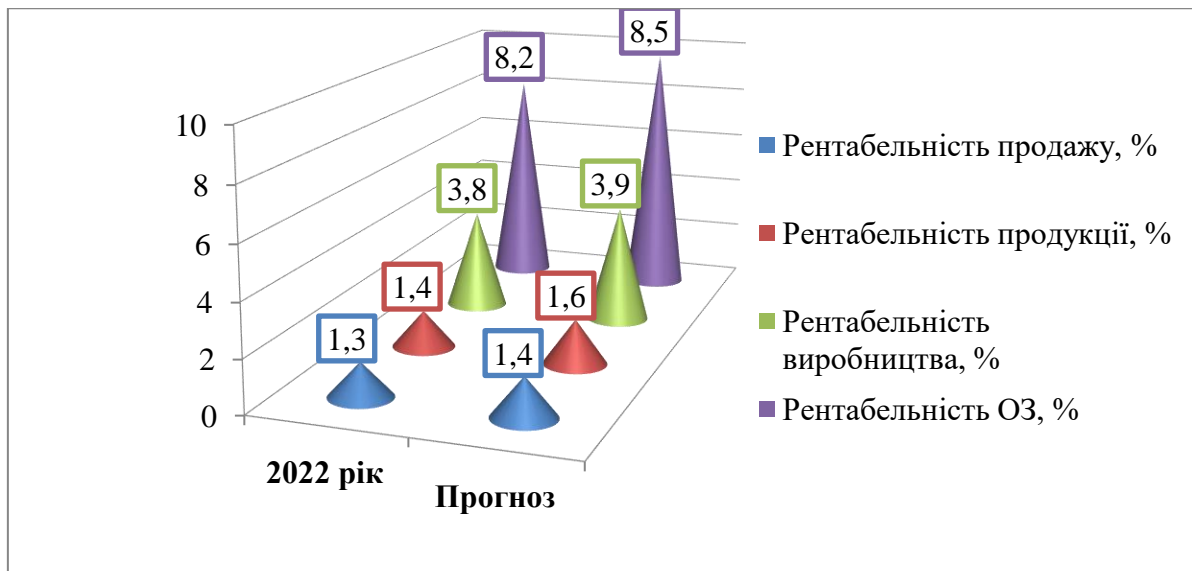

Рис. 4.5. Зміна показників рентабельності

Таким чином можна сказати, що продуктивність праці зросте на 8,27 тис. грн. або на 0,5% при незмінній кількості промислово-виробничого персоналу.

Віддача основних засобів зросте на 0,03 грн./грн. або на 0,5%. При цьому збільшилась середньорічна вартість основних засобів та зросла виручка від реалізації.

Місткість основних засобів не змінить свого значення і залишиться на рівні 0,16 грн./грн.

Рентабельність ОЗ зросте на 0,3%, оскільки збільшиться чистий прибуток. Це означатиме, що підприємство отримуватиме на 0,3 грн. більше від кожної гривні, вкладеної в основні засоби.

Рентабельність виробництва зросте на 0,1%.

Рентабельність продукції по підприємству збільшиться на 0,2%. Збільшення незначне із-за непропорційного збільшення собівартості та прибутку від операційної діяльності.

Рентабельність продажу за чистим прибутком збільшиться на 0,1%. Дана тенденція не дуже вплине на діяльність підприємства, але збільшення свідчить про збільшення прибутку, який отримає підприємство з кожної гривні проданої продукції.

Таким чином, всі основні показники діяльності збільшаться, що свідчить про доцільність впровадження заходу, оскільки це забезпечить зростання прибутку вже на першому році впровадження проекту, а отже і покращить економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності підприємства.

4.3. Оптимізація асортиментних позицій як один зі шляхів покращення економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства

Для ПрАТ «Харківський жировий комбінат» як один із напрямів покращення економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності можна запропонувати оптимізацію асортименту продукції.

Для оптимізації асортименту продукції потрібно побудувати оптимальну асортиментну структуру, товарну пропозицію, яка відобразить з одного боку, споживчі вимоги визначеного сегменту ринку, а з іншого – забезпечення найбільш ефективного використання підприємством сировинних, технічних, технологічних, фінансових та трудових ресурсів.

З метою кращого планування виробництва і реалізації продукції та максимізації прибутку від реалізації товарів підприємству необхідно оптимізувати структуру виробництва та реалізації за критерієм прибутковості і з урахуванням наявних обмежень (ресурсів). Для досягнення даної мети потрібно проаналізувати, яка продукція є найбільш рентабельною, яка найменш рентабельною.

На основі методу “середні витрати плюс прибуток” розраховується прибуток, який приносить дана продукція. Розрахунок ведеться по кожному виду продукції. Після чого аналізується рентабельність продукції. Виділяється дві групи товарів: з найвищим та найнижчим рівнем рентабельності. Далі аналізується обсяг реалізації товарів, які увійшли у ці групи. Надалі є два варіанти прийняття рішення:

1) Рішення “Так” – рівень рентабельності конкретного товару є прийнятним для підприємства, обсяги реалізації продукції збільшуються протягом певного періоду і попит є актуальним. Дана асортиментна позиція розглядається як пріоритетна і як наслідок – збільшення обсягу її виробництва і реалізації.

2) Рішення “Ні” – рівень рентабельності асортиментної позиції занадто низький, обсяги реалізації зменшуються протягом тривалого періоду і попит зменшується, тому рекомендовано зменшити обсяги виробництва або взагалі зняти продукцію з виробництва.

Узагальнений варіант даного напрямку підвищення ефективності виробничої програми можна зобразити на схемі (рис. 4.6).

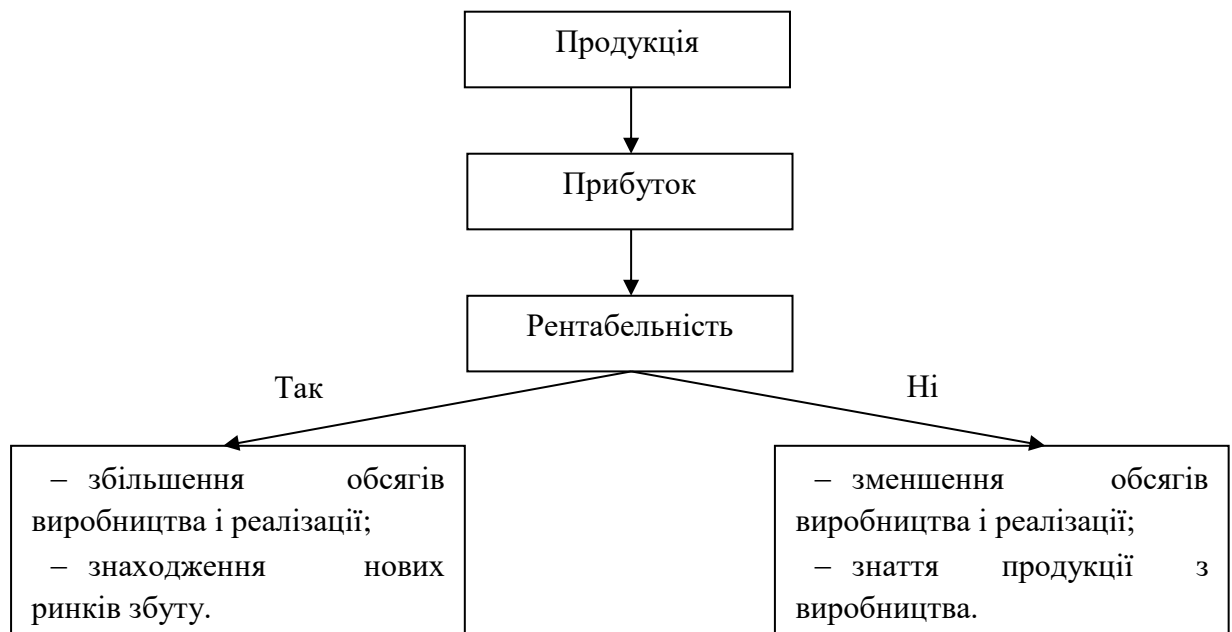

Рис. 4.6. Варіанти рішення по конкретному виду продукції

Економічну ефективність даного заходу можна визначити як співвідношення результатів виробництва та витрат (ресурсів) за двома принципами [26, с. 402]:

– максимального корисного ефекту (приріст фінансового результату підприємства);

– мінімальних витрат (зменшення витрат на виробництво не рентабельної продукції).

Продукцію, яку виробляє підприємство, має довготривалий термін зберігання, але стабільний попит на деякі види продукції, дає можливість збільшити її виробництво.

Потрібно визначити, який саме продукт є для підприємства найменш рентабельним або нерентабельним. При цьому плануємо залишити незмінний обсяг виробництва і реалізації інших видів продукції, тобто на такому ж рівні.

Для визначення рівня рентабельності по кожному виду продукції потрібно прибуток від одиниці продукції поділити на її собівартість. Таким чином проаналізуємо рентабельність продукції за всім асортиментом і визначимо ефективність продукції.

Для ПрАТ «Харківський жировий комбінат» ми виокремили три рівні рентабельності:

- 1 рівень – продукція з найвищим рівнем рентабельності (більше або дорівнює 20%);
- 2 рівень – продукція із середнім рівнем рентабельності (на рівні 5%-20%);
- 3 рівень – продукція із низьким рівнем рентабельності (менше або дорівнює 5%).

Таблиця 4.8

Продукція з найвищим рівнем рентабельності

Найменування продукції	Ціна з ПДВ, грн.	Ціна без ПДВ, грн.	Собівартість, грн.	Прибуток, грн.	Рентабельність, %
Макуха соняшникова, кг	7,5	6,25	4,8	1,45	30,2
Паливні брикети з лушпиння соняшника, кг	6,7	5,58	4,3	1,28	29,8
Лушпиння соняшникове пресоване гранульоване, кг	5,2	4,33	3,4	0,93	27,5
Макуха ріпакова, кг	8,7	7,25	5,9	1,35	22,9

За даними таблиці 4.8 видно, що на підприємстві є 4 види продукції з найвищим рівнем рентабельності. Найбільша рентабельність у макухи

соняшникової (30,2%) та паливних брикетах з лушпиння (29,8%). На другому місці по рентабельності (27,5%) – лушпиння соняшникове пресоване гранульоване. На третьому місці – макуха ріпакова з рентабельністю 22,9%.

Таблиця 4.9

Продукція із середнім рівнем рентабельності

Найменування продукції	Ціна з ПДВ, грн.	Ціна без ПДВ, грн.	Собівартість, грн.	Прибуток, грн.	Рентабельність, %
Олія соєва рафінована, л	87	72,5	63,65	8,9	13,90
Макуха лляна, кг	40	33,3	29,8	3,5	11,86
Олія соєва нерафінована, л	95	79,2	73,1	6,1	8,30
Макуха соєва, кг	16	13,3	12,44	0,9	7,18
Олія соняшnikова нерафінована, л	45	37,5	35,25	2,3	6,38

До даної групи входить 5 видів продукції.

Таблиця 4.10

Продукція з найнижчим рівнем рентабельності

Найменування продукції	Ціна з ПДВ, грн.	Ціна без ПДВ, грн.	Собівартість, грн.	Прибуток, грн.	Рентабельність, %
Олія соняшnikова рафінована дезодорована, л	52	43,3	41,36	2,0	4,77
Олія льонова нерафінована, л	197	164,2	158,4	5,8	3,64
Оліфа натуральна лляна, л	153	127,5	123,4	4,1	3,32
Олія льонова рафінована, л	285	237,5	229,6	7,9	3,44
Олія ріпакова рафінована, л	320	266,7	259	7,7	2,96
Олія ріпакова нерафінована, л	302	251,7	245	6,7	2,72

З найнижчим рівнем рентабельності 6 видів продукції, показник яких коливається від 2,72% до 4,77%.

Далі проаналізуємо реалізацію продукцію з найвищим та найнижчим рівнем рентабельності за 2020-2022 роки.

Таблиця 4.11

**Реалізація продукції з найвищим та найнижчим рівнем рентабельності
за 2020-2022 роки, т**

Найменування продукції	Роки			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
	2020	2021	2022	2021 до 2020	2022 до 2021	2021 до 2020	2022 до 2021
Макуха соняшникова	4019	4721	5080	702	359	17,5	7,6
Паливні брикети з лущиння соняшника	5630	5310	5410	-320	100	-5,7	1,9
Лущиння соняшникове пресоване гранульоване	2600	2940	3450	340	510	13,1	17,3
Макуха ріпакова	1200	800	815	-400	15	-33,3	1,9
Олія соняшникова рафінована дезодорована	2130	2720	3403	590	683	27,7	25,1
Олія льонова нерафінована	890	840	650	-50	-190	-5,6	-22,6
Оліфа натуральна лляна	210	185	118	-25	-67	-11,9	-36,2
Олія льонова рафінована	570	550	505	-20	-45	-3,5	-8,2
Олія ріпакова рафінована	459	450	435	-9	-15	-2,0	-3,3
Олія ріпакова нерафінована	545	570	550	25	-20	4,6	-3,5

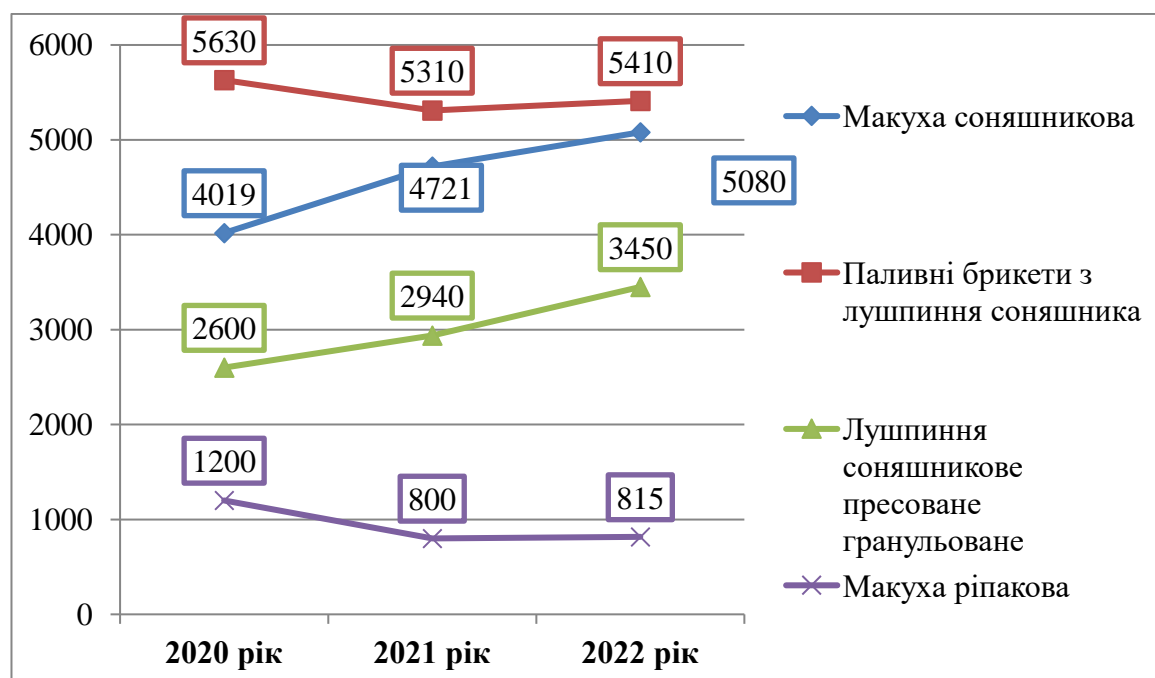

Рис. 4.7. Реалізація продукції з найвищим рівнем рентабельності за 2020-2022 роки, т

Реалізація паливних брикетів з лушпиння соняшника в 2021 році порівняно з 2020 роком зменшилась на 320 т або на 5,7%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком збільшилась на 100 т або на 1,9%.

Обсяги реалізації макухи соняшnikової в 2021 році порівняно з 2020 роком збільшилися на 702 т або на 17,5%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком – на 359 т або на 7,6%.

Обсяги реалізації лушпиння соняшnikового пресованого гранульованого в 2021 році порівняно з 2020 роком збільшилися на 340 т або на 13,1%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком – на 510 т або на 17,3%.

Обсяги реалізації макухи ріпакової в 2021 році порівняно з 2020 роком зменшилися на 400 т або на 33,3%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком збільшилися на 15 т або на 1,9%.

Таким чином із продукції, у якої рівень рентабельності найвищий, обсяг реалізації збільшився у 2 видах продукції.

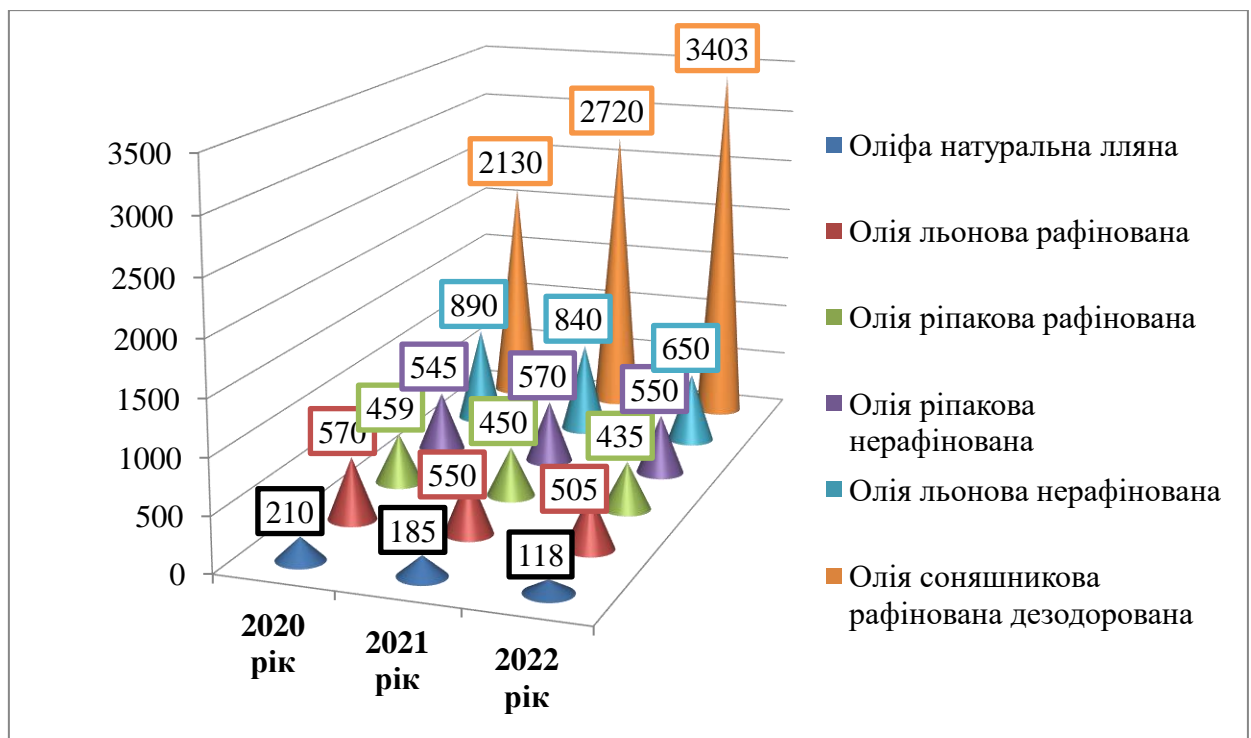

Рис. 4.8. Реалізація продукції з найнижчим рівнем рентабельності за 2020-2022 роки, т

Обсяги реалізації продукції з найнижчим рівнем рентабельності збільшилися у олії соняшникової рафінованої дезодорованої у 2021 році порівняно з 2020 роком на 590т або на 27,7%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком – на 683 т або на 25,1%.

Обсяги реалізації олії ріпакової нерафінованої в 2021 році порівняно з 2020 роком збільшилися на 25 т або на 4,6%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком зменшилися на 20 т або на 3,5%.

Обсяги реалізації олії лляної нерафінованої, оліфи лляної, олії лляної рафінованої та ріпакової рафінованої зменшуються на протязі досліджуваного періоду.

Заплануємо зменшити обсяг виробництва продукції, обсяги реалізації якої зменшувалися, на 4%. А обсяги виробництва продукції, реалізація якої зростала, збільшимо на 5%. Таким чином визначимо, на скільки зміняться обсяги виробництва досліджуваної продукції.

Таблиця 4.12

Динаміка зміни обсягу виробництва за прогнозом

Найменування продукції	Обсяг виробництва, т		Відхилення	
	2022 рік	Прогноз	Абсолютне, т	Відносне, %
Макуха соняшникова	5080	5334	254	5
Паливні брикети з лушпиння соняшника	5410	5681	271	5
Лушпиння соняшникове пресоване гранульоване	3450	3623	173	5
Макуха ріпакова	815	815	0	0
Олія соняшникова рафінована дезодорована	3403	3573	170	5
Олія льонова нерафінована	650	624	-26	-4
Оліфа натуральна лляна	118	113	-5	-4
Олія льонова рафінована	505	485	-20	-4
Олія ріпакова рафінована	435	418	-17	-4
Олія ріпакова нерафінована	550	528	-22	-4
Разом	20416	21194	778	4

Як і планувалося збільшуємо обсяги виробництва чотирьох видів продукції на 5%: макухи соняшникової, паливних брикетів з лушпиння

соняшника, лущиння соняшникового пресованого гранульованого та олії соняшnikової рафінованої дезодорованої.

Обсяги виробництва і реалізації 5 видів продукції зменшуємо на 4%, а саме: олії лляної нерафінованої, оліфи натуральної лляної, олії лляної рафінованої, олії ріпакової рафінованої та олії ріпакової нерафінованої.

Загалом обсяг виробництва та реалізації збільшиться на 778 т або на 4%.

Визначимо вплив запропонованого заходу на основні показники діяльності підприємства.

Вплив проекту на основні показники діяльності підприємства станом на перший рік впровадження проекту визначається шляхом попереднього перерахунку абсолютних показників.

Для визначення впливу запропонованого заходу щодо покращення економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності потрібно розрахувати потенційну зміну фінансового результату, тобто прибутку, при цьому залишаючи всі види витрат на тому ж рівні, що і в 2022 році.

Таблиця 4.13

Зміна структури доходу від впровадження запропонованого заходу, тис. грн.

Показники	Роки		Абсолютне відхилення, тис. грн.	Відносне відхилення, %
	2022	Прогноз		
Чистий дохід від реалізації продукції	423451	439235	15784	3,7
Собівартість реалізованої продукції	386588	402196	15608	4,0
Валовий прибуток	36863	37039	176	0,5
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	13597	13773	176	1,3
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	7684	7860	176	2,3
Чистий фінансовий результат: прибуток	5495	6445	950	17,3

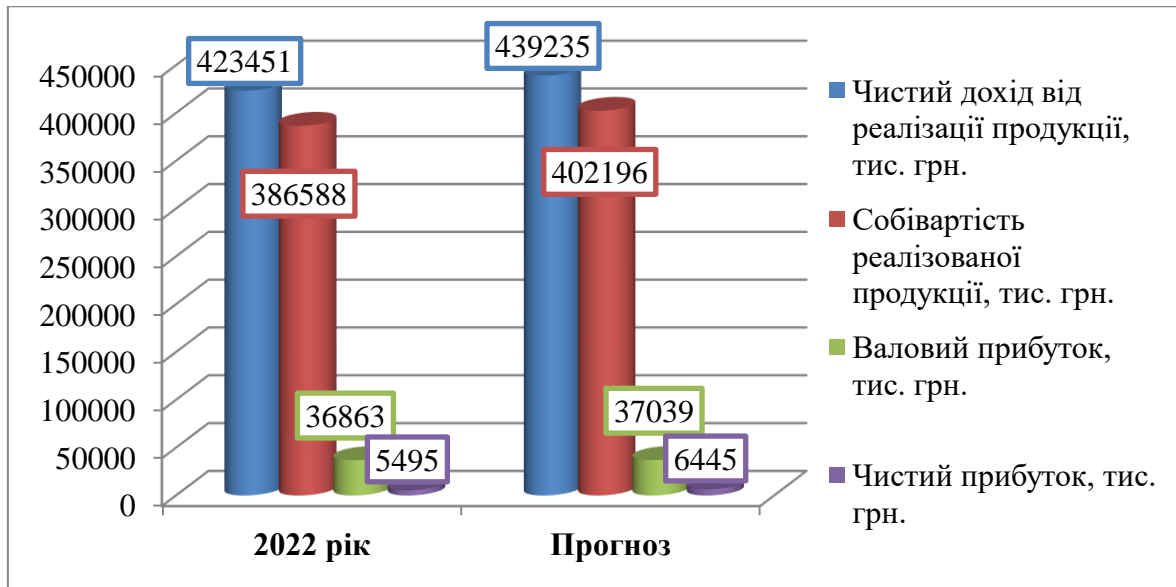

Рис. 4.9. Динаміка зміни фінансового результату від впровадження заходу

Таким чином чистий дохід від реалізації продукції може збільшитись на 15784 тис. грн або на 3,7%, оскільки збільшиться обсяг виробництва і реалізації продукції.

Із-за зміни обсягів виробництва собівартість реалізованої продукції зросте на 15608 тис. грн. або на 4,0%.

При незмінних витратах та інших доходах, чистий прибуток підприємства зросте на 950 тис. грн. або на 17,3%, що свідчить про позитивний ефект від впровадження проекту.

Проаналізуємо вплив запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники ПрАТ «Харківський жировий комбінат».

Таблиця 4.14

Зміна основних показників діяльності ПрАТ «Харківський жировий комбінат»

Показники	Роки		Абсолютне відхилення, тис. грн.	Відносне відхилення, %
	2022	Прогноз		
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	423451	439235	15784	3,7
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	386588	402196	15608	4,0
Валовий прибуток, тис. грн.	36863	37039	176	0,5

Продовж. табл. 4.14

Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн.	7684	7860	176	2,3
Чистий фінансовий результат: прибуток, тис. грн.	5495	6445	950	17,3
Середньооблікова чисельність персоналу, ос.	254	254	0	0
Чисельність промислово-виробничого персоналу, ос.	211	211	0	0
Продуктивність праці, тис. грн.	1667,13	1729,27	62,14	3,7
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	66987	66987	0	0,0
Віддача основних засобів, грн./грн.	6,32	6,56	0,24	3,8
Місткість основних засобів, грн./грн.	0,16	0,15	-0,01	-6,3
Рентабельність ОЗ, %	8,2	9,6	1,4	-
Рентабельність виробництва, %	3,8	4,4	0,6	-
Рентабельність продукції, %	1,4	1,6	0,2	-
Рентабельність продажу за чистим прибутком, %	1,3	1,5	0,2	-

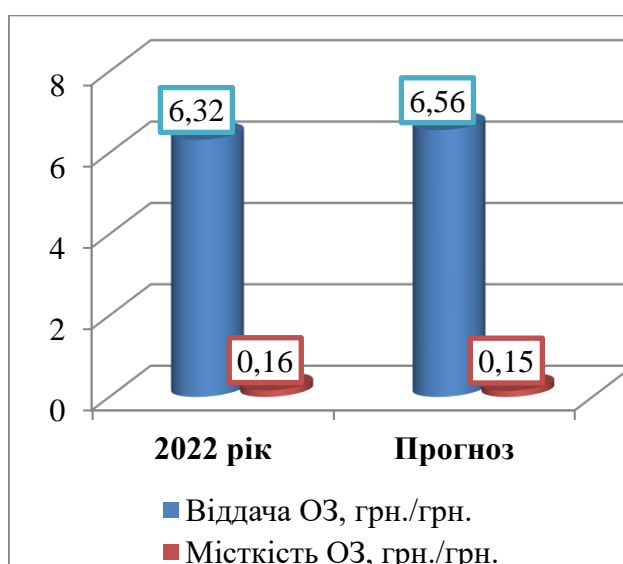

Рис. 4.10. Зміна показників ефективності використання основних засобів

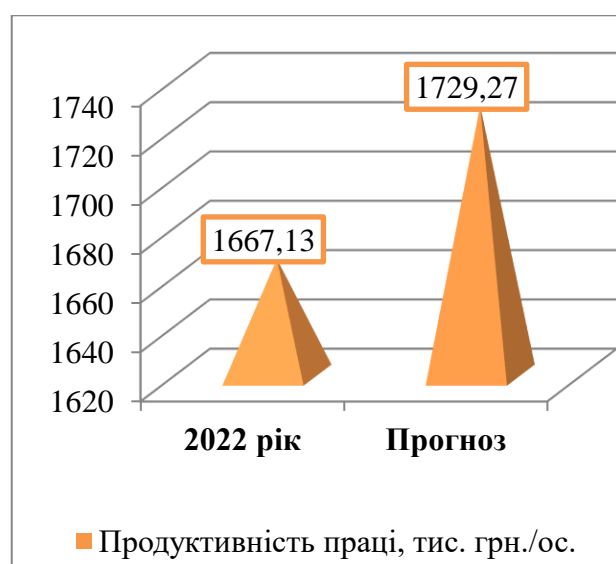

Рис. 4.11. Зміна продуктивності праці

Таким чином можна сказати, що Віддача основних засобів зросте на 0,24 грн./грн. або на 3,8%. Це означає, що на 0,24 грн. більше підприємство буде отримувати чистого доходу від 1 грн. вкладеної в основні засоби.

В свою чергу, Місткість основних засобів зменшиться на 0,01 грн./грн. або на 6,3%.

Оскільки зросте чистий дохід від реалізації продукції, показник продуктивності праці також зросте, а саме на 62,14 тис. грн. або на 3,7% при незмінній кількості промислово-виробничого персоналу.

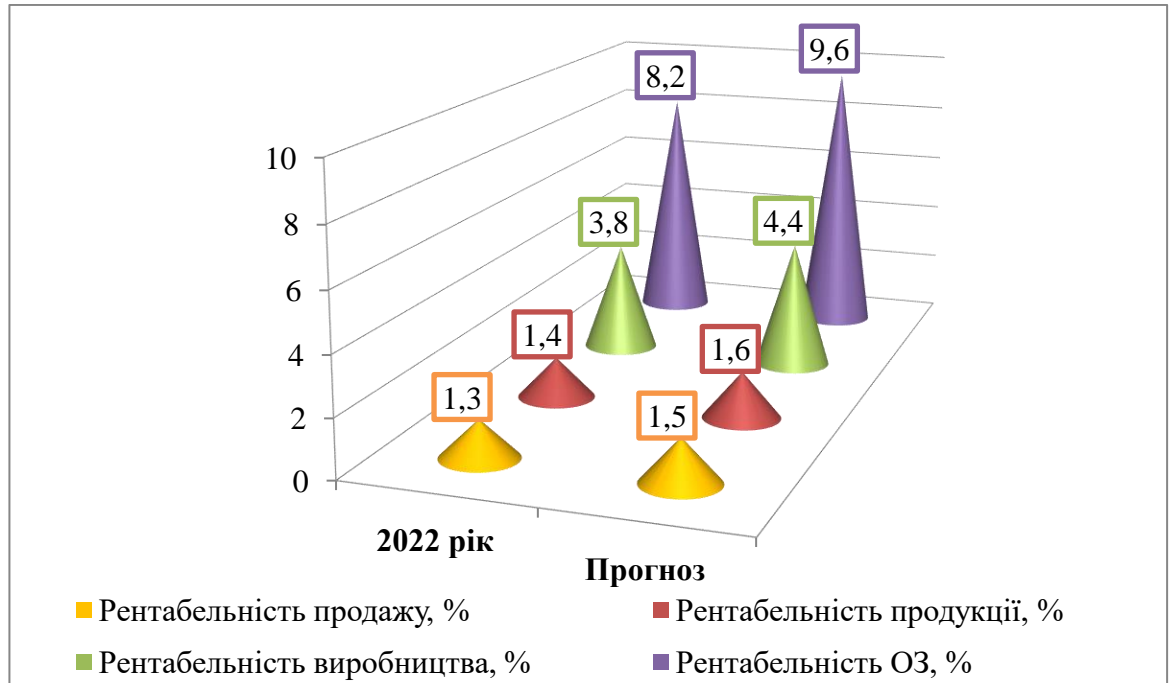

Рис. 4.12. Зміна показників рентабельності від впровадження заходу

Рентабельність ОЗ зросте на 1,4%, оскільки збільшиться чистий прибуток. Це означатиме, що підприємство отримуватиме на 1,4 грн. чистого прибутку більше від кожної гривні, вкладеної в основні засоби.

Рентабельність виробництва зросте на 0,6% при незмінній кількості основних та оборотних коштів.

Рентабельність продукції по підприємству збільшиться на 0,2%. Збільшення незначне із-за непропорційного збільшення собіварстості та прибутку від операційної діяльності.

Рентабельність продажу за чистим прибутком збільшиться на 0,2%. Дана тенденція не дуже вплине на діяльність підприємства, але збільшення свідчить про збільшення прибутку, який отримає підприємство з кожної гривні проданої продукції.

Отже, ми дійшли висновку, що впровадження даного заходу щодо покращення економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства є доцільним, оскільки захід підвищить фінансовий результат – прибуток.

Висновки до розділу 4

Для покращення функціонування економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємство повинно проаналізувати всі фактори, які впливають на його діяльність, знайти недоліки або негативний вплив та знайти шляхи покращення цього механізму. Проблема ефективності – це завжди проблема вибору. Вибір стосується того, на що підприємство може вплинути, чи досить для цього ресурсів, як їх розподілити та використовувати для поточного та майбутнього споживання.

Для ПрАТ «Харківський жировий комбінат» було запропоновано два заходи покращення економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності, які в ході аналізу показали, що призведуть до збільшення чистого прибутку. Ці заходи стосуються оновлення основних засобів та правильного планування і аналізу попиту та рентабельності продукції.

Першим заходом було запропоновано ввести в дію Гранулятор 600 для підвищення продуктивності виробництва гранульованих кормів та палива. Оскільки на дані види продукції існує попит, а старе обладнання не справляється із завданням, даний захід є доцільним. Загальні витрати становитимуть 120 тис. грн., які залучити можна в банківській установі.

Проаналізувавши вплив заходу на фінансові результати та основні техніко-економічні показники, можна сказати, що:

- чистий дохід від реалізації продукції може збільшитись на 2100 тис. грн або на 0,5%;
- собівартість реалізованої продукції зросте на 1890 тис. грн. або на 0,5%, що пов'язано зі збільшення обсягу виробництва продукції;

- чистий прибуток підприємства зросте на 191,0 тис. грн. або на 3,5%, що свідчить про доцільність проведення запропонованого заходу;
- продуктивність праці зросте на 8,27 тис. грн. або на 0,5% при незмінній кількості промислово-виробничого персоналу;
- віддача основних засобів зросте на 0,03 грн./грн. або на 0,5%. При цьому збільшилась середньорічна вартість основних засобів та зросла виручка від реалізації;
- місткість основних засобів не змінить свого значення і залишиться на рівні 0,16 грн./грн.;
- рентабельність ОЗ зросте на 0,3%, оскільки збільшиться чистий прибуток. Це означатиме, що підприємство отримуватиме на 0,3 грн. більше від кожної гривні, вкладеної в основні засоби;
- рентабельність виробництва зросте на 0,1%;
- рентабельність продукції по підприємству збільшиться на 0,2%. Збільшення незначне із-за непропорційного збільшення собівартості та прибутку від операційної діяльності;
- рентабельність продажу за чистим прибутком збільшиться на 0,1%. Дана тенденція не дуже вплине на діяльність підприємства, але збільшення свідчить про збільшення прибутку, який отримує підприємство з кожної гривні проданої продукції.

Таким чином, даний захід є доцільним для забезпечення прибуткової діяльності підприємства.

Другий захід стосується планування обсягів виробництва і реалізації продукції, тобто її оптимізування. З метою кращого планування виробництва і реалізації продукції та максимізації прибутку від реалізації товарів підприємству необхідно оптимізувати структуру виробництва та реалізації за критерієм прибутковості і з урахуванням наявних обмежень (ресурсів).

Для досягнення даної мети ми проаналізували, яка продукція є найбільш рентабельною, яка найменш рентабельною. Таким чином, є чотири види продукції з найвищим рівнем рентабельності (більше або дорівнює 20%) і

шість видів продукції з найнижчим рівнем рентабельності (менше або дорівнює 5%).

Аналіз реалізації продукції показав, що потрібно збільшити обсяги виробництва і реалізації чотирьох видів продукції на 5%: макухи соняшnikової, паливних брикетів з лушпиння соняшника, лушпиння соняшnikового пресованого гранульованого та олії соняшnikової рафінованої дезодорованої.

Обсяги виробництва і реалізації 5 видів продукції зменшуємо на 4%, а саме: олії лляної нерафінованої, оліфи натуральної лляної, олії лляної рафінованої, олії ріпакової рафінованої та олії ріпакової нерафінованої.

Загалом обсяг виробництва та реалізації збільшиться на 778 т або на 4%.

Аналіз впливу заходу на фінансові та техніко-економічні показники показав такі результати:

- чистий дохід від реалізації продукції може збільшитись на 15784 тис. грн або на 3,7%, оскільки збільшиться обсяг виробництва і реалізації продукції;
- із-за зміни обсягів виробництва собівартість реалізованої продукції зросте на 15608 тис. грн. або на 4,0%;
- при незмінних витратах та інших доходах, чистий прибуток підприємства зросте на 950 тис. грн. або на 17,3%, що свідчить про позитивний ефект від впровадження проекту;
- віддача основних засобів зросте на 0,24 грн./грн. або на 3,8%. Це означає, що на 0,24 грн. більше підприємство буде отримувати чистого доходу від 1 грн. вкладеної в основні засоби;
- в свою чергу, місткість основних засобів зменшиться на 0,01 грн./грн. або на 6,3%;
- оскільки зросте чистий дохід від реалізації продукції, показник продуктивності праці також зросте, а саме на 62,14 тис. грн. або на 3,7% при незмінній кількості промислово-виробничого персоналу;

- рентабельність ОЗ зросте на 1,4%, оскільки збільшиться чистий прибуток. Це означатиме, що підприємство отримуватиме на 1,4 грн. чистого прибутку більше від кожної гривні, вкладеної в основні засоби;

- рентабельність виробництва зросте на 0,6% при незмінній кількості основних та оборотних коштів;

- рентабельність продукції по підприємству збільшиться на 0,2%. Збільшення незначне із-за непропорційного збільшення собівартості та прибутку від операційної діяльності;

- рентабельність продажу за чистим прибутком збільшиться на 0,2%. Дана тенденція не дуже вплине на діяльність підприємства, але збільшення свідчить про збільшення прибутку, який отримає підприємство з кожної гривні проданої продукції.

Ми дійшли висновку, що даний захід є доцільним для впровадження, адже він забезпечить зростання чистого прибутку, а отже забезпечить прибуткову діяльність підприємству.

ВИСНОВКИ

У першому розділі кваліфікаційної роботи розглянуто теоретичні засади економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства. На сьогодні чіткого визначення даного поняття немає, але проаналізувавши роботи вчених-економістів та нормативно-правової бази, можна дати узагальнене визначення.

Економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності підприємства – це сукупність методів, важелів та інструментів, які діють на всіх рівнях управління підприємством і дають змогу у відповідності з об'єктивними законами розвитку суспільства забезпечувати успішну діяльність підприємства, досягаючи головної мети – отримання прибутку.

Нами було виявлено, що в економічному механізмі забезпечення прибуткової діяльності на підприємство діють внутрішні і зовнішні фактори. До внутрішніх належать область діяльності підприємства, виробничий потенціал, трудовий потенціал та фінансовий стан. До зовнішніх факторів – держава, конкуренти, партнери та споживачі. Прямо чи опосередковано вони впливають на підприємство, на його діяльність, а тому і на отримання прибутку.

Обґрунтування методики оцінювання ефективності цього механізму має здійснюватися за такою структурою:

- пошук методів оцінювання;
- побудова алгоритму оцінювання;
- аналіз факторів впливу на діяльність підприємства та формування його прибутку;
- аналіз ефективності економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності підприємства та розробка практичних рекомендацій по його покращенню.

Для кожного підприємства методи оцінки повинні обиратися індивідуально.

Усі розроблені методики залежно від інформації можна поділити на три групи:

- 4) методики, що базуються на експертному оцінюванні;
- 5) методики, що базуються на статистичній інформації;
- 6) методики, що базуються на експертно-статистичних розрахунках.

Для аналізу було обране ПрАТ «Харківський жировий комбінат», яке зосереджує свою діяльність не тільки в Україні, а й закордоном. Воно є мультикультурним заводом, що переробляє насіння соняшнику, ріпаку, льону та сої. Підприємство має чимало нагород, які говорять про якість виробленої продукції.

На сьогодні жиркомбінат є лідером виробництва олійної продукції локально, тобто у своєму районі, яке надає ряд послуг, пов'язаних із зберіганням та переробкою соняшнику та шроту.

Прямолінійна організаційна структура допомагає прийняти правильні рішення та чітко розподіляти всі функції між працівниками.

В 2021 році порівняно з 2020 роком активи ПрАТ «Харківський жировий комбінат» збільшили на 45342 тис. грн. або на 70,4%, а в 2022 році порівняно з 2021 роком – на 118459 тис. грн. або на 108,0%. В частці активів необоротні кошти займають більшу частину, але для такого підприємства це нормально.

Збільшення активів свідчить про нарощування виробництва, збільшення реалізації та покращення фінансових результатів.

Ступінь зносу основних засобів в період 2020-2022 роки зменшився на 35%, що свідчить про періодичне їх оновлення.

Показники ефективності напротязі досліджуваного періоду мають коливальний характер, що свідчить про різний ступінь впливу зовнішніх та внутрішніх факторів впливу на економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності підприємства.

Проаналізувавши трудові ресурси, ми дійшли до таких висновків: підприємство не затримує працівників, а наймає нових, мало уваги приділяє

кадровій політиці, але намагається зробити, щоб робота на підприємстві була зручною.

Показники ефективності трудових ресурсів також мають коливальний характер, але, можливо, це більше залежить від коливального характеру кількості працівників та чистої виручки від реалізації, які використовуються при розрахунку.

Проаналізувавши фінансовий стан ПрАТ «Харківський жировий комбінат» можна сказати, що підприємство фінансується за рахунок запозичених коштів, що свідчить про ризикову діяльність та періодичне фінансове планування.

Показники фінансової стійкості показали, що у підприємства є проблеми із резервними коштами, що воно не зможе погасити свої зобов'язання за рахунок власного капіталу, оскільки він мав від'ємне значення.

За досліджуваний період показники ділової активності коливаються, але мають тенденцію до погіршення. Зменшення коефіцієнтів свідчить про зменшення швидкості обертання капіталу підприємства, він повільніше повертається в обіг і підприємство не може його частіше використовувати, що приводить до збільшення кредитів. Періоди обертання також мають негативну тенденцію, оскільки вони збільшуються, тому керівництво повинно розглянути та змінити фінансову політику для покращення свого становища.

Аналіз показників ліквідності показав, що підприємство не здатне негайно погасити короткотермінову заборгованість, але загалом коефіцієнти знаходяться в межах норми, що свідчить про збалансованість структури капіталу.

Аналіз показників рентабельності показав, що з 2021 року підприємство почало покращувати свою діяльність, що демонструють нам показники ефективності, тобто рентабельності.

Економічний механізм забезпечення прибуткової діяльності підприємства показав, що найбільший вплив на діяльність має держава, потім споживачі, партнери, конкуренти, трудовий потенціал, виробничий потенціал,

фінансовий стан. Таким чином, зовнішні фактори мають вагоміший вплив на діяльність підприємства, ніж внутрішні. Для ПрАТ «Харківський жировий комбінат» такий вплив може понести негативні наслідки, тому для підприємства потрібно періодично проводити аналіз зовнішнього середовища.

Для ПрАТ «Харківський жировий комбінат» було запропоновано два заходи покращення економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності, які в ході аналізу показали, що призведуть до збільшення чистого прибутку. Ці заходи стосуються оновлення основних засобів та правильного планування і аналізу попиту та рентабельності продукції.

Першим заходом було запропоновано ввести в дію Гранулятор 600 для підвищення продуктивності виробництва гранульованих кормів та палива. Оскільки на дані види продукції існує попит, а старе обладнання не справляється із завданням, даний захід є доцільним.

Вплив заходу показав, що всі основні техніко-економічні показники покращаться, а чистий прибуток збільшиться на 191,0 тис. грн. або на 3,5%, що свідчить про доцільність проведення запропонованого заходу.

Другий захід стосується планування обсягів виробництва і реалізації продукції, тобто її оптимізування.

Ми проаналізували, що є чотири види продукції з найвищим рівнем рентабельності (більше або дорівнює 20%) і шість видів продукції з найнижчим рівнем рентабельності (менше або дорівнює 5%).

Аналіз реалізації продукції показав, що потрібно збільшити обсяги виробництва і реалізації чотирьох видів продукції на 5%: макухи соняшникової, паливних брикетів з лушпиння соняшника, лушпиння соняшникового пресованого гранульованого та олії соняшникової рафінованої дезодорованої.

Обсяги виробництва і реалізації 5 видів продукції зменшуємо на 4%, а саме: олії лляної нерафінованої, оліфи натуральної лляної, олії лляної рафінованої, олії ріпакової рафінованої та олії ріпакової нерафінованої.

Загалом обсяг виробництва та реалізації збільшиться на 778 т або на 4%.

Вплив впровадження заходу на техніко-економічні показники показав, що всі вони покращаються, а чистий прибуток – на 950 тис. грн. або на 17,3%, що свідчить про позитивний ефект від впровадження проекту.

Таким чином, ми показали, що існують різні методи покращення економічного механізму забезпечення прибуткової діяльності і потрібно їх використовувати, оскільки на внутрішні фактори підприємство може впливати. Кожен захід може давати різний економічний ефект, потрібно лише правильно спланувати дії підприємства і враховувати всі можливі фактори впливу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойчик І.М Економіка підприємства: підручник. / І.М.Бойчик. – К.: Кондор - Видавництво, 2016. – 378 с.
2. Костирко Р.О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Р.О.Костирко. – Х.: Фактор, 2022. – 784 с
3. Гетьман О. О., Шаповал В. М. Економіка підприємства: Навч. посіб. – 2-ге видання. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 488 с.
4. Зятюк Н.В. Теоретико-методологічні аспекти стратегії забезпечення прибутковості підприємства / Н.В. Зятюк // Культура народів Причорномор'я. – 2020. – № 154. – С. 27–31.
5. Антонюк Р.Р. Прибутковість сільськогосподарських підприємств: природа категорії / Р.Р. Антонюк // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства – 2021. – № 126. – С. 50–55.
6. Огійчук М.Ф. Сутність прибутку та підходи до методики його визначення / М.Ф. Огійчук // Економіка АПК. – 2020. – № 6. – С. 31–45.
7. Мочерний С.В. Політична економія: [навч. посібник] / С.В. Мочерний, Я.С. Мочерна. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2022. – 684 с.
8. Біла О. Г. Фінансове планування і прогнозування: Навчальний посібник. – Львів: Компакт - ЛВ, 2014.
9. Хмелевський О.В. Оцінка якості прибутковості в інноваційно-інвестиційному розвитку підприємств машинобудування / О.В. Хмелевський // Економіст. – 2018. – № 3. – С. 50–53.
10. Петрук О.М. Банківська справа: Навчальний посібник / За ред. д-ра екон. наук, проф. Ф.Ф. Бутинця. – К.: Кондор, 2014. – 461 с.
11. Чайковський Я. О. Удосконалення методики комплексної оцінки кредитоспроможності позичальників // Вісн. нац. банку України. – 2020. – №11. – С. 30–34
12. Осипова Т.В. Теоретичні аспекти трактування прибутковості в сучасних умовах господарювання. Управління розвитком. 2018. № 1. С. 82–84.

13. Вовк О. М., Ковальчук А. М., Комісаренко Я. І., Джулай А. В. Прибуток та рентабельність як детермінанти розвитку підприємства. *Modern Economics*. 2020. № 21(2020). С. 37-44. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V21\(2020\)-06](https://doi.org/10.31521/modecon.V21(2020)-06).

14. Ільницька Г. Я. Формування фінансово-економічного механізму управління підприємством. *Науковий вісник. Український державний лісотехнічний університет: Збірник науково-технічних праць*. 2018. Вип. 14.7. с. 291–294.

15. Завадський Й. С. Управління сільськогосподарським виробництвом у системі АПК: [підручник] / Й. С. Завадський. – К. : Вища школа, 2022. – 367 с.

16. Кучер Л.Ю. Науково-теоретичні підходи до інтерпретації дефініції «прибутковість» / Л.Ю. Кучер [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_99/06.pdf.

17. Галич О. А. Внутрішній економічний механізм підприємства: [курс лекцій] / О. А. Галич. – Полтава, 2020. – 298 с.

18. Савицька Е. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посібник. – 2-е вид., випр. і доп. – К: Знання, 2014. – 662 с..

19. Петрович Й. М. Організація виробництва: практикум. / Й. М. Петрович, Г. М. Захарчин, С. О. Буняк. / за ред. Й. М. Петровича. - К. : Центр навчальної літератури, 2020. – 336 с..

20. Березін, О. В. Економіка підприємства: навч. посіб. / О. В. Березін. – К.: Знання, 2021. – 390 с..

21. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства /М. Я. Коробов. – К.: Знання, 2022. – 276 с.

22. Ареф'єва, О. В. Управління потенціалом розвитку промислових підприємств: монографія / О. В. Ареф'єва, О. В. Коренков. – К.: Грот, 2014. – 200 с..

23. Кардаш В. Я. Маркетингова товарна політика / В. Я. Кардаш. – К.: КНЕУ, 2021. – 124 с..

24. Жигалов В. Т. Основи менеджменту і управлінської діяльності/В.Т.Жигалов, Л. М. Шимановська. – К.: Вища шк., 2021. – 223с..
25. Білуха М.Т. Методологія наукових досліджень: підручник. / Білуха М.Т. – К.: АБУ, 2020. – 480с.
26. Іванова В.В. Планування діяльності підприємства: Навч. посібник. – К.: Центр початкової літератури, 2021 р.
27. Кушнарченко Н. М. Наукова обробка документів: Підручник. Кушнарченко Н.М., Удалова В.К. – 4-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2021. – 331 с..
28. Пилипчук М. І. Основи наукових досліджень: Підручник. / Пилипчук М. І., Григор'єв А. С., Шостак В. В. – К.: Знання, 2022. – 270 с..
29. Костенко Т.Д. Економічний аналіз і діагностика стану сучасних підприємств: навч. посіб. / Т.Д. Костенко, Є.О. Підгора, В.С. Рижиков – К.: Центр учбової літератури, 2022. – 400 с.
30. Особливості управління прибутком підприємства в сучасних умовах. URL: <http://www.rusnauka.com.htm>.
31. Козаченко Г.В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: монографія / Г.В. Козаченко, В.П. Пономарьов, О.М. Ляшенко. – К.: Лібра, 2020. – 280 с.
32. Шпак Ю. В. Державне регулювання створення економічного механізму постреформованого агропромислового виробництва / Ю. В. Шпак // Економіка та держава. – 2018. – № 12. – С. 117–120.
33. Дзюбенко Л. М. Методологічні особливості планування прибутковості підприємства // Проблеми формування ринкової економіки: Міжвідомчий науковий збірник. Заснов. у 1992 р. Вип. 8 / Відп. ред. С. Ф. Покропивний. – К.: КНЕУ, 2018. – С. 135–139.
34. Прибутковість підприємства як основний показник його діяльності [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://econf.at.ua/publ/konferencija2021>.

35. Федоренко В.І. Оцінка та динаміка фінансового стану підприємства / В.І. Федоренко. – К.: Либідь, 2021. – 227 с.
36. Ярошевич Н.Б. Фінанси підприємств : [навч. посібник] / Н.Б. Ярошевич. – К., 2020. – 341 с.
37. Житна І. П. Методи оцінювання рівня конкурентоспроможності підприємств / І. П. Житна, О. В. Єфременко, [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.chteiknteu.cv.ua/herald_ru/content/archive/2020/v4/NV-2010-V4_34.pdf.
38. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств: [підручник]. – 2-ге вид., доповн. і перероб. / В. Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2014. – 624 с.
39. Зянько В.В. Оцінка кредитоспроможності підприємств на основі аналізу грошових потоків та застосування рейтингових вимірників / В.В. Зянько [та ін.] // Вісник ВПШ. – 2018. – № 5. – С. 34–41.
40. Цогла О.О, Становлення диверсифікаційних процесів у діяльності підприємств / О.О, Цогла // Актуальні проблеми економіки – 2018. – №7. – с. 147–151.
41. Березівський П. С. Організація виробництва в аграрних формуваннях: [навч. посіб.] / П. С. Березівський, Н. І. Михалюк; за ред. П. С. Березівського. – К. : Центр навчальної літератури, 2020. – 560 с.
42. Грузинів В. П. Економіка підприємства: [Учбов. посібник] / В. П. Грузинів, Д. Грибов.-М.: Фінанси та статистика, - 2014. – 336 с.
43. Захаров К.В., Бочарников В.П. та ін. Логістика, ефективність і ризики зовнішньоекономічних операцій. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2021. – 260 с..
44. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: [навч. посібник] / О.Я. Базилінська. – 2-ге вид. – К. : Центр навчальної літератури, 2021. – 398 с.
45. Карпенко Г.В. Шляхи вдосконалення фінансового стану підприємства / Г.В. Карпенко // Економіка держави. – 2018. – № 1. – С. 61–62.
46. Кузьменко В.П. Вертикальна інтеграція як фактор економічного зростання країн / В.П. Кузьменко. – К. : Знання, 2020. – 256 с.

47. Бакай С. С. Словник з теорії організації: [навч. посіб.] / С. С. Бакай, С. О. Білун, А. В. Світлична; за ред. д.е.н., проф. С. С. Бакая. – Полтава, 2020. – 65 с.
48. Бурковська, А. В. Комплексний підхід до оцінки фінансового стану підприємства / А. В. Бурковська, О. Ю. Соловійов [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.
49. Кукіна А. О. Методи оцінки конкурентоспроможності діяльності сучасних підприємств / О. А. Кукіна // Управління розвитком. – 2022. – №13. – С. 15-17.
50. Мелень О. В. Актуальні питання прибутковості підприємства та шляхи її збільшення / О. В. Мелень, Ю. Ю. Холондач // Вісник Нац. техн. ун-ту «ХПІ» : зб. наук. пр. Темат. вип. : Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Харків : НТУ "ХПІ". – 2015. – № 25 (1134). – С. 123-126.
51. Власенко, Т., & Стародубцева, О. (2018). Прибутковість підприємства: Сутність та ефективність управління. Молодий вчений, 12 (64), 256-259. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2018-12-64-61>
52. Маслюк О. В. Методичні підходи до оцінювання конкурентоспроможності підприємства / О. В. Маслюк // Фінанси і кредит. – 2022. – № 1. – 170 с..
53. Решетникова Т. П. Методы оценки конкурентоспособности предприятия / Т. П. Решетникова // Вісник Східноукраїнського національного університету. – 2021. – № 9. – С. 166-173.
54. Єпіфанова І.Ю. Прибутковість підприємства: сучасні підходи до визначення сутності. І.Ю. Єпіфанова, В.С. Гуменюк. Економіка та суспільство. 2016. Вип. 3. С. 189-192. URL : <http://economyandsociety.in.ua>.
55. Марцин В.С. Надійність, платоспроможність та фінансова стійкість – основні складові оцінки фінансового стану підприємства / В.С. Марцин // Економіка, фінанси, право. – 2022. – № 7. – С. 26–29.

56. Зінченко О.А. Визначення показників рентабельності на основі величини якості прибутку / О.А. Зінченко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2018. – № 28. – С. 150–155.

57. Харківський жиркомбінат. Головна. URL: <https://hgk.com.ua>

58. Офіційний сайт Держкомстату України. URL: www.ukrstat.gov.ua

59. Харківський жиркомбінат. Наша продукція. URL: <https://hgk.com.ua>

60. ПрАТ «Харківський жировий комбінат». Послуги. URL: <https://hgk.com.ua>

61. «Харківський жировий комбінат». Примітки до фінансової звітності, складеної відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності. URL: <https://hgk.com.ua>

62. Харківський жировий комбінат. Особливі примітки. [Електронний ресурс]. URL: <https://hgk.com.ua>

63. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р./[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

64. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.99 р. № 996-XIV.

65. ТОВ Лаврин. Гранулятор 600. Опис. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lavrin.com.ua/products/granulatory/granulyator-600.html>.

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета партнера:

1. Назва і адреса фірми.
2. Які ділові відносини пов'язують нас з цією фірмою (клієнт, постачальник, спільна діяльність тощо).
3. Рік заснування.
4. Основні напрямки діяльності.
5. Репутація фірми в ділових колах.
6. Розмір статутного капіталу.
7. Форма власності.
8. Довгострокова мета фірми.
9. Короткострокова мета фірми.
10. Фінансовий стан фірми в даний момент.
11. Найменування банків, в яких фірма має рахунки, їх фактичний стан.
12. Виробничі можливості.
13. Умови співпраці, поставок, розрахунків, можливість отримання знижок.
14. Позитивні та негативні сторони співпраці з фірмою.
15. Прізвище, ім'я, по батькові, прізвисько (якщо є) керівників, контактних осіб.
16. Чи є вони співвласником фірми або працюють там за наймом (потрібне підкреслити).
17. Телефони керівників, контактних осіб.
18. Національність керівників, контактних осіб. Чи є питання про національність для кожного хворобливим?
19. Інші цікаві відомості про фірму-партнера, керівника, контактну особу.

Додаток Б

Таблиця Б.1

Групи показників для аналізу фінансового стану підприємства

Назва показника	Формула для розрахунку	Економічний зміст
Показники фінансової стійкості		
Власні обігові кошти (робочий, функціонуючий капітал), тис. грн.	(Власний капітал + довгострокові зобов'язання - необоротні активи) або (оборотні активи – короткострокові зобов'язання)	Оборотні активи, які фінансуються за рахунок власного капіталу і довгострокових зобов'язань.
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	Власні обігові кошти / Оборотні активи	Абсолютна можливість перетворення активів у ліквідні кошти
Маневреність робочого капіталу	Запаси / Робочий капітал	Частка запасів, тобто матеріальних, виробничих активів у власних обігових коштах; обмежує свободу маневру власними коштами
Маневреність власних обігових коштів	Кошти / Власні обігові кошти	Частка абсолютно ліквідних активів у власних обігових коштах; забезпечує свободу фінансового маневру
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	Власні обігові кошти / Запаси	Наскільки запаси, що мають найменшу ліквідність у складі оборотних активів, забезпечені довгостроковими стабільними джерелами фінансування
Коефіцієнт покриття запасів	“Нормальні” джерела покриття запасів / Запаси	Скільки на одиницю коштів, що вкладені в запаси, припадає у сукупності власних коштів, довго- та короткострокових зобов'язань
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	Власний капітал / Пасиви	Характеризує можливість підприємства виконати зовнішні зобов'язання за рахунок власних активів; його незалежність від позикових джерел
Коефіцієнт фінансової залежності	1 – Коефіцієнт автономії	Ступінь залежності підприємства від зовнішніх зобов'язань
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Власні обігові кошти / Власний капітал	Частка власних обігових коштів у власному капіталі
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	Позиковий капітал / Пасиви	Характеризує ступінь участі позикового капіталу у формуванні активів; скільки припадає позикового капіталу на одиницю сукупних джерел
Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування)	Власні кошти / Позичені кошти	Забезпеченість заборгованості власними коштами; перевищення власних коштів

		над позиковими свідчить про фінансову стійкість підприємства
Коефіцієнт фінансової стійкості	Власний капітал + довгострокові зобов'язання / Пасиви	Частка стабільних джерел фінансування у їх загальному обсязі
Показники ділової активності		
Коефіцієнт оборотності активів, обороти	Чистий дохід від реалізації продукції / Активи	Скільки отримано чистої виручки від реалізації продукції на одиницю коштів, інвестованих в активи
Коефіцієнт оборотності обігових коштів, обороти	Чистий дохід від реалізації продукції / Обігові кошти	Кількість оборотів обігових коштів за період; скільки виручки припадає на одиницю обігових коштів
Період одного обороту обігових коштів, днів	360 / Коефіцієнт оборотності активів	Середній період від витрачення коштів для виробництва продукції до отримання коштів за реалізовану продукцію
Коефіцієнт оборотності запасів, обороти	Собівартість реалізації / Середні запаси	Кількість оборотів коштів, інвестованих у запаси
Період одного обороту запасів, днів	360 / Коефіцієнт оборотності запасів	Період, протягом якого запаси трансформуються в кошти
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, обороти	Чистий дохід від реалізації продукції / Середня дебіторська заборгованість	У скільки разів виручка перевищує середню дебіторську заборгованість
Період погашення дебіторської заборгованості, днів	360 / Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Середній період інкасації дебіторської заборгованості, тобто період її погашення
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, обороти	Чистий дохід від реалізації продукції / Поточні зобов'язання	У скільки разів виручка перевищує середньорічну кредиторську заборгованість
Період погашення кредиторської заборгованості, днів	360 / Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Середній період сплати підприємством кредиторської заборгованості
Коефіцієнт оборотності власного капіталу, обороти	Чистий дохід від реалізації продукції / Власний капітал	Скільки чистої виручки від реалізації продукції припадає на одиницю власного капіталу
Показники ліквідності (платоспроможності)		
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	Характеризує достатність обігових коштів для погашення боргів протягом року
Коефіцієнт швидкої ліквідності	Оборотні активи – Запаси / Поточні зобов'язання	Скільки одиниць найбільш ліквідних активів припадає на одиницю термінових боргів
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Грошові кошти / Поточні зобов'язання	Характеризує готовність підприємства негайно ліквідувати короткострокову заборгованість
Співвідношення короткотермінової дебіторської та	Дебіторська заборгованість / Поточна кредиторська заборгованість	Здатність розрахуватися з кредиторами за рахунок

кредиторської заборгованості		дебіторів протягом одного року
Показники рентабельності		
Рентабельність операційної діяльності	Валовий приток / Собівартість реалізованої продукції	Показує суму прибутку, одержану в розрахунку на 1 грн. цих витрат
Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності до оподаткування	Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування / Активи	Скільки прибутку від звичайної діяльності припадає на одиницю коштів, інвестованих в активи
Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток / Власний капітал	Скільки припадає чистого прибутку на одиницю власного капіталу
Рентабельність реалізованої продукції	Прибуток від реалізації / Чистий дохід від реалізації продукції	Скільки припадає прибутку від реалізації на одиницю виручки
Рентабельність продажу за чистим прибутком	Чистий прибуток / Чистий дохід	Показує, яку суму операційного прибутку одержує підприємство з кожної гривні проданої продукції
Рентабельність підприємства	Прибуток до оподаткування / (Середньорічна вартість основних фондів + середньорічна вартість оборотних коштів)	Скільки прибутку отримано підприємством на кожну гривню, вкладену у його виробничі фонди
Коефіцієнт реінвестування	Нерозподілений прибуток / Чистий прибуток	Скільки чистого прибутку капіталізовано; скільки чистого прибутку спрямовано на збільшення власного капіталу
Позиція підприємства на ринку цінних паперів		
Дохід на акцію	(Дивіденди за рік + (курсова ціна акцій на момент обчислення – номінальна або купівельна ціна акцій))*100/номінальна або купівельна ціна акцій	Скільки чистого прибутку припадає на одну просту акцію
Дивіденд на акцію	Чистий прибуток / середньорічна кількість простих акцій	Сума оголошених дивідендів, що припадає на одну акцію
Коефіцієнт котирування акцій	Ринкова ціна акції / Номінальна ціна акції	Відхилення ринкової ціни акції від номінальної (облікової)
Ціна акції	Ринкова ціна акції / Доход на акцію	Інвестиційна привабливість акції; умовний термін окупності поточної вартості акції
Дивідендна доходність акції	Дивіденд на акцію / Ринкова ціна акції	Поточна рентабельність інвестованого в акцію капіталу

Додаток В

Таблиця В.1

Баланс ПрАТ «Харківський жировий комбінат» за 2021 рік

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	46	40
первісна вартість	1001	59	59
накопичена амортизація	1002	13	19
Незавершені капітальні інвестиції	1005	4447	19326
Основні засоби:	1010	34504	42455
первісна вартість	1011	75153	85175
знос	1012	40649	42720
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	38997	61821
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	6143	15587
Виробничі запаси	1101	2336	3020
Незавершене виробництво	1102	7	28
Готова продукція	1103	3750	12175
Товари	1104	50	364
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестрашування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	5977	12041
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130		
за виданими авансами		2218	5103
з бюджетом	1135	5339	11225
у тому числі з податку на прибуток	1136	1142	0
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1153	948
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	3777	1
Готівка	1166	1	1
Рахунки в банках	1167	3776	0
Витрати майбутніх періодів	1170	567	81
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	217	2923
Усього за розділом II	1195	25391	47909
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	64388	109730
Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	2150	2150
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1331	(6735)
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0

Усього за розділом I	1495	3481	(4585)
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	2270	2270
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	55301	79118
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	57571	81388
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	200
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	457	18334
за розрахунками з бюджетом	1620	44	2124
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	1972
за розрахунками зі страхування	1625	58	144
за розрахунками з оплати праці	1630	487	620
за одержаними авансами	1635	202	1442
за розрахунками з учасниками	1640	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	24	895
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	2064	9168
Усього за розділом III	1695	3336	32927

IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	64388	109730

Таблиця В.2

Звіт про фінансові результати ПрАТ «Харківський жировий комбінат» за 2021 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	389246	193691
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(364564)	(168653)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	24682	25038
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	18541	22170
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0

Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2130	(0)	(0)
Адміністративні витрати	2130	(4941)	(5059)
Витрати на збут	2150	(11567)	(5796)
Інші операційні витрати	2180	(22437)	(41504)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	4278	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(0)	(5151)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	0	0
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(613)	(537)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(350)	(2710)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	3315	0
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(0)	(8255)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	3054	1087
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	261	0
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(0)	(9342)

Додаток Г

Таблиця Г.1

Баланс ПрАТ «Харківський жировий комбінат» за 2022 рік

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	40	34
первісна вартість	1001	59	59
накопичена амортизація	1002	19	25
Незавершені капітальні інвестиції	1005	19326	51599
Основні засоби:	1010	42455	66987
первісна вартість	1011	85175	112602
знос	1012	42720	45615
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	61821	118620
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	15587	29639
Виробничі запаси	1101	3020	18379
Незавершене виробництво	1102	28	74
Готова продукція	1103	12175	11097
Товари	1104	364	89
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестрашування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	12041	20809
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	5103	17902
з бюджетом	1135	11225	28324
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	468
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	948	4437
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	1	669
Готівка	1166	1	1
Рахунки в банках	1167	0	668
Витрати майбутніх періодів	1170	81	134
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	2923	7655
Усього за розділом II	1195	47909	109569
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	109730	228189
Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	2150	2150
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(6735)	(1240)
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0

Усього за розділом I	1495	(4585)	910
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	2270	2270
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	88940
Інші довгострокові зобов'язання	1515	79118	80538
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	81388	171748
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	200	4790
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	18334	14682
за розрахунками з бюджетом	1620	2124	348
за у тому числі з податку на прибуток	1621	1972	0
за розрахунками зі страхування	1625	144	291
за розрахунками з оплати праці	1630	620	11441
за одержаними авансами	1635	1442	424
за розрахунками з учасниками	1640	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	895	1383
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	9168	32472
Усього за розділом III	1695	32927	55531

IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	109730	228189

Таблиця Г.2

**Звіт про фінансові результати ПрАТ «Харківський жировий комбінат» за
2022 рік**

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	423451	389246
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(386588)	(364564)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	36863	24682
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	68182	18541
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0

Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2130	(0)	(0)
Адміністративні витрати	2130	(7249)	(4941)
Витрати на збут	2150	(16297)	(11567)
Інші операційні витрати	2180	(67902)	(22437)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	13597	4278
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(0)	(5151)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	143
Інші доходи	2240	0	0
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(5912)	(613)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(1)	(350)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	7684	3315
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(0)	(8255)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	2189	3054
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	5495	261
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(0)	(0)